

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Essi Haapaniemi

ASUKASHYVINVOINTIA MÄÄRITTÄVÄT TEKIJÄT ASUINALUEELLA

Tarkastelussa Tampereen Vuoreksen, Vaasan Suvilahden ja Espoon Kaukalahden
asuntomessualueet

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2017

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkimuksen tausta	7
1.2. Suomen Asuntomessut ja vuoden 2017 strategiauudistus	10
1.3. Tutkimuksen tavoitteet	12
1.4. Tutkimuksen rakenne ja sisältö	13
2. ASUMISLÄHTÖISESTÄ HYVINVOINTITUTKIMUKSESTA ASUKASHYVINVOINTIIN	16
2.1. Koti, asuminen ja ihminen teoreettisessa tarkastelussa	16
2.2. Elämänlaadun ja asumistoiveiden kautta asukashyvinvointiin	20
2.3. Asukaslähtöisyys ja osallisuus hyvinvoinnin saavuttamisessa	23
3. HYVÄN ASUMISEN JA ASUINALUEEN TEKIJÄT	27
3.1. Rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö	29
3.2. Yhteisö ja sosiaaliset verkostot	32
3.3. Turvallisuus ja peruspalvelut	34
4. ASUKASKYSELY TUTKIMUKSEN KOHDEALUEILLE JA NIIDEN NAAPURIALUEILLA	38
4.1. Tutkimusmenetelmät	38
4.2. Kohderyhmät	39
4.2.1. Tampereen Vuores ja vuoden 2012 asuntomessut	40
4.2.2. Vaasan Suvilahti ja vuoden 2008 asuntomessut	43
4.2.3. Espoon Kauklahti ja vuoden 2006 asuntomessut	45
4.3. Aineistonkeruu	47
5. ASUKASKYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	49
5.1. Taustakysymykset	50

5.2. Asukasnäkökulma hyvään asumiseen	54
5.3. Asukasnäkökulma omaan asumistilanteeseen ja nykyiseen asuinalueeseen	59
5.3.1. Vuores, Tampere	59
5.3.2. Suvilahti, Vaasa	65
5.3.3. Kauklahti, Espoo	70
5.4. Näkemykset asuntomessuista asukkaiden oman asumisen kannalta	76
5.4.1. Vuores, Tampere	76
5.4.2. Suvilahti, Vaasa	81
5.4.3. Kauklahti, Espoo	87
5.5. Yhteenveto	92
6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	96
6.1. Mitä on hyvä asuminen ja miten asukashyvointi määritellään?	96
6.2. Miten asuntomessualueet ovat integroituneet aikaisempaan kaupunkirakenteeseen?	97
6.3. Miten asuinaluetta tulisi kehittää, jotta se edistäisi asukashyvointia?	100
LÄHDELUETTELO	103
Haastattelut	119
LIITTEET	120
Liite 1. Asuntomessualueen asukaskyselylomake	120
Liite 2. Asuntomessualueen naapurialueiden asukaskyselylomake	125
Liite 3. Suomen Asuntomessujen haastattelulomake	126
Liite 4. Asukasyhdistyksien haastattelulomake	127

KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Vuoreksen asuntomessualue kartalla	41
Kuva 2. Näkymä Vuoreksen asuntomessualueelle jätteenkeräyspisteineen	42
Kuva 3. Suvilahden asuntomessualue kartalla	43
Kuva 4. Suvilahden asuntomessualue	44
Kuva 5. Kaukalahden asuntomessualue kartalla	46
Kuva 6. Kaukalahden asuntomessualue	46
Taulukko 1. Vastaajakoodien määritelmät	50
Taulukko 2. Vastaajien ikäjakauma kohdealueittain	51
Taulukko 3. Asuintaloudet kohdealueittain	51
Taulukko 4. Vastaajien asuntotyypit kohdealueittain	52
Taulukko 5. Hyvää asumista määrittävät tekijät	57
Taulukko 6. Vuores ja asumistilanteen tarvevastaavuus	61
Taulukko 7. Tyytyväisyys asuinalueeseen Vuoreksessa	62
Taulukko 8. Suvilahti ja asumistilanteen tarvevastaavuus	66
Taulukko 9. Tyytyväisyys asuinalueeseen Suvilahdessa	67
Taulukko 10. Kauklahti ja asumistilanteen tarvevastaavuus	72
Taulukko 11. Tyytyväisyys asuinalueeseen Kaukalahdessa	74
Taulukko 12. Vuoreksen asuntomessuja koskevat väittämät	79
Taulukko 13. Suvilahden asuntomessuja koskevat väittämät	85
Taulukko 14. Kaukalahden asuntomessuja koskevat väittämät	90

VAASAN YLIOPISTO
Filosofinen tiedekunta**Tekijä:**

Essi Haapaniemi

Pro gradu -tutkielma:

Asukashyvinvointia määrittävät tekijät asuinalueella: Tarkastelussa Tampereen Vuoreksen, Vaasan Suvilahden ja Espoon Kaukalahden asuntomessualueet.

Tutkinto:

Hallintotieteiden maisteri

Oppiaine:

Aluetiede

Työn ohjaaja:

Ilkka Luoto

Valmistumisvuosi:

2017

Sivumäärä: 128**TIIVISTELMÄ**

Suomalaisessa yhdyskuntasuunnittelussa on viime vuosien aikana annettu enemmän painoarvoa asukaslähtöisen tutkimuksen tarpeelle. Vuodesta 2017 lähtien myös Suomen Asuntomessut uudistavat strategiansa asukaslähtöisemmäksi muun muassa omalla tutkimustoiminnallaan sekä Mikkelin kesän 2017 asuntomessuilla, jossa teemana on asukkaiden hyvinvointi.

Tämän pro gradu -tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitkä ja miten asuinalueen eri tekijät vaikuttavat asumisesta lähtöisin olevaan asukkaiden hyvinvointiin sekä miten asuinalueita tulisi kehittää, jotta ne tukisivat mahdollisimman hyvin asukashyvinvointia. Lisäksi tarkastellaan asuntomessualueiden roolia alkuperäisen kaupunkirakenteen täydentäjänä ja miten asuntomessuilla on onnistuttu asumisen laadun parantamisessa kohdaten asukkaiden toiveet. Tutkimuksen teoriaosuudessa tarkastellaan asumista, asukkaita ja asukaslähtöisyyttä koskevaa aiempaa tieteellistä hyvinvointitutkimusta ja kirjallisuutta. Lisäksi tarkastellaan teemoittain asuinalueen eri tekijöitä sekä millaisia vaikutuksia niillä mahdollisesti on suhteessa asukkaiden kokemaan hyvinvointiin.

Suomen Asuntomessujen kustantaman asukaskyselytutkimuksen avulla toteutettiin pro gradu -tutkielman empiirinen osuus, jonka tiedonkeruu ulkoistettiin Norstat-tutkimusyriykselle. Asukaskyselyn kohderyhmänä ovat Tampereen Vuoreksen, Vaasan Suvilahden ja Espoon Kaukalahden asuntomessualueet naapurialueineen. Kyselytutkimus toteutettiin kevään 2017 aikana. Tutkimuksen otanta oli 172 vastaajaa 782 vastaajaan tilastollisesta perusjoukosta. Kyselytutkimuksen lisäksi haastattelin kohdealueiden asukasyhdistysten puheenjohtajia.

Kohdealueiden vastauksien perusteella hyvä asuminen tarkoittaa asukkaiden tarpeet kohtaavaa asumista saavutettavalla ja viihtyisällä asuinalueella, joka on rauhallinen ja luonnonläheinen. Tutkimus osoitti kyselyyn vastanneiden asukkaiden asuvan pääasiassa heidän tarpeitaan vastaavasti ja asumistyytyväisyyttään ja hyvinvointiaan tukien sellaisissa olosuhteissa, jotka myös vastaavat heidän näkemyksiään hyvästä asumisesta. Kyselyn tulosten perusteella Suomen Asuntomessut on myös onnistunut parantamaan alueiden viihtyisyyttä tarjoten uudenlaisia asumispuitteita tukien samalla integroitumista aiempaan kaupunkirakenteeseen, mikä on vaikuttanut myös naapurialueiden kehitystä edistäen.

Tutkimuksen perusteella asukashyvinvointi tarkoittaa alueen tarjontojen ja olosuhteiden sopimista asukkaiden tarpeisiin ja toiveisiin, jotka muodostavat heidän näkemyksensä hyvästä asumisesta. Tulokset osoittivat myös sen, että tarpeiltaan samanlaisilla ihmisillä on taipumus kerääntyä asumaan samoille asuinalueille, mikä tukee ajatusta ihmisen hakeutuvan hänen tai perheensä hyvinvointiaan tukevaan asuinympäristöön. Tästä syystä asukashyvinvoinnin edistämisen kannalta on merkittävintä saada kohtamaan asukkaat ja heidän tarpeitaan vastaavat asuinalueet. Osallistamisella ja yhteissuunnittelulla on tärkeä osa asuinalueiden kehittämisessä ja asukkaiden sitouttamisessa.

AVAINSANAT: Asuinalue, asukashyvinvointi, asukaslähtöisyys, asumismielitymykset, hyvä asuminen, Suomen Asuntomessut

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Suomessa, mutta myös muualla Euroopassa, ympäristö on hyvin pitkälle valmiiksi rakennettu perustuen eri hallintokuntien taholta tulleisiin päällekkäisiin objektiivisiin, taloudellisiin ja osittain ekologisiin näkökulmiin, asukkaiden omien kokemusten jäädessä taka-alalle. Viime vuosikymmenet kaupunkisuunnittelu onkin nähty lähinnä maankäytön, ympäristön toimintojen ja infrastruktuurin suunnitteluna ja rakentamisen ohjaamisena kaavoituksen keinoin, millä luodaan suoraan edellytyksiä yhdyskuntakehitykselle. (Junto 2010: 7; Kanninen 2016: 23; Lahti 2001: 7.) Tämän lisäksi julkisella hallintosektorilla on usein valtaa päättää myös omistusasuntojen suunnittelusta ja arkkitehtuurista (Van Oostrom 2001: 308).

Kaupunkien ja asuinalueiden suunnittelu ovat osa yhdyskuntasuunnittelua, jonka tavoitteena on tuottaa toimiva ja sosiaalisesti tasapainoinen kaupunkiympäristö kaikkinen osa-alueineen (Kortteinen, Tuominen & Vaattovaara 2005: 1). Näin ollen ympäristön pääkäyttötarkoitus ja yhdyskuntasuunnittelun keskeisimpiä tavoitteita on mahdollistaa hyvinvoiva elinympäristö ja hyvinvoinnin jakautuminen tasaisesti eri alueille (Dempsey 2009: 319). Vuoden 2010 Asukasbarometrin loppuraportinkin ensimmäinen lause kuuluu: ”Hyvän ja turvallisen elinympäristön edistäminen on ympäristöministeriön päätavoite” (Strandell 2011: 3). Subjektiiivisen näkökulman marginaalisuuden lisäksi myös suomalaisten oma aktiivisuus vaikuttaa, vaikka mahdollisuudet olisivat heikot. Toisekseen ympäristön eri tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin eivät ole yksiselitteiset ja subjektiiviset kokemukset tekevätkin yhdyskuntasuunnittelusta haasteellisen kokonaisuuden. Miten siis määritellä hyvä asuminen ja sen hyvinvointia tuottavat tekijät?

Perinteisessä pohjoismaisessa hyvinvointinäkemyksessä julkinen valta määrittelee ne kriteerit, joiden koetaan olevan merkittävimpiä ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Suunnittelu keskittyy kuitenkin fyysisen hyvinvoinnin näkökulmaan, jolloin mentaalinen ja emotionaalinen hyvinvointi jäävät sivuseikoiksi. Vaikka viime vuosina on alettu antaa enemmän painoarvoa ihmisten kokemuksille, ei kuitenkaan ole olemassa yhtä mittaria,

jolla koota yhteen kokemuksellista hyvinvointitietoa, joka kohdistuisi nimenomaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja sitoisi sen ihmisten paikalliseen elämänpäiriin. (Kainulainen 2014: 74; Pleiffer & Cloutier 2016: 267.) Hyvinvoinnin kuvaukset pitävät sisällään määritelmiä ihmisten kokemuseräisistä hyvinvoinnin osatekijöistä, mutta myös poliittisista, ympäristöön ja toimeentuloon liittyvistä hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Hyvinvointitutkimusten mukaan tiedon saatavuudesta huolimatta sekä ihmisten henkinen sekä fyysinen pahoinvointi lisääntyvät ja kasautuvat. (Koivisto, Sandelin & Perttula 2014: 50–51.)

Asuinympäristö on käyttäjälle useimmiten tärkein ja käytetyin alue kaupungissa. Se on osa elinympäristön kokonaisuutta, joka parhaimmillaan luo edellytykset hyvinvoinnin kokemiselle. Se tukee ihmisen itsetuntoa, itsensä löytämistä ja ympäristöön sitoutumista mahdollistaen kokemuksellisuuden ja luontevat sosiaaliset kanssakäymiset. Tällöin ihmisen toimintamahdollisuudet kohtaavat yksilön omat tarpeet elämäntilanteesta huolimatta ja edesauttavat sekä fyysisen että psyykkisen terveyden edistämistä. (Lahti 2001: 7.) Vaikka ihmisten elämäntyytyväisyys tai taloudellinen tilanne olisivat alhaisempia, tutkimusten mukaan tyytyväisyys asumiseen, asuntoon ja asuinalueeseen, ovat suhteellisen korkealla (Suomen Asuntomessut 2017).

Jo pitkään on todettu, että suomalaisten asumismielityksiä ovat toiveet luonnonläheisyydestä, itsenäisyydestä sekä omasta rauhasta (Puustinen 2010: 307). Länsimaisessa käsityksessä ”hyvää elämää” (engl. the good life) tarkastellaan yleensä ympäristön fyysisten rakenteiden, erityisesti luonnon, kautta (Tuan 1986: 4). Kuitenkin yhä useammassa tutkimustuloksissa käy ilmi, että esimerkiksi rakennukset, luonto ja palvelut eivät yksiselitteisesti vaikuta hyvinvointia lisäävästi, vaan myös sosiaalisilla suhteilla ja yhteisöllä saattaa olla jopa välittömiä vaikutuksia asukkaiden hyvinvointiin tai vähintäänkin epäsuoria vaikutuksia muiden ympäristön tekijöiden kautta (Dempsey 2009; Honkanen & Poikolainen 2014; Soini, Vaarala & Pouta 2012). Tutkimusten mukaan myös asuinalueen laadulliset tekijät, kuten alueen kauneus ja ihmisten väliset ystävyysuhteet, ovat merkittävämpiä kuin esimerkiksi alueen tai yksilön taloudellinen tilanne (Mellander, Florida & Stolarick 2011: 21).

Ihmisellä on luonnostaan taipumus pyrkiä voimaan hyvin ja hakeutumaan sitä tukevaan ympäristöön. Tähän hyvinvoinnin käsitteeseen sisältyy tietoisuus turvallisesta ja terveellisestä elinympäristöstä. Ihmiset tekevät asumista koskevat valintansa riippuen tarjolla olevista mahdollisuuksista ja rajoitteista ja ne perustuvat lähinnä heidän omaan asuinhistoriaansa. Tämä mahdollistaa myös asukkaiden omat virhearvioinnit, kun tukeudutaan itselle tuttuihin valintoihin. Näin ollen ei ole yksiselitteistä, että myöskään yksittäisten asumistoiveiden toteutuminen lisäisi merkittävästi ihmisten kokemaa hyvinvointia. Tutkimusten mukaan relevanteimmin subjektiivista elämäntilannetta koskevat mittarit ovat ihmisen kannalta kaikista tärkeimpiä – millä on merkitystä juuri nyt. Näin ollen tarvitaan siis enemmän asumisen vaihtoehtoja ja niiden vertailua sekä tieteidenvälisiä asiantuntijoita ja asukastutkimusta tunnistamaan ja ennakoimaan asukkaiden tarpeet. (Hasu 2010: 62, 89; Pacione 2003: 20, 29.)

Tämä pro gradu -tutkimus on jatkoa kandidaatintutkielmalleni, jossa tutkin alueellisuuden ja paikallisuuden esiintymistä kaupunki- ja asuinalue suunnittelussa konkretisoiden havaittuja piirteitä Suomen asuntomessualueisiin. Tutkimus valmistui toukokuussa 2016 ja tutkimusprosessin aikana tietoisuus asukaslähtöisen tutkimuksen tarpeesta vahvistui. Kandidaatintutkielman (2016: 38) loppupäätelmissä pohdin asuntomessujen vanhan konseptin kestävyyttä huomioiden kuitenkin sen potentiaalinen suomalaisen asumisen edistämiseksi:

”Asuntomessut ovat näyttämö asumisen mahdollisuuksiin. Kiintoisaa olisikin tutkia, millaiseksi todellinen elämä muodostuu alueella messujen jälkeen ja kuinka se näyttäytyy esimerkiksi viiden vuoden päästä. Onko messukonsepti alueellisuuden ja paikallisuuden näkökulmasta niin onnistunut kuin asuntomessut antavat olettaa? Toinen potentiaalinen tutkimusaihe olisi asuntomessukonseptin mukauttamisen mahdollisuudet kohti tiiviimpää, kaupunkimaisempaa ja pienimuotoisempaa elinkaariasumista, jonka kohderyhmänä olisi vahvemmin perheiden lisäksi liikkuvaa elämäntapaa noudattavat ihmiset. Millaisia mahdollisuuksia esimerkiksi yhteisöasuminen tarjoaisi? Asuntomessukonsepti on onnistuneesti noudattanut lähes samaa linjaa vuosikymmenten ajan, mutta haasteiden määrä on lisääntynyt runsaasti. Miten pitkälle perinteet riittävät ja mitkä ovat uusiutumisen mahdollisuudet? Potentiaalia konseptin kehittämiseksi löytyy.”

Asumismielitymysten ja tarpeiden muutokset ovat asettaneet suuren haasteen asumisen kehittämistyölle. Suomen Asuntomessujen alkuperäinen liiketoimintamalli, keskittyen

pääasiassa pientalorakentamiseen ainoastaan yhdelle alueelle vuosittain, ei vastaa enää täysin suomalaisten toiveita ja tarpeita asumisessa, mikä käy ilmi muun muassa useista asuntomessujen aikana toteutetuista kävijäkyselyistä, Suomen Asuntomessujen tuoreesta koko Suomen kattavasta asumisen tyytyväisyyden tutkimuksesta (Tervonen 2017) sekä asuntojen riittämättömyydestä kaupunkiseuduilla (Lapintie 2008: 27). Näin ollen tarpeet, ja myöskin toiveet (Strandell 2011: 12), pienemmistä asumismuodoista ja keskeisemmistä sijainneista kaupunkiympäristöissä ovat kasvaneet. Uudenlaisen asuinalue suunnittelun ja asumismuotojen lisäksi tarvitaan lisää asukaslähtöistä tutkimusta.

1.2. Suomen Asuntomessut ja vuoden 2017 strategiauudistus

Suomessa asumisen laadun parantamiseen ja tutkimukseen on keskittynyt erityisesti Osuuskunta Suomen Asuntomessut. Asuntomessuja on järjestetty lähes vuosittain vuodesta 1970 lähtien ja ne toteutetaan yhteistyössä asuntomessujen isäntäkunnan kanssa. Asuntomessujen lisäksi Suomen Asuntomessut on organisoinut myös loma-asuntomessuja vuodesta 2000 lähtien. Asuntomessut on mielenkiintoinen konsepti monitahoisen suunnittelu- ja toteuttamistyön kannalta, missä vaikuttamaan pääsevät kunta, tekniset asiantuntijat, asukkaat, paikalliset toimijat sekä sen hetkiset tutkimus- ja rakennussuunnat. Asuinalueita rakennetaan harvoin alusta alkaen lähes loppuun asti (Vasanen 2012: 303), mikä tekee asuntomessualueista erityisiä tutkimuskohteita. Uusien asuinratkaisujen lisäksi asuntomessut on myös keino kaupunki- ja aluemarkkinoinnissa tavoittaen muun muassa 100 000–200 000 asuntomessukävijää vuosittain messukuukauden aikana.

Asuntomessualueiden valintakriteereistä 60 prosenttia perustuu pysyviin vaikutukseen, kuten sosiaaliseen jalanjälkeen, moniarvoiseen asumiseen sekä ekologisuuteen, joiden tulee kytkeytyä alueen kehitykseen myös pidemmällä aikavälillä. Loput 40 prosenttia koostuvat alueen mahdollisuuksista sekä edellytyksistä asuntomessutapahtuman järjestämiseksi. (Viestintäpäällikkö Leena Honkajuuri, kehitys- ja liiketoimintapäällikkö Kari Tervonen & toimitusjohtaja Harri Tuomaala, haastattelu 29.06.2017.) Asunto-

messujen rakennuskohteissa ja ympäristössä on pyritty korostamaan alueellista ja paikallista identiteettiä. Lisäksi asuntomessutalot ovat edelläkävijöitä suomalaisessa arkkitehtuurissa ja pientalorakentamisessa ilmentäen ensimmäisenä uusimpia trendejä (Koskelo 2013: 93).

Vuonna 2017 Suomen Asuntomessut lähti toteuttamaan laajaa strategiauudistusta, jota koskien haastattelin 29.06.2017 Suomen Asuntomessujen toimitusjohtaja Harri Tuomaalaa, kehitys- ja tutkimuspäällikkö Kari Tervosta sekä viestintäpäällikkö Leena Honkajuurta (Ks. liite 3). Strategia uudistuksen keskiössä on asumisen hyvinvoinnin edistäminen, mikä tukee myös tämän pro gradu -tutkimuksen aihepiiriä. Strategiamuutoksen myötä Suomen Asuntomessujen virallisiksi arvoiksi kirjattiin sosiaalinen, taloudellinen sekä ekologinen vastuullisuus sekä asukkaiden subjektiivisen tyytyväisyyden edistäminen. Asukaslähtöisyyden edistäminen ja asukasnäkökulman tukeminen luovat perustan Suomen Asuntomessujen toiminnalle. Kesällä 2017 järjestettävien Mikkelin asuntomessujen pääteemana on asukkaiden hyvinvointia tukeva asuminen, mikä näkyy erityisesti puhtaana luonnontilana sekä hyvinvointia tukevaa ekologisuuksi edistäen myös maalämmön hyödyntämisenä ja panostuksena kevyen liikenteen väyliä koskeneeseen selvitystyöhön. Honkajuuren mukaan, hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä aiotaan jatkossa tuoda esiin myös muualla kuin asuntomessualueilla. (Viestintäpäällikkö Leena Honkajuuri ym., haastattelu 29.06.2017.)

Tammikuussa 2017 käynnistettiin koko Suomen kattava asukaskyselytutkimus asumistyytyväisyydestä ja tarvevastaavuudesta (Tervonen 2017). Tuomaalan mukaan, vastaava asukaskyselytutkimus olisi tarkoitus toteuttaa jatkossa vuosittain, mitä seuraa mahdolliset samalle alueelle kohdennetut jatkokyselyt. Honkajuuren mukaan tutkimustyötä aiotaan tehdä entistä monipuolisemmin eri yhteistyökumppaneiden kanssa uudenlaisia yhteistyömalleja hyödyntäen. Myös perinteisestä pääasuntomessutapahtumasta, joka keskittyy pientaloalueisiin ja isoihin maakunta-alueisiin, aiotaan laajentaa erityisesti kohti kaupunki- ja kerrostaloasumista sekä pienimuotoisempia tapahtumia, joita olisi mahdollisuus toteuttaa ympäri vuoden. Näiden lisäksi sekä Tervonen että Honkajuuri korostivat asumista koskevan julkisen keskustelun nostamista osana tavoitteita. (Viestintäpäällikkö Leena Honkajuuri ym., haastattelu 29.06.2017.)

Tätä pro gradu -tutkimusta koskeva yhteistyö Suomen Asuntomessujen kanssa käynnistyi varsinaisesti joulukuun lopulla 2016. Yhteistyönä toteutettiin asukaskyselytutkimus keväällä 2017, minkä seurauksena asuntomessualueille toteutetusta asukaskyselytutkimuksesta on ajatuksena tehdä pysyvä käytäntö siten, että joka toinen vuosi tutkittaisiin kerrallaan kaksi asuntomessualluetta, joilla asuntomessut ovat järjestetty 2–3 vuotta aiemmin. Tervosen mukaan, asuntomessualueiden asukaslähtöisen tutkimuksen tarve nousi esiin tämän pro gradu -tutkielman asukaskyselyn tuloksien myötä. (Viestintäpäällikkö Leena Honkajuuri ym., haastattelu 29.06.2017.)

1.3. Tutkimuksen tavoitteet

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ihmistä omassa asuinympäristössään. Asukaskyselytutkimuksen sekä muun alan tieteellisen kirjallisuuden ja tutkimusten avulla pyritään ympäristön ja asuinalueen yksittäisten vaikutusten sijaan tekemään havaintoja ihmisten ja asuinalueen muodostamista kokonaisuuksista, jotka perustuvat ihmisen kokemuksiin sekä tapoihin hyödyntää ja käyttää asuinalluettaan. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä on hyvä asuminen ja mitkä asuinalueen osatekijät vaikuttavat asukkaiden asumisesta lähtöisin olevaan hyvinvointikokemukseen. Toisena tavoitteena on selvittää, miten Suomen Asuntomessut on onnistunut asuntomessualueiden toteuttamisessa sekä asuntomessualueen että sen naapurialueiden asukkaiden näkökulmasta. Tutkimukselle on asetettu seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä on hyvä asuminen ja miten asukashyvinvointi määritellään?
2. Miten asuntomessualueet ovat integroituneet aikaisempaan kaupunkirakentamiseen?
3. Miten asuinalluetta tulisi kehittää, jotta se edistäisi asukashyvinvointia?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen johdattelemana selvitetään asukkaiden näkökulmasta, mitä on hyvä asuminen, mitkä asuinalueen tekijät vaikuttavat asumislähtöiseen asukkaiden hyvinvointiin, asukashyvinvointiin, sekä millaisia ovat asukkaiden toiveet koskien omaa asuinalluettaan. Toisen tutkimuskysymyksen avulla selvitetään, miten

Suomen Asuntomessut yhdessä isäntäkuntien kanssa ovat onnistuneet uusilla asuntomessualueillaan täydentämään olemassa olevaa kaupunkirakennetta sekä ylläpitämään ja jatkokehittämään alueen uusia asumispuitteita. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on saada aikaan yhteenveto asukkaiden kokeman hyvinvoinnin nykytilanteesta suhteessa asuinalueeseensa sekä mitä kohti ja millä keinoin asuinalueita tulisi kehittää, jotta se palvelisi asukashyvinvointia mahdollisimman hyvin. Hyvinvointitutkimuksen perinteisten elämänlaadun (engl. Quality of Life, QOL) ja subjektiivisen hyvinvoinnin (engl. Subjective Well-Being, SWB) käsitteiden sijaan käytetään asumiseen keskittynyttä asukashyvinvoinnin käsitettä, joka määritellään tarkemmin luvussa 2.2.

Tämän pro gradu -tutkimuksen yhteydessä toteutettu asukaskysely on ensimmäinen, jossa tutkitaan Suomen Asuntomessujen toimesta asukkaiden näkemyksiä asuntomessualueesta jälkikäteen. Myös yleisesti ottaen Suomessa toteutetaan hyvin vähän rakennusten sekä yhdyskuntasuunnittelun vaikutuksia ja onnistumisen astetta sen jälkeen, kun todellinen elämä ja asuminen alueilla ovat alkaneet (Kyttä & Kahila 2006: 9).

1.4. Tutkimuksen rakenne ja sisältö

Tutkielman tutkimusote on abduktiivinen eli induktiivisen ja deduktiivisen tutkimusotteen yhdistelmä, jossa tehdään päätelmiä teorian ja empirian välillä. Teoreettinen tutkimus ohjaa tutkielman ja havaintojen tekemistä, mutta alueet asukkaineen ovat yksilöllisiä, mikä vaikuttaa muun muassa alueen väestötypologiaan sekä tarpeiden ja toiveiden muodostumiseen erilaisista lähtökohdista, ja tätä kautta myös hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin. Tutkimuksen teoreettinen aineisto on koottu asumisen ja hyvinvoinnin tutkimuksen sekä suomalaisen että kansainvälisen tieteellisen kirjallisuuden, artikkeleiden ja tutkimusten pohjalta.

Teoreettinen taustatutkimus alkaa toisesta pääluvusta, jossa tarkastellaan ihmisen, kodin ja asumisen välisiä suhteita humanistisen maantieteen ja ympäristöpsykologian näkökulmista. Lisäksi vertaillaan yksilön hyvinvointia koskevia käsitteitä päätyen täs-

sä tutkimuksessa käytettyyn asukashyvinvoinnin käsitteen määrittelyyn sekä nostetaan esiin asukaslähtöisyyden merkitys suunnittelutyössä. Teoriaosuus jatkuu kolmannessa pääluvussa, jossa asuinalueen eri osa-alueet ja niiden mahdolliset vaikutukset asukkaiden hyvinvointiin on jaoteltu teemoittain rakennettuun ympäristöön ja luonnonympäristöön, yhteisöön ja sosiaalisiin verkostoihin sekä turvallisuuteen ja peruspalveluihin. Näiden asuinalueiden eri tekijöiden vaikutuksia havainnollistetaan aikaisempien tutkimustulosten avulla. Asuinalueen ja sen ominaisuuksien tarkastelussa keskitytään kaupunkimaisiin ja esikaupunkiympäristöihin, mikä tukee asuntomessualueille ominaisia piirteitä. Esikaupungilla tarkoitetaan yhtenäisesti rakennettua kaupunkialuetta kantakaupungin ulkopuolella, jolle on hajaantunut väestöä ja työpaikkoja (Laakso & Loikkanen 2004: 177).

Neljännessä pääluvussa keskitytään empiiriseen tutkimukseen, joka toteutettiin asukaskyselynä kolmelle eri asuntomessualueelle. Asukaskyselytutkimuksen toteuttaminen tukee asukaslähtöisyyttä tutkimus- ja kehitystyössä. Kyselytutkimuksen kohde-ryhminä ovat Tampereen Vuoreksen, Vaasan Suvilahden sekä Espoon Kaukalahden asuntomessualueiden sekä niiden välittömässä läheisyydessä olevien naapurialueiden asukkaat. Asuntomessualueiden valinnat perustuivat muun muassa asuntomessujen sijoittumiseen 2000-luvulle, millä oletettiin olevan asukkaiden tavoitettavuutta edesauttava vaikutus, sekä riittävän suuren asuntojen määrään asuntomessualueella vertailukelpoisen vastaajamäärän saavuttamiseksi. Kohdealueet sijaitsivat maantieteellisesti riittävän etäällä toisistaan ja myös alueiden historiasta ja muusta kaupunkirakenteesta löytyy eroavaisuuksia. Lisäksi kohdealueiden asuntomessuilla on korostettu erilaisia asumisen teemoja suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tutkimuksen asukaskysely on Suomen Asuntomessujen kustantama ja sen tiedonkeruu ulkoistettiin Norstat-tutkimusyriykselle. Kysely toteutettiin asukkaiden halukkuuden mukaan puhelimitse tai verkkokyselynä ja vastauksia saatiin 172 tavoitetusta 625 asukkaasta. Tämän pro gradu -tutkielman asukaskyselylomake (Ks. liite 1) on rakennettu vertailukelpoiseksi Suomen Asuntomessujen Asumisen tyytyväisyyden tutkimuksen (Tervonen 2017) kanssa, jonka toteutuksessa ja suunnittelussa on konsultoitu alan asiantuntijoita ja olemassa olevaa alan tutkimusta. Viidennessä pääluvussa analy-

soidaan ja vertaillaan asukaskyselytutkimuksen tuloksia kohdealueittain yhdessä sekä erikseen. Lisäksi tavoitin Vuoreksen, Suvilahden sekä Kauklahten asukasyhdistyksien puheenjohtajat, joita haastattelin asukaskokemuksen perusteella tehtyjen johtopäätöksiä tueksi.

Tutkimuksen viimeisessä varsinaisessa luvussa annetaan tutkimusongelmakohtaiset yhteenvedot asetettuihin tutkimuskysymyksiin sekä pohditaan tarkemmin asuntomesualueilta ja niiden naapurialueilta saatuja tutkimustuloksia ja asukashyvintia Suomessa, minkä lisäksi nostetaan esiin mahdollisia jatkotutkimuksen arvoisia aiheita sekä kehitysehdotuksia.

2. ASUMISLÄHTÖISESTÄ HYVINVOINTITUTKIMUKSESTA ASUKASHYVINVOINTIIN

2.1. Koti, asuminen ja ihminen teoreettisessa tarkastelussa

1970-luvulta lähtien alkoi kvantitatiivisen eli määrällisen maantieteellisen tutkimuksen, erityisesti positivismin, kritiikiksi kehittyä kvalitatiivisia eli laadullisia tutkimusmetodeja korostava humanistinen maantiede. Ajurina humanistisen maantieteen esiintulolle oli uskomus, että spatiaalinen testattavuutta korostava tutkimus ei huomioi inhimillisiä tekijöitä ihmisen maailmassa. (Cresswell 2013: 104–105; Haarni, Karvinen, Koskela & Tani 1997: 16.) Näin ollen humanistimaantieteilijät pyrkivät tarkastelemaan vastapainona sekä fyysistä, sosiaalista että emotionaalista ihmisympäristöä. Määrällisten tutkimusmetodien abstraktin tilan (engl. space) käsitteen sijaan haluttiin keskittyä ihmisten ja heidän olemisensa tarkasteluun eri paikoissa (engl. place) sekä laadulliseen ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. (Jones 2012: 10.)

Asuminen on ihmisen olemisen peruluonnetta ja se voidaan nähdä yhtenä tapana, jolla ihminen on olemassa maailmassa (Heidegger 1975: 147). Asunto, koti, on taas tämän tavan paikka. Toisaalta koti voi myös olla ihmisen olemisen tapa olla erillinen maailmassa, ei siis maailmasta, jolloin koti on hänen omassa hallinnassaan, mistä ihminen voi yhä uudelleen nousta maailmaan. Asumuksen kuvaus kuvaa asumista, joka syntyy jokapäiväisissä toiminnoissa. Kun ihminen kokee olosuhteet sopiviksi, asumisen seurauksena tapahtuu ajan kuluessa kotiutuminen, joka on ihmisen identiteetin, joko yksilön tai yhteisön, materiaallinen perusta. (Rajanti 1999: 31–33, 43–45.) Kotiutumisen paikka materiaalisena perustana on yksi tapa hahmottaa mahdollisuuksia ja rajoitteita sekä tosielämän konkreettisia puitteita, joilla ihminen ilmaisee itseään ja arvottaa omaa maailmaansa.

Asumisen tarkastelu suhteessa *kotiin* kuuluu humanistisen maantieteen keskiöön. Talon kutsuminen kodiksi viestii lisäksi paikkaan kuulumisen sekä kiintymyksen tunteesta. Yi-Fu Tuan (1991: 102), yksi humanistisen maantieteen avainhenkilöistä, kuvailee maantiedettä maapallon eli ihmisten kodin tutkimuksena. Hänelle 'koti' (engl. home)

on avaintermi maantieteen tutkimuksessa eikä se rajaudu pelkästään fyysisiin rakenteisiin eli rakennettuun taloon tai asuntoon:

”...home is a unit of space organized mentally and materially to satisfy people’s real and perceived basic biosocial needs and, beyond that, their higher aesthetic political inspirations.”

Kodin perustaminen on yksi tapa konkretisoida ihmisen olemassaoloa maailmassa (Cresswell 2013: 110). Myös Relph (1976: 38), teoksessaan *Place and Placelessness*, kuvailee paikkaa, kotia ja ihmisen juuria perustavanlaatuisiksi ihmisen tarpeiksi. Hänen mukaansa ihmisen juuret jossain paikassa luovat turvallisen pohjan havainnoida maailmaa. Monet ajan maantieteilijät saivat inspiraatiota erityisesti saksalaisen Martin Heideggerin filosofiasta koskien asumista (engl. dwelling; saks. bauen) suhteessa ”olemiseen jossakin” (engl. being there; saks. dasein). Hänelle oleminen maailmassa tarkoitti maailman rakentamista uuteen ympäristöön, missä pelkän talon tai asuintilan rakentamisen sijaan korostettiin rakennetun maailman merkityksellisyyttä ja paikkaan kiinnittymisen ja kuuluvuudentunteen muodostumista. (Heidegger 1993: 19–20, 345–350.)

Ihminen tekee siis uudesta ympäristöstään omanlaisensa. ”Sisustan, siis olen” kuvaa ironisesti nykypäivän arvomaailmaa, sillä kodista on tullut entistä tärkeämpi paikka ilmaista itseään. Sisustamisesta on tullut monelle elämäntapa, jota pohditaan jopa lähes päivittäin tv-ohjelmissa ja alan lehdissä. (Anttonen 2011: 52.) Näin ollen rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri luovat pohjan asumiselle ja ihmisen toiminnalle (Dempsey 2009: 317), mutta ovat myös mahdollisuus ihmiselle ilmaista itseään. Tuanin (1977: 102) mukaan arkkitehtuuri ”opettaa”:

”Man-made space can refine human feeling and perception...People know better who they are and how they ought to behave when the arena is humanly designed rather than nature’s raw stage.”

Fyysiset ympäristön rakenteet eivät kuitenkaan ole ehto ihmisen kyvylle aistia ympäröivää järjestystä ja ilmapiiriä. Moderni yhteiskunta on yhä vähenemässä määrin riippuvainen materiaalisista objekteista sekä rakennetusta ympäristöstä ja esimerkiksi sa-

nalliset symbolit ovat vahvistuneet arvojen ja kulttuuristen merkitysten esiintulossa. (Tuan 1977: 102, 116–117.) Suomenkielessä ’asunto’ mielletään viralliseksi, kun taas ’koti’ pitää sisällään asumisen emotionaaliset, useimmiten myönteiset, merkitykset. Sama pätee myös useissa muissa kielissä. Puhutaan asuntopolitiikasta sekä asuntotarpeesta, mutta lomalta ja töistä palataan kuitenkin kotiin. (Lapintie 2008: 34–35.)

Kotiin ja asumiseen keskittyvän humanistisen maantieteen tutkimuksen kanssa samoihin aikoihin 1960-luvulta lähtien ympäristöongelmat saastumisesta yhdyskuntarakenteen hajoamiseen ja kaupungistumiseen alkoivat voimakkaasti kasvaa, minkä seurauksena myös käyttäytymistieteet huomioivat tutkimuksissaan fyysisen ympäristön olemassaolon sekä ihmisen ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen. Yhdysvalloissa syntyi ympäristöpsykologia (engl. environmental psychology), jonka varhaisimmat juuret sijoittuvat 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen, jolloin saksalaiset Wundt ja Fechner aloittivat kokeellisen psykologian tutkimuksen fyysisten ärsykkeiden, kuten valon, vaikutuksista ihmisen subjektiiviseen kokemukseen. Tutkimuksen ytimenä oli havainnointi, joka edelleen vaikuttaa ympäristöpsykologian tutkimuksessa. (Horelli 1982: 13, 19; Steg, van den Berg & de Groot 2013: 4.) Psykologisen tieteellisen näkökulman ja taustan huomioiminen ovat merkittäviä tutkiessa ihmisten kokemaa hyvinvointia ja asumista koskevia mieltymyksiä, sillä niiden perusteet ovat moniulotteisia ja eroavat yksilöittäin (Horelli-Kukkonen 1993: 180–181).

Humanistisen maantieteen tavoin ympäristöpsykologia tutkii ihmisen ja hänen fyysis-sosiaalisen ympäristönsä välistä vuorovaikutusta. Ympäristöpsykologian tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa ympäristösuunnittelun käyttöön, jotta ihmisläheiset näkökulmat saataisiin osaksi ympäristön kehittämistä. Kyseessä on tieteiden välinen ihminen–ympäristö-tutkimus (engl. man–environment phenomena), joka on saanut vaikutteita psykologian lisäksi muista käyttäytymistieteistä sekä sosiologiasta, antropologiasta, maantieteestä ja ekologiasta. (Altman 1986: 27; Bonnes & Secchiaroli 1995: 3; Salonen 2005: 18.) Ympäristöpsykologian alkuaikoina korostettiin erityisesti fyysisen ympäristön roolia, mutta myöhemmin ovat nousseet esiin myös sosiaalinen, yhteiskunnallinen, taloudellinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Myös luonnonympäristö on saanut vahvemman painoarvonsa vasta viimeisten vuosikymmenten aikana. (Salonen

2005: 13, 18–20.) Ympäristön psykologinen arviointi mahdollistaa tulkinnan monen eri ulottuvuuden kannalta, mutta näiden arvioiden kytkentä ympäristön piirteisiin ei aina ole selkeä johtuen tulkinnanvaraisuudesta (Korpela & Kyttä 1991: 107).

Ympäristöpsykologiassa kodin ja asunnon määrittely poikkeaa toisistaan eri tutkijoiden välillä. Aura, Horelli & Korpela (1997: 58) eivät erittele kodin ja asunnon käsitteitä, vaan käyttävät niitä synonyymeina. He myös rajaavat kodin tarkoittamaan yksittäistä asuntoa tai rakennusta. Toinen näkökulma on eritellä kodin ja asunnon käsitteet: asunto muodostuu fyysisistä rajoista eli seinistä, kun taas koti rakentuu merkityskemusten pohjalta (Dovey 1985; Gifford 2007). Giffordin (2007: 256–257) mukaan kotiin liittyy kuusi eri merkityseräistä ulottuvuutta, jotka ovat lyhyesti esitettynä:

1. Koti on turvan ja yksityisyyden paikka, joka suojaa ulkoiselta maailmalta.
2. Koti auttaa yksilöä hahmottamaan paikkaansa maailmassa sekä jäsentämään hänen olemassaoloaan muun muassa lapsuusmuistojen sekä arkipäiväisen toistuvuuden kautta.
3. Koti on yksilön identiteetin keskus, joka ilmentää perhesuhteita, etnistä alkuperää sekä sosioekonomista asemaa yhteiskunnassa.
4. Koti ilmentää kuulumisen tunnetta (Dovey 1985: 38–39): ollaan osa perhettä, yhteisöä tai kulttuuria.
5. Koti merkitsee lämpöä symbolisessa mielessä.
6. Koti on fyysisesti sopiva, millä tarkoitetaan materiaalistien ja fyysisten näkökulmien lisäksi niiden vastaavuutta yksilön psykologisiin tarpeisiin.

Giffordin (2007) näkemys on pitkälle yhtäläinen humanistismaantieteellisen näkemyksen kanssa. Hänen mukaansa (Emt. 255) kodiksi voidaan kutsua myös laajempaa aluetta, kuten naapurustoa, asuin aluetta tai kaupunkia, mihin tukeudutaan myös tässä pro gradu -tutkimuksessa. Edellä mainitut kuusi kodin ulottuvuutta ovat kaikki yhteydessä yksilöiden kokemaan hyvinvointiin ja asumiseen.

2.2. Elämänlaadun ja asumistoiveiden kautta asukashyvintoiin

Hyvinvoinnin määritelmä ja käsitteistö ovat moniulotteisia. Eri tieteenalat tarkastelevat hyvinvointi eri näkökulmista ja perinteisesti hyvinvoinnin tutkimus on ollut kvantitatiivista hyödyntäen erilaisia mittareita. Erityisesti kansantaloustieteissä yleinen tapa tutkia hyvinvointia on ollut elämänlaadun (engl. Quality of Life, QOL) mittaaminen. Siinä tarkastellaan ihmisen asuinympäristön ja naapuruston olosuhteita, ja useimmiten näiden sosiaalinen ja fyysinen ympäristö ovat erillisinä tutkimuskohteina. Elämänlaadun tutkimuksessa tutkimuskohteet ovat usein rahamääräisesti tai erilaisin resurssein mitattavissa. (Dahmann 1981: 98; Hoffrén, Lemmetyinen & Pitkä 2010: 14; Solemaini, Tavallei, Mansuorian & Barati 2014: 1600.) Elämänlaadun käsitteeseen liitetään usein myös elämäntyytyväisyyden käsite (engl. life satisfaction) (Sirgy & Cornwell 2002: 83).

Erityisesti psykologiassa käytetty ihmisen hyvinvointia kuvaava käsite on subjektiivinen hyvinvointi (engl. subjective well-being, SWB), jota käytetään myös yhtenä elämänlaadun mittarina (Brereton, Bullock, Clinch & Scott 2011: 208). Toinen näkökulma subjektiiviseen hyvinvointiin koostuu positiivisten ja negatiivisten vaikutusten lisäksi vastavuoroisesti myös elämäntyytyväisyydestä (Diener, Suh, Lucas & Smith 1999: 276–277). Sillä tarkoitetaan yleisesti ihmisen onnellisuutta ja elämänlaatua. Kuitenkaan käsitteen määritelmä ei ole vielä tänäkään päivänä vakiintunut. Subjektiivinen hyvinvointi muodostuu jatkuvasta hyvänolontunteesta ja tyytyväisyydestä elämään, joiden lähtökohdat ovat positiivisissa kokemuksissa sekä ihmisen yksilöllisissä luonteenpiirteissä sekä persoonassa. (Hoffrén ym. 2010: 98; Niiranen-Linkama & Kuru 2014: 13). Myös onnellisuus (engl. happiness) mielletään subjektiivisen hyvinvoinnin rinnakkaiskäsitteeksi (Hogan, Leyden, Conway, Goldberg, Walsh & McKenna-Plumley 2016; Wang & Wang 2016: 16).

Asumispreferensseillä kuvataan laadullisesti ihmisten asumista koskevia tarpeita, toiveita, mieltymyksiä sekä arvomaailmaa, jotka määräytyvät kotitalouden koon, iän, lasten lukumäärän, tulojen, elämäntapojen sekä asuinpaikan perusteella (Laakso & Loikkanen 2004: 254). Useat tutkimukset osoittavat, että kun asuinalue kohtaa asuk-

kaiden toiveet, on tällä hyvinvointia ja tyytyväisyyttä lisäävä vaikutus. Kuitenkin se, missä määrin asumistoiveiden ja -mieltymysten toteutuminen vaikuttavat asukkaiden hyvinvointiin, on kompleksinen tutkimuskenttä. Esimerkiksi korkea subjektiivinen elämänlaatu (QOL) ei välttämättä tarkoita suoraan, että asuinalue vastaa todellisia asumistoiveita: kaksi samankaltaisessa elämäntilanteessa olevaa elämäänsä tyytyväistä ihmistä voivat asua hyvinkin erilaisilla asuinalueilla. (McCrea, Shyy & Stimson 2014: 99.) Samanlaiset asumispreferenssit voivat siis johtaa hyvin erilaisiin asumisratkaisuihin, mikä ei poissulje viihtymistä. Asumispreferenssejä määrittelevät ominaisuudet, kuten esimerkiksi rauhallisuus, ahtaus ja luonnonläheisyys, ovat tulkinnanvaraisia käsitteitä. (Mäenpää 2008: 39.)

Toisekseen ihmisillä ei välttämättä ole mahdollisuutta asua mieltymystensä ja toiveidensa mukaisella alueella johtuen esimerkiksi taloudellisista tai sairauden aiheuttamista rajoitteista (Cho & Rodríguez 2014: 260). Vaikka todelliset preferenssit jäävät asuinalueella toteutumatta, se ei kuitenkaan sulje pois hyvinvoinnin kokemusta. Lapintie (2008: 30) toteaaakin: ”Ovatko asumistoiveet ja –unelmat oma lukunsa, joka väistämättä erottuu varsinaisista realistisista asumisvalinnoista?” Kaikkia toiveita ei ole tarpeen toteuttaa ja haavemaailma on olemassa vain reaali maailman vastapainona, ikään kuin toisena todellisuutena (Mäenpää 2008: 37). Mahdollista on myös, että ihmiset, joiden asumispreferenssit ovat realistisempia, saattavat olla tyytyväisempiä verrattuna ihmisiin, joiden asumishaaveet ovat suurempia tai jopa mahdottomia saavuttaa (Cao & Wang 2016: 27; McCrea ym. 2014: 87). Näin ollen on tärkeää tutkia aluekohtaisesti ja asukaslähtöisesti asuinpreferenssien ja asuinalueen välisiä korrelaatioita sekä niiden vaikutuksia asukkaiden hyvinvointiin.

1960– ja 1970–lukujen vaihteessa humanistisen maantieteen tutkimuksen keskiössä oli fenomenologia (Tuan 1977; Relph 1976). Fenomenologisen näkemyksen mukaan ihmisen kokemuksellinen suhde maailmaan on intentionaalinen, jota symboloi Heideggerin näkemys ”olemisesta maailmassa” (luku 2.1). Intentionaalisuus tarkoittaa sitä, että kokemukset rakentuvat merkitysten pohjalta. (Cresswell 2013: 111.) Näin ollen ihmisten toimintaa, tässä tapauksessa asumista ja sitä koskevia valintoja, tutkittaessa tulee heiltä kysyä, millaisten merkitysten ja arvojen pohjalta he toimivat, jotta voidaan

tehdä johtopäätöksiä asumisen vaikutuksista hyvinvointiin. Millaista on hyvä asuminen? Mitkä asuinalueen tekijät saavat aikaan mielihyvää tai mitä päinvastoin tulisi kehittää? Fenomenologinen merkitysteoria pitää sisällään myös ajatuksen yhteisöllisyydestä: merkitykset ovat intersubjektiivisia eli yksilöiden välisiä ja heitä yhdistäviä. Yhteisöjen jäseninä, esimerkiksi osana naapurustoa, ihmisillä on yhteisiä piirteitä ja tapoja kokea maailmaa, tässä tapauksessa asuinaluettaan ja asumista, minkä seurauksena jokaisen yksilön kokemisen tutkiminen paljastaa siis myös jotain yleistä. (Laine 2015: 30–32.)

Humanistismaantieteelliseen, erityisesti fenomenologiseen tutkimusperinteeseen tukeutuen, tässä pro gradu -tutkimuksessa tutkimuksen kohteena oleva hyvinvointi määritellään asukkaan kokemana, asumisen tuottamana, hyvinvointina, eikä esimerkiksi psyykkistä ja fyysistä hyvinvointikokemusta rajata erillisiksi toisistaan. Hyvinvoinnin kokemisen määrittelyssä käytetään asuinaluetta koskevia tekijöitä rajaten ulkopuolelle esimerkiksi taloudellisen tilanteen tai koulutustason tarkemman analysoinnin. Perinteisten subjektiivisen hyvinvoinnin (SWB) ja elämänlaadun (QOL) käsitteiden sijaan käytetään käsitettä *asukashyvinvointi*, joka ei keskity ainoastaan yksittäisen asukkaan asumisen seurauksena syntyvään hyvinvointikokemukseen, vaan huomioi myös perheen tarpeet sekä mahdollisesti myös yhteisöllisemmän ulottuvuuden, tässä tapauksessa naapuruston. Asumisesta puhuttaessa päätöksenteko rajoittuu harvoin vain yksilön omiin valintoihin ja useimmiten tulee huomioida useampien yksilöiden asuinmieltymykset tai tarpeet (Hasu 2010: 64).

Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan laadullisesti asukkaiden hyvinvointiin vaikuttavia asuinalueen ominaisuuksia, kehittämiskohteita ja hyvän asumisen tekijöitä. Asukashyvinvointi huomioi asukkaan kokemuksen asuinalueen toimivuudesta ja vastaavuudesta sen hetkiseen elämäntilanteeseensa. Asuinalueen tarkastelu kokonaisuutena tuo tutkimukseen mukaan myös alueellisen näkökulman. Asukashyvinvoinnin käsitteessä yhdistyvät asumisesta lähtöisin olevat tyytyväisyyttä, tarvevastaavuutta ja hyvinvointia edistävät tekijät, joiden pohjalta muodostuvat asukkaiden asumistoiveet ja näkemykset hyvästä asumisesta. Asukashyvinvointia tarkastellaan asukkaan näkökulmasta, mistä syystä asukkaiden osallisuus on välttämätöntä tutkimuksen kannalta.

2.3. Asukaslähtöisyys ja osallisuus hyvinvoinnin saavuttamisessa

1800-luvun loppupuolelta toiseen maailmansotaan (1944–1945) asti kaupunkirakenteen ja rakennuksien suunnittelussa annettiin tilaa esteettisyydelle ja taiteelliselle arkkitehtuurille. Suunnittelijalta vaadittiin nimenomaan taiteen tuntemusta, ja usein vastuu kaupunkien suunnittelusta olikin taiteellispainotteisen koulutuksen saaneilla arkkitehteilla. (Mattila 2003: 56.) Nigel Taylor (1998: 9, 64) kritisoi tätä tapaa suunnitella kaupunkeja, sillä yksittäiselle arkkitehdille annettu valta suunnitella keskittyi lähinnä rakennusten yksilöllisyyteen eikä huomionnut kaupunkitilojen ja rakennusten välistä kokonaisuutta. Lisäksi kaupungin sosiaalinen ja taloudellinen rakenne jäivät huomioidatta. Hänen mukaansa tämä on ollut yksi syy rationaalisen suunnittelusuuntauksen valtaantuloon.

Kaikenklainen yhteiskunnallinen suunnittelu on perusluonteeltaan rationaalista toimintaa. Järkiperusteisuuden erityisen korostamisen taustalla on funktionalismi, jonka tunnetuin symboli yhdyskuntasuunnittelun osalta on niin sanottu Ateenan julistus (Charta d’Athens) vuodelta 1933 perusajatuksineen: *kaupungit on suunniteltava ja rakennettava tyydyttämään ihmisen tarpeita*. Nämä tarpeet tuli selvittää tieteellisten tutkimusten avulla. Edellä mainitun perusajatuksen luonne on järkevä ja inhimillinen, mutta todellisuudessa toteutuksen järkipäisyys on ottanut sijaa inhimillisiltä tarpeilta. (Knuuti 1994: 1–2.) Rationalistiseen suunnitteluprosessiin sisältyy tavoitteiden asettaminen, vaihtoehtoisten keinojen muotoilu, seurausten ennakoitavuus sekä asetettujen tavoitteiden vertaileminen saavutettujen tulosten kanssa (Friedmann & Hudson 1974: 8). Rationalismi olettaa teoreettisen ideaalimallin ja reaali maailman perustuvan samaan logiikkaan (Jaakkola, Koski & Mäkinen 1991: 4). Suomessa rationaalinen funktionaalinen suunnittelu oli vahvimmillaan, kun 1960-luvulla keskus- ja vaikutusalue tutkimukset olivat etualalla ja kvantitatiiviset menetelmät yleistyivät ottaen 1970-luvulla hallitsevan otteen kaupunkien suunnittelussa.

Rationalismin traditioon kuuluu kuitenkin myös transaktiivinen suunnittelu, jossa korostetaan kommunikatiivisuutta osana rationalismia. Kommunikatiivisuus keskittyy suunnittelijan asiantuntijuuden ja asukkaan henkilökohtaisen kokemuksen väliseen

suhteeseen. Haasteita asettaa kuitenkin toimijoiden välinen eriarvoisuus ja vallanjakautuminen sekä ihmisten tavat ymmärtää asioita erilaisen taustan, arvomaailman ja elämäntilanteen takia. Avoimet suunnitteluprosessit, vastavuoroinen oppiminen ja saadun palautteen huomioiminen edistävät kehitystä, mutta koskaan ei tule olemaan mahdollista luoda yhtä merkitysjärjestelmää, jonka kaikki ymmärtäisivät. (Vanhatalo 2008: 19.) Vastavuoroisuus suunnittelussa on kuitenkin mahdollistanut asukasnäkökulman huomioimisen erityisesti 1900-luvun lopussa subjektiivisuuden ja individualismin vallattua alaa (Uuskallio 2003: 31).

Kuitenkin vasta 1990-luvun jälkipuoliskolla kaupunki- ja asumistutkimuksen keskiöön on alkanut hiljalleen nousta asuin ympäristön ja asuinolojen vaikutukset asukkaiden hyvinvointiin huomioiden laajempia kokonaisuuksia, kuten kokonaiset asuinalueet ja niiden lähiympäristöt. Viime vuosien aikana subjektiivisen ulottuvuuden ja mahdollisuuksien mittaamiseen on alettu kiinnittää Suomessa yhä enemmän huomiota. Vaikka subjektiivisia mittauksia, kuten survey-kyselyitä, on toteutettu jo pitkään, niiden saama huomio osana yhteiskunnan hyvinvoinnin mittaamista on ollut vähäistä. Toisekseen perinteiset hyvinvoinnin mittarit, kuten bruttokansantuote (BKT), ovat perustuneet objektiivisiin, aineellisesti ja rahamääräisesti mitoitettuihin, tekijöihin jättäen yksilöllisen hyvinvointikokemuksen marginaaliseen rooliin. (Hoffrén ym. 2010: 98–99.)

Yksilöiden kokema hyvinvointi syntyy eri tekijöiden summana, mutta ympäristöön liittyvät tekijät ovat loppujen lopuksi kaikille osapuolille yhteisiä. Tarkoituksenmukaista olisikin huomioida yhteissuunnittelun ja -toiminnan hyödyntäminen, millä on myös alueen sosiaalista pääomaa vahvistava vaikutus. Yhteistoiminnan lisäksi puhutaan yhteissuunnittelun käsitteestä, jossa yhdistyvät sosiaaliset näkökulmat sisältävä yhdyskuntasuunnittelu ja asukkaiden osallistuminen suunnitteluun. Yhteissuunnittelu voidaan määritellä hallinnon, asukkaiden ja muiden asuinalueeseen vaikuttavien tahojen yhteistyöhön sekä tietoon objektiivisista ja subjektiivisista elinoloista perustuvaksi suunnitteluksi. Yhteissuunnittelun tavoitteena on elinolojen kehittäminen sisältäen seurausvaikutusten analysoinnin elinolojen kannalta kokonaisuudessaan. (Harju 1988: 9.) Seurannaisvaikutusten analysoinnilla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, miten uudella asuinalueella tavoitteet ovat saavutettu ja millaisiksi alueen toiminnot ovat käytännös-

sä muotoutuneet sen jälkeen, kun ihmisten arki on alueella alkanut. Kuitenkin asukasnäkökulman huomioiminen ja osallistaminen aikaisin jo suunnitteluvaiheessa todennäköisesti edesauttaa hyväksymään ja tekemään kompromisseja, mikäli joistain asukkaiden toiveista joudutaan karsimaan (Von Wirth, Grët-Regamey, Moser & Stauffacher 2016: 76).

Hyvinvoinnin taustatekijänä vaikuttaa myös alueiden elinvoimaisuus, joka perustuu pitkälle sen pääomiin. Näistä yksi on sosiaalinen pääoma. Maailmanpankin määritelmät ja tavoitteet alueiden eri pääomille ovat taloudelliset, sillä taustalla vaikuttaa vahvasti talouskasvun ajatus. Kuitenkin sosiaalista pääomaa voidaan tulkita myös yhteiskuntatieteelliseltä pohjalta, jolloin voidaan käyttää osallistamisen sekä luottamuksen käsitteitä, yleisemmällä tasolla myös yhteisöllisyyttä. (Kajanoja 2009: 72, 77.) Sosiaalinen pääoma kytkeytyy toiminnan tarkoitukseen, toimijoiden tulkintoihin, arvoihin sekä itse asetettuihin tavoitteisiin (Sivonen 2002: 173). Lisäksi sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin sidos näkyy muun muassa siinä, että ihmisten ajattelu- ja toimintatavat ovat osittain sidoksissa sosiaalisiin, koulutuksellisiin ja taloudellisiin resursseihin eli pääomaan ja sosiaaliseen asemaan. Sosiaalinen pääoma kasvaa verkostojen kautta, joita muodostuu perheen, ystävien ja naapuruston vuorovaikutuksessa. (Honkanen & Poikolainen 2014: 680.) Monen muun tutkimuksen (Honkanen & Poikolainen 2014; Hooghe & Vanhoutte 2011; Pleiffer & Cloutier 2016) tavoin myös tässä pro gradu -tutkimuksessa tarkastellaan sosiaalista pääomaa sosiaalisten verkostojen sekä osallistamisen kautta.

Suomessa muun muassa Suomen Ympäristökeskus toteuttaa yhdessä Ympäristöministeriön kanssa kuuden vuoden välein Asukasbarometrin, jossa kyselytutkimuksen avulla selvitetään suomalaisten asumistyytyväisyyttä ja näkemyksiä suomalaisista asuin- ympäristöistä (Strandell 2011). Tuorein, vielä julkaisematon, tutkimus on vuodelta 2016. Vuosina 2013–2015 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ja Ympäristöministeriö toteuttivat Asuinalueiden kehittämisohjelman, jonka tavoitteena oli edistää elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä sekä hyvinvointia ohjelmassa mukana olevilla alueilla. Ohjelman kautta useat tutkimushankkeet jalkautuivat asuinalueille sekä toivat julki helposti lähestyttävämpiä tutkimustuloksia. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

ARA 2016.) Koistinen ja Tuorila (2008) taas tutkivat, minkälainen olisi taloudellisesti, sosiaalisesti ja toiminnallisesti hyvä elinympäristö kuluttajanäkökulmasta sekä miten palvelut siihen ja kotitalouksien arkeen liittyvät. Erityistä talousajatusperusteisessa tutkimuksessa oli eläytymismenetelmä tutkimusaineiston keräämiseksi kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän sijaan. Eläytymismenetelmässä tutkija antaa kehystarinan, jonka luomien mielikuvien perusteella tutkimushenkilöt kirjoittavat tarinoita mielikuvitteellisista tilanteista.

Edellä mainitut ovat esimerkkejä suomalaisista tutkimuksista, joissa asukkaat ovat päässeet osaksi kehitystyötä. Osallisuuden rakentuminen ja sen kokemisen merkitys vaikuttavat ihmisen perustarpeisiin ja -oikeuksiin, kuulumisentunteeseen ja kuulluksi tulemisen kokemiseen sekä mahdollisuuksiin toteuttaa itseään (Niiranen-Linkama & Kuru 2014: 14). Osallisuuden käsitettä on nostettu viime aikoina yhä enemmän esiin hyvinvoinnin tuottajana, sillä se tarkoittaa ihmisen itsestä lähtevää mahdollisuutta vaikuttaa ja kehittää omaan elämäänsä tehden siitä mielekästä (Turunen, Hoppania, Luhtamäki, Nenonen & Tuomaala 2010: 25). Samaan aikaan kehittämistoiminnassa mukana olevat ihmiset laajentavat tietoisuuttaan sekä omasta että yhteisöä koskevasta hyvinvoinnista, mikä mahdollisesti edesauttaa tiedon yltämistä ihmisten toimintaan asti (Koivisto ym. 2014: 51).

3. HYVÄN ASUMISEN JA ASUINALUEEN TEKIJÄT

Asuinalueen määrittäminen on haasteellista, sillä siihen vaikuttavat sekä hallinnolliset, esteettiset, sosiaaliset, toiminnalliset sekä ympäristöön liittyvät piirteet. Englanninkielissä varsinaisen asuinalueen käsitteen (engl. residential area) sijaan käytetään yleisemmin naapurustoon viittaavaa käsitettä (engl. neighbourhood) (Barton, Grant & Guise 2003; Dempsey 2009; Schwirian & Schwirian 1993; Sirgy & Cornwell 2002). Asukkaat itse usein määrittelevät asuinalueensa riittävän suureksi tavoittaen esimerkiksi ala-asteen sekä lähikaupan. (Barton ym. 2003: 16, 22.) Suomen ympäristökeskuksen mukaan asuinalueella tarkoitetaan fyysistä ja toiminnallista kokonaisuutta, joka pitää sisällään asuinkortteleiden lisäksi kävelyetäisyydellä sijaitsevat julkiset ja kaupalliset palvelut, kuten päivittäistavara-kauppoja, kouluja, päiväkoteja sekä puistoja ja virkistysalueita (Metatietopalvelu 2016). Psykologisesta näkökulmasta ihmisen ympäristö rakentuu kolmesta kulmakivistä: koti, työpaikka ja kauppa; koti, päiväkoti ja kauppa; koti, koulu ja kauppa. Näitä kolmea elinkaaren aikana muuttuvaa tekijää voidaan tarkastella myös asuinympäristönä, jonka taustalla vaikuttaa sosiaalinen ympäristö. (Lahti 2001: 7.)

Tutkimusten mukaan tyytyväisyys asuinalueeseen ja naapurustoon on yksi merkittävimmistä tekijöistä, joka vaikuttaa elämänlaatuun, psyykkiseen terveyteen ja itseensä uskomiseen (Adams 1992: 367). Kuitenkin löytyy myös tutkimusta sen puolesta, että yksilön omat resurssit, kuten terveys ja taloudellinen tilanne, ovat pohja asukkaiden hyvinvoinnin rakentumiselle (Schwirian & Schwirian 1993: 298). Näin ollen elämäntapojen summa yhdessä asumisen kanssa vaikuttavat vahvasti ihmisen elämän psyykkiseen osa-alueeseen joko tukien tai heikentäen asukkaiden elämänhallintaa ja terveyttä. Parhaimmillaan asuinympäristön tekijät edistävät asukkaan päivittäisten arki-toimintojen sujumista, itsensä toteuttamista ja haasteellisista elämäntilanteista selviytymistä, tai päinvastoin vaikeuttavat niitä. (Korpela, Päivänen, Tienari, Wallenius & Wiik 2001: 20–21.)

Vuoden 2010 Asukasbarometrin mukaan Suomessa asuinalueen yleiseen viihtyisyyteen ollaan hyvin tyytyväisiä: vastaajista 97 prosenttia on erittäin tai melko tyytyväi-

siä, mistä yli puolet jopa erittäin tyytyväisiä. Avoimesti vastattuna kolme tärkeintä viihtyvyystekijää asuinalueella ovat rauhallisuus, luonnonympäristö sekä sijainti ja liikenneyhteydet. (Strandell 2011: 21–22.) Suomen Asuntomessujen toteuttamasta Asumisen tyytyväisyyden tutkimuksesta käy ilmi, että asuinalueen viihtyisyydestä tai rauhallisuudesta ei mielellään tingitä, kun taas sijainnista on tinkinyt noin joka neljäs suomalainen. Kyselyyn vastaajista 81 prosenttia ovat tyytyväisiä asumiseensa, mikä on suurempi kuin tyytyväisyys elämään kokonaisuutena, 74 prosenttia. (Tervonen 2017.) Tästä huolimatta hyvinvointitutkimusten (Koivisto ym. 2014: 51) mukaan ihmisten henkinen sekä fyysinen pahoinvointi lisääntyvät ja kasautuvat, mihin syynä voi olla riittämätön tieto ihmisen asumistoiveiden ja –mieltymysten taustalla olevista tekijöistä. Lapintie (2008: 29) kuvailee tilannetta seuraavasti:

”Vaikka useimmat kyselyihin tai laajoihin tilastollisiin aineistoihin perustuvat tutkimukset tuntuvat kertovan samankaltaista viestiä muun muassa pientalovaltaisuuden, asumisväljyyden, rauhallisuuden ja luonnonläheisyyden merkityksestä, emme ehkä sittenkään tiedä, mitä näiden käsitteiden taakse kätkeytyy.”

Ihmisen valintojen taustalla vallitsevat rationaalisuuden rinnalla irrationaaliset valintaperusteet, jotka rakentuvat yksilön omassa arvo- ja kokemusmaailmassa. Asuinalueen ominaisuudet, kuten luonne, sijainti, laatu, palvelutarjonta sekä ympäristö, luovat moniulotteisen ryppään, jonka vertailu ei ole yksioikoista. Asumistoiveiden välillä vallitsevat painoarvoerot: ”Mitä yhdessä ominaisuudessa tai kohteessa voittaa, saattaa toisessa hävitä”. Eri asuintoiveita joudutaan useimmiten suhteuttamaan sekä toisiinsa että erilaisiin kokonaisuuksiin, kuten asuntokohteisiin. (Hasu 2010: 64–65.) Asuinalueita tutkittaessa voidaan erotella paikalliset lähtökohdat, fyysinen rakenne ja toiminnallinen sisältö, jotka lopulta muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden:

”Fyysinen ympäristö luo puitteet toiminnalle, sosiaalinen elämä taas syntyy ihmisten toiminnan kautta. Ihmisten ja ympäristön välinen suhde on vuorovaikutussuhde; ihminen muuttaa ympäristöään ja ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan.” (Jalkanen, Kajaste, Kauppinen & Pakkala 1990: 139.)

Nevalaisen, Staffansin ja Vuorelan (1990: 11) kokoavassa tutkimuksessa koskien asumisen laatua asuinympäristö on eroteltu viiteen eri ympäristöön, niin sanottuihin laatulementteihin, joissa asuminen on eroteltavissa. Näitä ovat:

1. Luonnonympäristö,
2. Rakennettu ympäristö,
3. Sosiaalinen ympäristö,
4. Vaikuttamis- ja tekemisympäristö,
5. Palveluympäristö.

Tähän jaotteluun tukeutuu myös tämän pro gradu -tutkimuksen asuinaluetta ja asukashyvintointia tarkasteleva rakenne ja edellä mainitut viisi ympäristöä ovat yhdistettynä kolmeen eri kokonaisuuteen. Näistä kaksi ensimmäistä, luonto- ja rakennettu ympäristö, muodostavat fyysisen ympäristö kokonaisuuden. Sosiaalinen ympäristö taas nivoutuu yhteen vaikuttamis- ja tekemisympäristön kanssa, joka keskittyy myös tässä tutkimuksessa yhteisöllisyyteen, osallistamiseen sekä sosiaalisiin verkoihin, erityisesti naapuruussuhteisiin ja yhteistoimintaan. Kolmantena tarkastellaan peruspalveluita yhdessä turvallisuusnäkökulman kanssa. Vaikka turvallisuuden tunnetta voidaan vahvasti tulkita myös sosiaalisen kontrollin, eli naapuruston luoman sosiaalisen tuen, kautta (Heikkilä, Rintala, Airio & Kainulainen 2002: 27), niin tässä tutkimuksessa sitä tarkastellaan myös infrastruktuurin, esimerkiksi joukkoliikenteen ja kulkuväylien, näkökulmasta, jotka tuotetaan kunnallispalveluina.

3.1. Rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö

Fyysisen ympäristön kokonaisuuden, luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön, tuovat yhteen ympäristön väljyys, koskemattoman ympäristön määrä sekä rakennetun ympäristön tiiviys. Asunnot lähiympäristöineen muodostavat useimmiten fyysistä ympäristöä käsittelevien tutkimusten kohderajauksen. Luonnonympäristöä voidaan sekä nähdä, kokea ja käyttää. Näkemisessä on olennaista maisemaelementit, kuten näkyvät, topografia eli maaston muodot ja korkeussuhteet, vesistöt sekä erilaiset maisematyypit. Kokemiseen taas liitetään luonnonläheisyys ja viheralueiden saavutettavuus. Nykypäivänä on korostunut erityisesti myös puhtaan luonnonympäristön merkitys. (Nevalainen, Staffans & Vuorela 1990: 17–20.) Luonnonympäristön käyttämisellä tarkoitetaan sen fyysistä hyödyntämistä, kuten puutarhanhoitoa tai ulkoilua. Salosen

(2005: 215) kuvauksessa ihminen lähtee hoitamaan itseään luonnonympäristön avulla, millä on eheyttäviä, elvyttäviä sekä stressiä poistavia vaikutuksia.

Se, mitä luonnonläheisyys konkreettisesti kullekin tarkoittaa, vaihtelee. Kuitenkin, kun yksilön tarpeiden näkökulmasta luonto on saavutettavissa, se palvelee hänen hyvinvointiaan. Chiesuran (2004: 137) mukaan kaupunkiluonto täydentää useita sosiaalisia toimintoja ja asukkaiden psykologisia tarpeita. Matsuokan ja Kaplanin (2007: 9) tutkimus osoittaa, että erityisesti kaupunkimaisessa ympäristössä pienikin kosketus luontoon edistää hyvinvointia, eikä ainoastaan yksilön näkökulmasta, vaan myös yhteisön kannalta. Luonto mahdollistaa suorat ja epäsuorat sosiaaliset kanssakäymiset, ja asukkaat myös kaipaavat toiminnallisuutta sekä mahdollisuuksia toteuttaa itseään asuin-ympäristössään.

Rakennetulla ympäristöllä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa erityisesti asuinalueen ja rakennusten kauneutta ja arkkitehtuurisia näkökulmia. Lisäksi huomioidaan asuinalueen ja rakennusten integroituminen muuhun kaupunkirakenteeseen. Kun täysin uudelle alueelle luodaan puitteet elämiselle, on se usein riippuvainen alueen historiasta ja rakennuskannan arkkitehtuurisista piirteistä sulautuakseen ympäristöönsä (Uuskallio 2003: 30). Asuinalueen rakennettuun ympäristöön liitetään kaikki, mikä on ihmisten tuottamaa tai kaavoituksen, rakentamismääräysten tai maankäytön lainsäädännön vaikutuksenalaista, kuten rakennukset, infrastruktuuri sekä näiden välinen vuorovaikutus. Nykyään myös kaupungeissa sijaitsevat käyttämättömät tilat ja viheralueet ovat hyvin pitkälle kunnallisesti tuotettuja ja näin ollen osa rakennettua ympäristöä. (Pleiffer & Cloutier 2016: 270.)

Asuinalueen tasolla käytettyjä kauneuteen viittaavia piirteitä ovat luonnonläheisyys, kulttuuriperintö, hyväkuntoisuus sekä rauhallisuus. Rakennusten ulkoiseen kauneuteen viittaavia piirteitä ovat muun muassa historiallinen jatkuvuus eli vanhuus, hyvä kunto, koristeellisuus ja sopivuus muuhun ympäristöön. (Korpela & Kyttä 1991: 137.) Asunnon tekniset ominaisuudet, sisätilat ja sisustus on jätetty tutkimuksessa marginaaliseen rooliin, ja esimerkiksi Suomen Asunomessujen tuore tutkimus (2017a) osoittaa, että suomalaisten valitessa asuntoa, asunnon materiaalit ja varustetaso ovat ne, mistä mie-

luiten tingitään. Rakennetussa ympäristössä merkittäviä ominaisuuksia ovat sen mitoit-
tus, yksityiskohtaisuus ja monimuotoisuus, valmiusaste sekä sijainti. Lisäksi rakennet-
tuun ympäristöön voidaan mieltää asukkaiden pihapiiri, ”katumaisema” ja kävelyetäi-
syy. (Nevalainen ym. 1990: 22–24.)

Esteettisyyttä ei voida sivuuttaa tutkiessa ihmisten psyykkisiä toimintoja, sillä esteetti-
sen laadun arvioinnin on todettu olevan olennainen piirre ympäristön kokemisessa ja
havaitsemisessa, mitä kautta se vaikuttaa myös asukkaiden tyytyväisyyteen (Kaplan &
Kaplan 1989: 10.) Korpelan ja Kytän (1991: 136–137) tutkimuksessa, millaisia alueita
tai rakennuksia tamperelaiset pitivät kotikaupungissaan kauniina tai rumina, käy ilmi,
että niin kauniissa kuin rumissakin kohteissa korostuivat niiden vaikutukset vastaajien
mielialaan, tunnelmaan sekä tunnetasoon. Mielialaan vaikuttavia piirteitä olivat muun
muassa lämpimyys, rauhallisuus, kohteen mahtavuus, ihmisläheisyys sekä masenta-
vuus. Tutkimuksessa nousi myös esiin, että kauniit alueet valittiin pääasiassa muualta
kuin omalta asuinalueelta. He mainitsevat tämän tuloksen viittaavan keskusta-alueiden
tärkeyteen ihmisten elämässä, mutta myöskin taipumukseen ajatella kauniit ja rumat
alueet tai rakennukset mahdollisesti turisteille suunnattuina kohteina.

Kaupunkimaisessa ympäristössä, kuten pikkukaupunkimaisilla asuatomessualueilla,
korostuvat puistomaiset kadut (Shafer, Lee & Turner 2000: 177) ja viheralueet (Chie-
sura 2004: 136). Luonnosta haetaan useimmiten omaa tilaa ja se tarjoaa vastapainoa
kiireelliselle arjelle (Turunen ym. 2010: 71). Luonto tilana ja sen runsaus merkitsevät
eri ihmisille erilaisia asioita, jotka riippuvat vahvasti siitä, millaisessa asuinympäris-
tössä nyt asutaan ja mistä ollaan lähtöisin. Kaupunkiympäristössä asuvalle ihmiselle
pienikin puistomainen katukäytävä voi tuntua luonnonläheiseltä, kun taas maaseudulla
asuvalle laajat metsät merkitsevät luonnonläheisyyttä (Matsuoka & Kaplan 2007: 12).
Joillekin kaupungin keskustoissa asuville esimerkiksi kymmenen kilometrin ajomat-
kan päässä sijaitseva luonnonpuisto on riittävän lähellä ja asuinympäristössä riittää
oma parveke, jossa pääsee kosketuksiin ulkoilman kanssa. Tässä pro gradu -
tutkimuksessa ympäristön käyttö rajautuu vapaa-ajan näkökulmaan ja virikkeellisyy-
teen, kuten harrastus- ja ulkoilumahdollisuuksiin, eikä huomioi ammatillista näkökul-

maa, kuten maanviljelyä, mikä ei myöskään ole tarpeenmukaista johtuen tutkimuskohteenä olevien asuatomessualueiden luonteesta.

Asuinalueen fyysiset rakenteet, kuten rakennusten arkkitehtuuri ja tiiviys, katujen yhteneväisyys ja maankäytön eri muodot, voivat joko edesauttaa tai vähentää naapureiden välistä vuorovaikutusta ja luottamusta alueella (Pleiffer & Cloutier 2016: 270). Tutkimustuloksia löytyy muun muassa tiiviin rakennetun ympäristön hyvinvointia alentavista vaikutuksista (Brueckner & Largey 2008: 33; Glaeser & Gottlieb 2006: 1297). Mason (2010: 263–464) kuitenkin toteaa, että hyvällä katujen suunnittelulla, jalkakäytävillä ja avoimilla sekä viheralueilla voidaan lisätä asukkaiden luottamusta ja viihtyvyyttä alueella, sillä tiiviimpi urbaani asuinalue edesauttaa sosiaalisia kontakteja.

Myös ekologisella suunnittelulla on todettu olevan jopa enemmän paikanhenkeä ja yhteisöllisyyttä vahvistavia vaikutuksia verrattuna tavallisiin esikaupunkialueisiin (Rogers & Sukolratanamete 2009: 332). Toisaalta taas perinteisemmin suunnitelluilla asuinalueilla ruudukkokaavoituksineen ja etukuisteineen on myös todettu olevan sosiaalista luottamusta ja sitoutuvuutta vahvistavia vaikutuksia. Näin ollen, mikäli vahva linkki yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen välillä on olemassa (Helliwell & Putnam 2004: 1435), niin voidaan ajatella myös perinteisiä suunnittelusuuntauksia noudattavien asuinalueiden vaikuttavan hyvinvointia lisäävästi (Pleiffer & Cloutier 2016: 270).

3.2. Yhteisö ja sosiaaliset verkostot

Asuinalueen näkökulmasta sosiaalinen ympäristö viittaa naapurustoon ja yhteisöllisyyteen. Piirtolan (2001: 27) mukaan, mitä suurempi mahdollisuus ihmisellä on vetäytyä ja hakeutua omaan rauhaansa, sitä aktiivisemmin hän on myös halukas vuorovaikutukseen ja osallistumaan yhteisölliseen toimintaan. Yksityisyyden ja yhteisöllisyyden kontrollin on todettu myös edistävän hyvinvointia (Aura, Horelli & Korpela 1997: 135), mihin erityisesti talotyypillä on vaikutusta. Hirvosen (2011: 61–62) tutkimuksen mukaan Suvelassa noin puolet kerrostaloasukkaista juttelee naapureiden kanssa vähin-

tään viikoittain, kun rivitaloasukkaiden osuus oli 86 prosenttia ja omakotitalossa asuvien osuus 73 prosenttia. Tulokset ovat samaa luokkaa verrattuna koko Suomen taajama-alueiden tilastoihin, poikkeuksena, että kerrostaloasukkaiden välinen juttelu on hieman yleisempää. Näin ollen esimerkiksi omakotitaloalueella asuvat ihmiset todennäköisesti tutustuvat helpommin naapureihinsa verrattuna kerrostaloasukkaihin, koska riski törmätä naapureihin ”liian usein” on pienempi sekä yksityisyyteen on helpompi hakeutua. Myös liian tiiviillä rakentamisella voi olla kielteisiä, yksityisyyttä heikentäviä, vaikutuksia (Arvola, Lahti, Lampila, Tiilikainen, Kyrö, Toivonen, Viitanen & Keskifrantti 2010: 145).

Naapurustot vaikuttavat elämänlaatuun ja asukkaiden sosiaaliseen asemaan (Van Weese 2000: 175). Vaikka suomalaisia asuinalueita tutkittaessa ovat korostuneet yksityisyyden ja oman tai perhekeskeisen rauhan kaipuu (Suomen Asuntomessut 2017a; Strandell 2011: 79; Toivanen 2008: 23), on viime vuosina alettu antaa yhä enemmän painoarvoa sosiaalisen ympäristön ja yhteisöllisyyden aikaansaamille vaikutuksille (Päivänen, Kohl, Manninen, Sairinen & Kyttä 2005: 3). Sosiaalisen ympäristön vaikutukset voivat heijastua suoraa yksilön hyvinvointiin tai välillisesti muiden ympäristötekijöiden kautta muodostaen yhdessä edellytykset hyvälle elämälle.

Naapurustolla on myös turvallisuutta luova vaikutus (Hallman 1984: 42; Jenks & Dempsey 2007: 157). Esimerkiksi ollessa pitkään poissa kotoa, voivat naapurit tarkkailla asuntoa ja tarvittaessa kastella puutarhaa tai hakea postit. Pelkkä yhteisöllisyyden tunnekin voidaan kokea merkittävänä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Kuitenkin yhteisöllisyyden kokeminen eroaa yksilöiden välillä: toisille vahvat naapuruussuhteet ja yhdessä vietetty aika ovat merkittäviä, kun taas toisille tervehtiminen riittää. Ojanien (2015: 77) tutkiessa lapsiperheiden asumista Turussa kyselytutkimuksen vastausten perusteella naapureiden kanssa seurustelua ei todettu kovin merkittävänä tekijänä asumisen laadun kannalta, kun taas Koistisen ja Tuorilan (2008: 28, 33) tutkimus osoittaa, että lapsiperheiden näkökulmasta hyvässä elinympäristössä naapurit tunetaan ja lapsille on toisistaan seuraan. Lisäksi on havaittu asuinalueeseen liittyvän yhteisöllisyyden tunteen suuremman tarpeen liittyvän ihmisen vanhempaan ikään (Arvola ym. 2010: 193; Hirvonen 2011: 62; Turunen ym. 2010: 56).

Uudismuuttajien hyvinvoinnin kannalta yhteisöllisyyden tunteella ei välttämättä ole suurta merkitystä (Ziersch, Baum, MacDougall & Putland 2005: 79), mutta edesauttavia vaikutuksia sillä on alueelle integroitumiseen ja kotiutumiseen. Myös globalisaation mukanaan tuoma liikkuva elämäntapa, jota kuvastaa muun muassa asumisen tilapäisyys sekä juurettomuus, on muuttanut käsityksiä ja kokemuksia yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden merkityksestä asuinalueella (Seppänen, Haapola, Puolakka & Tiilikainen 2012: 50). Naapureiden kanssa verkostoitumista ei välttämättä koeta tärkeäksi, mikäli tiedetään, ettei asumistilanne ole pysyvä.

Tutkimuksissa on osoitettu myös, että asukkaan henkilökohtainen kokemus asuinalueesta ei yksistään vaikuta asukkaiden hyvinvointiin, vaan myös sillä, kuinka muut näkevät heidän asuinalueensa, on merkitystä eli millainen on asuinalueen maine (Taylor M. 1998: 821). Maineen näkökulmasta asuinalueella on vaikutuksia asukkaiden sosiaaliseen statukseen, ja tätä kautta myös sosiaaliseen pääomaan, luoden joko positiivisia tai negatiivisia psykososiaalisia vaikutuksia (Kearns, Hiscock, Ellaway & Macintyre 2000: 387). Kuitenkin tutkimukset osoittavat, että asuinalueen sisäisillä tekijöillä, kuten naapureilla ja naapuruussuhteilla, turvallisuudella, palveluiden saatavuudella ja viheralueilla, on suurempi vaikutus asukastyytyväisyyteen ja hyvinvointiin kuin maineella (Permentier, Bolt & Ham 2009: 977, 985).

3.3. Turvallisuus ja peruspalvelut

Useat tutkimukset osoittavat, että rikollisuuden pelko sekä henkilökohtainen turvallisuuden tunne ovat kaikista vahvimpia tekijöitä asuinalueen asukkaiden tyytyväisyyden lisäämisessä (Amerigo & Aragones 1997: 49; Cao & Wang 2016: 26) ja asuinalueella pysymisessä (Atkinson & Kintrea 2002: 150). Koti on aina viestinyt turvallisuuden paikasta ja suojasta, jossa yksilö voi ilmaista omia mieltymyksiään, toiveitaan sekä toimintojaan (Cristoforetti, Gennai & Rodeschini 2011: 226). Tämän mukaan voidaan olettaa, että kodin tulee myös sijaita alueella, joka edesauttaa turvallisuuden tunnetta.

Tampereella on toteutettu Muotialan asuinalue, joka on ensimmäinen, ja tähän asti ainoa, asuinalue Suomessa, jonka suunnittelussa panostettiin tietoisesti rikollisuuden ennaltaehkäisyyn. Vastaavia turvallisuuteen keskittyviä asuinaluekonsepteja on hyödynnetty pitkään jo Yhdysvalloissa, Tanskassa ja Ruotsissa. Muotialan asuinalueelle toteutettiin asukaskyselytutkimus, jossa tiedusteltiin muun muassa asuinpaikan valintatekijöitä. Tutkimuksessa rikosturvallisuus sijoittui kolmanneksi tärkeimmäksi valintatekijäksi, mutta kuitenkin vain 30 prosenttia 254 taloudesta oli tiennyt alueen turvallisuussuunnitelmista ja valinnut asuinpaikkansa sen mukaan. (Kyttä, Puustinen, Hirvonen, Broberg & Lehtonen 2008: 9, 100, 108.) Strandell (2011: 79) nostaa esiin myös sen, että turvallisuutta pidetään suomalaisilla asuinalueilla mahdollisesti itsestäänselvyytenä, mistä syystä sitä ei ilmaista niin usein valintakriteereissä.

Ziersch ym. (2005: 71) tutkiessa sosiaalisen pääoman eri tekijöiden, kuten naapuruston keskinäisen vuorovaikutuksen ja luottamuksen, merkitystä terveydelle, vain turvallisuuden kokemus oli yhteydessä sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen. Kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi tutkimukset osoittavat myös, että turvallisuuden tunne kävellessä alueella ennaltaehkäisee lisäksi liikalihavuutta sekä siihen liittyviä terveysongelmia (Doyle, Kelly-Schwartz, Schlossberg & Stockard 2006: 27–28). Kyttä ym. (2008: 3) mukaan asuinympäristön turvallisuudella sekä yksilön kokemalla hyvinvoinnilla voi olla myös vuorovaikutteinen suhde toisiinsa:

”...mitä turvallisemmaksi asukas elinympäristönsä kokee, sitä terveemmäksi ja hyvinvoivemmaksi hän myös itsensä tuntee; toisaalta, mitä terveemmäksi yksilö itsensä kokee, sitä vähemmän haavoittuva hän samalla on ja turvattomuuden kokemukset ovat omiaan vähenemään.”

Morrisin (2011: 175–177) tutkimus osoittaa, että hyvinvointiin vaikuttava henkilökohtaisen turvallisuuden tunne kävellessä asuinalueella yksin yöaikaan on maantieteellisistä seikoista riippuva tekijä. Hän korostaa (Emt. 177) turvallisuuden tunnetta todellisen turvallisuuden olemassaolon sijaan:

”...I will be on safer ground reporting that people are happier (or less happy) living in neighborhoods where they feel safe, as opposed to reporting that people are happier or less happy in neighborhoods where they are safe.”

Eurostatin (2013; 2015: 165–172) tuottamassa elämänlaadun (Quality of Life) mittauksessa, ilmenee, että Suomessa 49 prosenttia ihmisistä kokee olonsa erittäin turvalliseksi kävellessään yksin ulkona pimeään aikaan. Vain 9,1 prosenttia kokee olonsa turvattomaksi, kun taas esimerkiksi Ruotsissa 20,7 prosentilla väestöstä esiintyy turvattomuuden tunnetta. Euroopan unionin maissa keskimääräisesti 28,4 prosenttia kokee olonsa erittäin turvalliseksi ja lähes vastaava määrä, 25,3 prosenttia, kokee turvattomuuden tunnetta. Vuoden 2010 Asukasbarometrin mukaan 15 prosenttia suomalaisista pelkää liikkua asuinalueellaan yksin iltakymmenen jälkeen ja neljä viidestä vastaajasta ei pelkää lainkaan yksin liikkumista (Strandell 2011: 61).

Lasten turvallisuus ja hyvinvointi ovat merkittävässä roolissa asumisvalinnoissa. Luonnollinen seuraus perheenisäntymisestä on pitkään ollut muutto esikaupunkialueille. Vuoden 2010 Asukasbarometrin mukaan erityisesti lasten liikenneturvallisuuden kannalta, mutta myös muissa väestöryhmissä, joukkoliikenteen määrä on turvallisuuden tunnetta lisäävä, sillä yksityisautoilua on vähemmän. Myös tiiviimpiä asuinalueita suositaan turvallisuuden tunteen takia, koska niissä on yleensä selkeät jalkakäytävät sekä pyörätiet, jotka taajama-alueilta usein puuttuvat. (Koistinen & Tuorila 2008: 19; Strandell 2011: 46.) Karstenin tutkimuksessa (2003: 2582–2582) koskien perheiden asumista kaupunkien keskustoissa Hollannissa tulee ilmi, että keskusta asuinalueena on strateginen sekä emotionaalinen valinta yhdistää työ, päivähoito sekä vapaa-aika, millä on arkielämää helpottavia vaikutuksia muun muassa lyhyiden etäisyyksien kannalta. Hän kyseenalaistaa asuinalueen turvallisuuden lasten liikkumisen ja leikkitalan kannalta, mutta mainitsee myös perheiden kokevan kaupunkien keskustojen sosiaalisen ympäristön olevan turvallisuutta edistävä tekijä.

Vanhemman ikäpolven näkökulmasta muun muassa Kukkosen ja Lievosen (1986: 21) tutkimus korostaa turvallisuuteen liittyviä tekijöitä hyvässä asuinympäristössä. Kuitenkin tutkimus osoittaa myös, ettei asuinympäristö saa olla liian helppo ja esteetön, vaan tarpeellista on myös sisällyttää ympäristöön aluetta elävöittäviä tekijöitä, kuten erilaisia tapahtumia, virikkeitä ja mahdollisuuksia esimerkiksi pihanhoitoon. Turvallisuuden tunnetta lisääviä tekijöitä ovat muun muassa alueen siisteys, valaistus, teiden

hiekoittaminen sekä liikennerajoitteet (Koistinen & Tuorila 2008: 37; Anttila, Pekkonen & Haverinen-Shaughnessy 2013: 22).

Peruspalveluilla, kuten koulu, päiväkotiki ja terveystalvet, sekä muilla kaupallisilla palveluilla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia hyvinvoinnin kokemuksen kannalta. Asukasbarometri (Strandell 2011: 32–35) osoittaa, että asuminen erilaisilla alueille muokkaa asukkaiden odotuksia, mutta myös toiveita ja tarpeita, palveluiden saavutettavuudesta. Varsinkin kaupallisten palveluiden osalta tarjonnassa on suuriakin eroja eri alueiden välillä. Kun pientaloalueilla toiveet kohdistuvat peruspalveluihin, kuten ruokakauppoihin ja joukkoliikenteeseen, niin kerrostaloalueilla, joilla julkiset kulkuyhteydet sekä saavutettavat peruspalvelut jo useimmiten sijaitsevat, painottuvat erikoispalvelut. ARA:n (2016: 25) empiirisen lähiötutkimuksen mukaan liiketilarakentamisella koettiin olevan enemmän positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia. Liikeraentamisen seurauksena palvelutason paraneminen sekä palveluiden saavutettavuus koettiin merkityksellisempänä kuin lisääntynyt liikenne tai melu.

Koistisen ja Tuorilan (2008: 21, 31, 39) tutkimuksessa aikuiselle hyvässä elinympäristössä korostuvat harrastuspaikkojen ja monipuolisten palvelujen sijaitseminen kävelyetäisyydellä tai hyvin julkisten yhteyksien päässä. Lapsiperheiden näkökulmasta tärkeitä ovat koulujen ja päivähoitopalvelujen läheisyys sekä se lasten selviäminen arjen liikkumisesta kouluun, harrastuksiin ja kavereille ilman vanhempien kuljetusapua. Iäkkäämmille ihmiselle merkittävää ovat joukkoliikenneväylien läheisyys sekä kevyen liikenteen väylien esteettömyys, koska hyvässä asuinympäristössä kaikki tarvittavat palvelut löytyvät kävelyetäisyydeltä. Saavutettavat peruspalvelut sekä hyvät joukkoliikenneyhteydet edesauttavat arjen toimivuutta ja helpoutta, mikä on olennaista hyvän asumisen ja asuinympäristön kannalta.

4. ASUKASKYSELY TUTKIMUKSEN KOHDEALUEILLE JA NIIDEN NAAPURIALUEILLA

4.1. Tutkimusmenetelmät

Tämän tutkielman lähestymistapa on induktiivinen (Cresswell 2013: 99), sillä kysely on rakennettu yksittäisien huomioiden kautta tarkastelemaan selkeästi tutkimusongelmien tarpeita, hyvinvointia asuatomessualueilla ja niiden naapurialueilla, joiden avulla pyritään muodostamaan luotettavia johtopäätöksiä asukashyvinvoinnista myös yleisellä tasolla. Toiseksi tutkimuksella on myös deskriptiivinen substanssinäkökulma eli pyrkimyksenä on kasvattaa tietoa tutkimuksen aihepiiristä (Lapintie 2010: 53; Steinberg & Steinberg 2006: 52). Tässä pro gradu -tutkielmassa on siis tavoitteena eritellä tutkimusaineiston perusteella asuinalueen eri tekijöiden vastaavuutta asukkaiden tarpeisiin ja toiveisiin korreloiden niiden vaikutuksia asukashyvinvointiin.

Perinteisesti hyvinvointia, asumispreferenssejä sekä asuinympäristön arvomaailmaa on tutkittu strukturoiduilla tai puolistrukturoiduilla kyselyillä. Lomakekysely mahdollistaa monipuolisen, niin laadullisen kuin määrällisenkin, tiedon keräämisen. Tämän tutkimuksen asukaskyselylomake on rakenteeltaan puolistrukturoitu ja kysymykset jakautuvat tasaisesti avoimiin ja arvoasteikollisiin strukturoituihin kysymyksiin (Ks. liite 1). Tutkimustuloksissa esitettyjen avoimiin kysymyksiin perustuvien sitaattien lisäksi avoimet kysymykset kuitenkin kvantifioitiin, mikä antaa varmuuden, etteivät tehdyt päätelmät perustu vain tuntumaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Avoimilla kysymyksillä, koskien nykyistä asumistilannetta ja asuinalueen kehittämistoiveita, pyritään saamaan asukkaiden kokemus esiin vapaamuotoisesti, sillä on mahdoton sanoa, missä määrin täysin kvantitatiivisissa tutkimuksissa annetut vastaukset viestivät preferensseistä, toiveista tai pelkistä asuinhaaveista. Haasteen asettaa myös se, että kyselytutkimus jättää hieman avoimeksi vastaajan roolin: vastaako hän itsensä vai perheensä puolesta? (Lapintie 2008: 33.) Asumista koskevissa valinnoissa huomioidaan usein omien tarpeiden lisäksi koko perheen tarpeet (Hasu 2010: 64), mistä syystä myös tässä tutkimuksessa oletetaan vastaajan puhuvan kaikkien taloudessa asuvien puolesta.

Kyselylomakkeessa on 24 varsinaista tutkimuskysymystä ja ne luovat kyselylomakkeeseen seuraavan rakenteen: taustakysymykset, yleisesti asumista koskevat kysymykset ja asunomessukohtaiset kysymykset. Taustakysymyksiä avulla selvitetään muun muassa vastaajan sukupuoli, ikä sekä asuin- ja taloudellinen tilanne. Avoimia kysymyksiä, koskien hyvää asumista ja nykyistä asuinalueita, on esitetty strukturoitujen kysymysten joukossa tasapainottamassa kyselyä vastaamisen mielekkyyden säilyttämiseksi. Kyselylomakkeessa on esitetty kolme arvoasteikollista kysymystä koskien asukkaiden tarpeiden ja asumistilanteen välistä suhdetta, tyytyväisyyttä asuinalueeseen sekä asunomessuja käsitteleviä väittämiä. Liitteenä oleva kyselylomake (Ks. liite 1) on tähän pro gradu -tutkielmaan tehty versio, mutta todellisuudessa kysely toteutettiin verkko- tai puhelinkyselynä asukkaille kysymys kerrallaan. Asunomessualueiden ulkopuolella sijaitseville naapurialueiden asukkaille osoitettua kyselylomaketta muotoiltiin hieman asunomessuja koskevien kysymyksin osalta (Ks. liite 2).

Kyselylomaketutkimuksen lisäksi haastattelin jokaisen kohdealueen asukasyhdistyksen puheenjohtajia sähköpostitse tai puhelimitse. Asukasyhdistysten tai –seurojen tehtävänä on toimia asuinalueensa asukkaiden etuja ajavana, yhteistyötä edistävänä sekä asuinalueita kehittävä toimijana. Haastatteluja toteutettiin kolme, ja niiden rungot olivat strukturoidut ja keskenään yhtäläiset (Ks. liite 4). Haastatteluilla haettiin taustatietoa asukkaiden kokemuksille sekä lisätukea tutkimuksen johtopäätöksille, kuitenkin asukaskyselyn tulosten ollessa tutkimuksen keskiössä.

4.2. Kohderyhmät

Tutkimuksen keskiössä on asukasnäkökulma, jonka esiintuomiseksi toteutettiin asukaskysely kolmelle 2000-luvulla rakennetulle asunomessualueelle sekä niiden välittömässä läheisyydessä oleville naapurialueille. Kyselytutkimuksen kohderyhminä ovat Tampereen Vuoreksen (2012), Vaasan Suvilahden (2008) sekä Espoon Kaukalahden (2006) asunomessualueet. Edellä on esitetty sulkeissa alueen asunomessujen järjestämisajankohta. Useimmiten naapurusto ja asuinalue ovat haasteellisia määrittää ja rajata (Parkes, Kearns & Atkinson 2002: 2415; Jenks & Dempsey 2007: 153), mutta

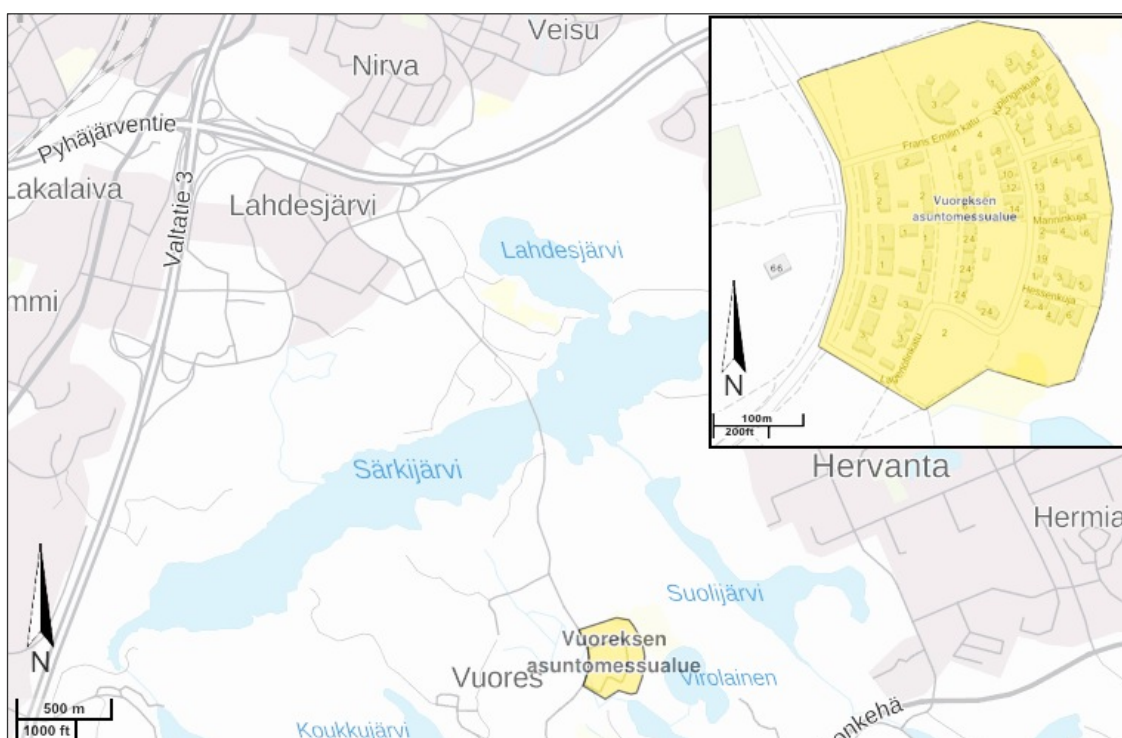
tässä tutkimuksessa asuntomessut selkeyttävät asuinalueen rajoja. Asuntomessualueiden valinnat perustuivat muun muassa asuntomessujen sijoittumiseen 2000-luvulle asukkaiden tavoitettavuuden edesauttamiseksi sekä riittävän suureen asuntojen määrään asuntomessualueella vertailukelpoisen vastaajamäärän saavuttamiseksi. Tavoitteeksi asetettiin vähintään 150 vastaajaa. Otanta kohdistettiin 782 asukkaan perusjoukkoon, josta tavoitettiin 625 asukasta. Lopullinen otantakoko oli 172 vastaajaa.

Kohdealueet sijaitsevat myös maantieteellisesti riittävän etäällä toisistaan, minkä lisäksi kohdealueiden asuntomessuilla on korostettu erilaisia asumisen teemoja suunnittelussa ja toteutuksessa sekä alueiden historia ja muu kaupunkirakenne eroavat kohdealueittain toisistaan. Kohderyhminä olevat asuinalueet sijoittuvat luonnonläheiseen, mutta kaupunkimaiseen ympäristöön, mistä syystä kysymysten asettelussa ja vastaus tulosten analysoinnissa näkyy myös kaupunkimaisia piirteitä. Tästä syystä esimerkiksi maatalousyrittäjä on jätetty pois työtaustakysymyksestä eikä tutkimuksen teoreettisessa ja aiempien tutkimusten tarkastelussa huomioida esimerkiksi maaseutumaisien tai hyvin harvaan asuttujen alueiden tutkimustuloksia asuintyytyväisyydestä tai asukkaiden hyvinvoinnista.

4.2.1. Tampereen Vuores ja vuoden 2012 asuntomessut

Tampereen Vuoreksen asuntomessualue, kutsutaan myös Virolaiseksi, on tämän tutkimuksen kohdealueista nuorin, sillä alueen asuntomessut järjestettiin kesällä 2012. Vuoreksen alue on myös kokonaisuudessaan hyvin nuori ja edelleen rakennusvaiheessa. Vuores sijaitsee noin seitsemän kilometriä Tampereen keskustasta. Alueen saavutettavuutta parannettiin rakentamalla Vuoreksen puistokadun jatkoksi silta Särkijärven yli, mikä luo kytköksen muuhun kaupunkirakenteeseen (Wacklin 2015: 40). (Ks. kuva 1.) Myös alueen ikärakenne poikkeaa jonkin verran koko Tampereen ikärakenteesta, sillä alueella asuu enemmän nuorempia ihmisiä kuin Tampereella keskimäärin (Hynynen & Hyry 2016). Ensimmäiset asukkaat muuttivat Vuorekseen vasta vuonna 2010 (Tampereen kaupunki 2017). 15 hehtaarin asuntomessualue on yksi Vuoreksen ensimmäisiä valmistuneita asuinalueita, joka tarjoaa asumispuitteet noin 500 asukkaalle. Vuoreksen asuntomessuilla vieraili yhteensä 145 510 kävijää vuoden 2012 messukuu-

kauden aikana. (Suomen Asuntomessut 2017.) Poiketen muista tutkimuksen kohdealueista, Vuoksen asuntomessualue on vanhin verrattuna naapurialueisiin, kun Espoon ja Vaasan kohdealueilla tilanne on päinvastainen. Vuoden 2016 lopulla Vuoreksen asukasluku oli 2600 henkilöä (Tampereen kaupunki 2017).

Kuva 1. Vuoreksen asuntomessualue kartalla (Paikkatietoikkuna 2017).

Asuntomessujen tavoitteena oli luoda moderni, puutarhakaupunkia muistuttava, asuinalue, jossa korostuvat vehreys ja ekologisuus. Asuinalueen luonnonläheisyys näkyy aluetta ympäröivän metsäisen luonnon säilyttämisen kautta sekä viheralueissa, viljelypalstoissa ja talojen hyötypuutarhoissa. Ekologisuus esiintyi asuntomessuilla talojen sisustuksissa muun muassa kierrätysmateriaalien osalta, mutta myös uusiutuvissa energianlähteissä, kuten aurinkopaneeleissa. Erikoisuutena rakennettiin maanalainen jäteputkijärjestelmä. (Ks. kuva 2) Ekologisuus on myös liitetty alueen joukkoliikennetarkaisuihin ja kevyen liikenteen väyliin sekä palvelujen ja harrastusten sijoittamiseen lähellä. Asuntomessujen teemat antoivat suuntaviivoja myös muulle Vuoreksen alueen

uudisrakentamiselle ja esimerkiksi ympäristötaide on huomioitu koko Vuoreksen alueella. (Hynynen ym. 2012: 4, 17; Wacklin 2015: 91.) Enarvin (haastattelu 21.06.2017) mukaan jokaista yhtiömuotoista taloa veloitetaan hankkimaan ympäristötaidetta.

Kuva 2. Näkymä Vuoreksen asunomessualueelle jätteenkeräyspisteineen (Tenhunen 2012).

Tampereen Vuoreksen asukkaiden etuja ajaa Vuoreksen Asukasyhdistys Ry, jonka puheenjohtajana toimii Jukka Enarvi. Tällä hetkellä asukasyhdistys tarjoaa perjantai-iltaisin liikuntavuoron Vuoreksen koulun jumppa- ja punttisalilla sekä yhdistyksen jäsenillä on käytössään edullisempaan hintaan Särkijärven rannassa oleva yhteiskäyttövene. Asukasyhdistys myöntää myös stipendin yhdelle ansioituneelle Vuoreksen koulun oppilaalle sekä on mukana järjestämässä kesäisiä puistokonsertteja. Lisäksi asukasyhdistys pyrkii edesauttamaan kerhotoiminnan syntyä sekä tukemaan asukaslähtöisyyttä nopeasti kehittyvällä Vuoreksen alueella. (Puheenjohtaja Jukka Enarvi, haastattelu 21.06.2017.)

4.2.2. Vaasan Suvilahti ja vuoden 2008 asuntomessut

Vaasan Suvilahdessa järjestettiin asuntomessut kesällä 2008. Messualue rakennettiin osana Vaasan kaupungin lähiön uudistushanketta ja tarkoituksena oli sovittaa uusi monipuolinen asuinalue osaksi aiempaa 30 vuotta vanhaa Suvilahden lähiötä. Suvilahti sijaitsee kävelyetäisyydellä Vaasan keskustasta. (Ks. kuva 3.) Vaasan asuntomessuilla vieraili yhteensä 140 837 kävijää vuoden 2008 messukuukauden aikana ja asuntomessujen jälkeen 15 hehtaarin messualueelle muutti noin 400 asukasta. (Loppuraportti 2008: 2, 9.) Vuoden 2015 lopulla Suvilahdessa asui 2952 asukasta (Vaasan kaupunki 2016: 155).

Kuva 3. Suvilahden asuntomessualue kartalla (Paikkatietoikkuna 2017).

Meren tuntumassa sijaitsevalle asuntomessualueelle asetettiin tavoitteeksi muodostaa kaunis ja viihtyisä merenrantakaupunginosa, joka tarjoaa koteja kaikille, ja jossa on hyödynnetty ympäristöystävällisiä ratkaisuja muun muassa lämmityksessä sekä ve-

denkäsittelyssä. Asuntomessualueelle rakennettiin monenlaisia upeita koteja merenrantaa ja maisemaa kunnioittaen. (Ks. kuva 4.) Asuntomessut oli myös yksi näyttävä keino tuoda esiin Vaasan tunnettua energiaosaamista ja muun muassa yksi merkittävimpiä asioita teemojen osalta olivat energiaratkaisut, kuten merenpohjasta saatava sedimenttilämpö, jotka mahdollistivat alueen energiaomavaraisuuden. Kestävien energiajärjestelmien lisäksi alueen ekologisuus näkyy hulevesien huolellisessa käsittelyssä. (Loppuraportti 2008: 2–12.)

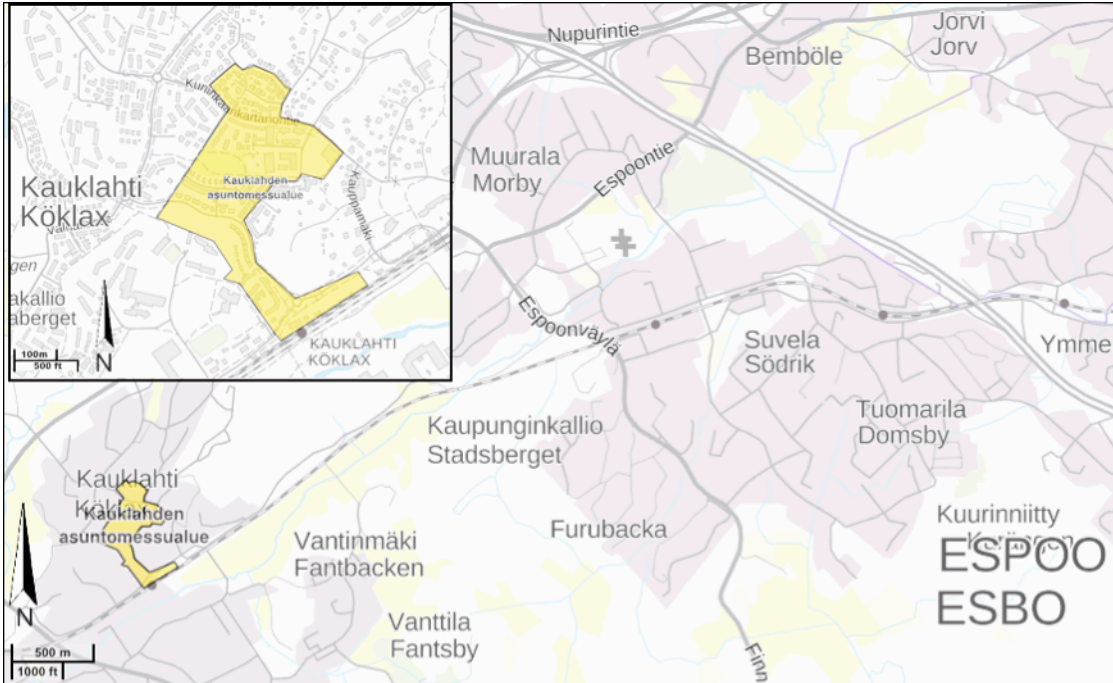
Kuva 4. Suvilahden asuntomessualue (Tenhunen 2008).

Suvilahden asukkaiden etuja ajaa Suvilahti-Seura ry, jonka puheenjohtajana toimii Pirjo Andrejeff. Asukasseura toimii viestinviejänä Suvilahden asukkaiden sekä kaupungin päättäjien välillä. Andrejeff mainitsi Vaasan kaupungin toteuttaneen hyvin kohtuullisia kehitysehdotuksia, kuten esimerkiksi liikennettä rajoittavien liikenne-merkkien asentaminen. Lisäksi Suvilahti-Seuran perinteenä on laskiaisrieha, jossa poltetaan joulukuuset kokkona. Lisäksi he ovat järjestäneet leikkimielisiä juoksu- ja hiihtokilpailuja sekä tekevät yhteistyötä seurakunnan kanssa vapaa-ajantoimintaa Suvilahden koulun tiloissa tarjoten muun muassa piensähköautoradan sekä muita pelejä. (Puheenjohtaja Pirjo Andrejeff, haastattelu 10.07.2017.)

4.2.3. Espoon Kauklahti ja vuoden 2006 asuntomessut

Espoon Kauklahten alue on tämän tutkimuksen kohdealueista vanhin sekä asuntomessujen että Kauklahten historian näkökulmasta. Kauklahti on Espoon vanhimpia asutettuja taajamia, jonka kylähistoria ja vanhimmat arkeologiset löydöt ulottuvat ajalle 4000 ennen ajan laskun alkua. 2000-luvulla lähti liikkeelle Kauklahten uusi kehityskausi ja vuoden 2006 asuntomessut oli alku lähiseudun asuntorakentamisella. 2,7 neliökilometrin kokoinen Kauklahti on osa Espoon Suur-Kauklahtea, jonka kokonaispinta-ala on noin 26 neliökilometriä. (Espoon kaupunki 2011: 3.) Asuntomessualueen pinta-ala on 13 hehtaaria. (Ks. kuva 5.) Asuntomessuilla vieraili 174 300 kävijää vuoden 2006 messukuukauden aikana ja yksistään asuntomessualueelle muutti messujen jälkeen jopa 600 asukasta (Loppuraportti 2006: 3, 9). Vuosien 2015 ja 2016 vaihteessa koko Kauklahten asukasluku oli 4904 (Espoon kaupunki 2016: 3).

Asuntomessujen tavoitteena oli luoda vehreä pikkukaupunkimainen miljö (Ks. kuva 6), jossa vanha ja uusi kaupunkirakenne sulautuvat luontevasti toisiinsa. Alueen rakennustapa osoitti mahdolliseksi pientaloasumisen kasvukeskuksessa pienimittakaavaisesti, mikä toteutui tiivistä ja matalaa rakennustapaa hyödyntäen, joka oli jo tuolloin asuntopoliittisen keskustelun ytimessä. Pientalojen lisäksi asuntomessualueella esiteltiin myös nuoris- ja kehitysvammaisten asuntoja muutamassa pienkerrostalossa. Yksi tärkeimmistä asuntomessuja johdattaneista teemoista oli yhteisöllisyys, jolla haluttiin muun muassa säilyttää Kauklahten kyläkeskuksen historiaa. Alueen asukkaiden kohtaustapaikkana toimii kylätalo Palttina. (Loppuraportti 2006: 3, 6, 20; Puheenjohtaja Susanna Rahkonen, haastattelu 31.07.2017.)

Kuva 5. Kauklahten asuntomessualue kartalla (Paikkatietoikkuna 2017).

Kuva 6. Kauklahten asuntomessualue (Gylling, Merikoski, Niemi, Sunn & Tenhunen 2006: 16).

Kaukalahden asukkaiden etuja ajaa Kauklahti-seura ry, jonka puheenjohtajana toimii Susanna Rahkonen. Asukasseura kokoaa vuosittain ihmisiä yhteen erilaisten tapahtumien, kuten Kauklahti-päivän, kirpputori- sekä elävä joulukalenteri -tapahtumien, kautta sekä lahjoittaa stipendit alueen kouluille. Kauklahti-seura myös järjestää keskustelutilaisuuksia koskien alueiden hankkeita ja muita teemoja, kuten historiallisuutta, joka on merkittävä osa Kaukalahden identiteettiä. Historiallista identiteettiä on tukenut myös Kauklahti-seuran ja Espoon kaupungin museon KAMUn välinen yhteistyö. Seurassa toimii myös kaava- sekä turvallisuustyöryhmät sekä vuosittain julkaistaan Kaukalahden kylälehti. (Puheenjohtaja Susanna Rahkonen, haastattelu 31.07.2017.)

4.3. Aineistonkeruu

Kyselylomaketta valmisteltiin vuoden 2017 tammikuun ajan. Suomen Asuntomessujen kustantaman kyselytutkimuksen tiedonkeruu ulkoistettiin Norstat-tutkimusyriykselle ja tiedonkeruu käynnistyi helmikuussa 2017 päättyen maaliskuun 2017 lopussa. Asukkaihin otettiin yhteyttä ensin puhelimitse, minkä jälkeen halukkaat vastaajat saivat mahdollisuuden vastata kyselyyn joko puhelimitse tai verkkokyselyn kautta. Kyselylomake (Ks. liite 1) toteutettiin yhteistyönä Suomen Asuntomessujen kanssa ja se on vertailukelpoinen ja pääpiirteittäin rakenteeltaan samanlainen Suomen Asuntomessujen koko Suomen kattavan 1500 vastaajan Asumisen tyytyväisyyden tutkimuksen kanssa, jonka tiedonkeruu valmistui helmikuussa 2017 (Tervonen 2017). Kyselyn Espoon (n=78) ja Tampereen (n=98) vastaajamäärät mahdollistavat myös kaupunkikohtaisen vertailun tämän tutkimuksen Espoon ja Tampereen kohdealueiden kanssa. Tämän asukaskyselytutkimuksen vastausten raakaversiot saatiin maaliskuun 2017 lopussa. Norstat-tutkimusyriyksen tilastollisesti analysoimat lopulliset vastausaineistot olivat valmiit huhtikuun 2017 alussa. Asukaskyselytutkimuksen tulosten analysointi käynnistyi maaliskuun lopulla ensimmäisten aineistojen saavuttua.

Asukaskyselytutkimuksen tavoitteeksi asetettiin 150 vastaajan otanta kaikilta kolmelta asuntomessualueelta yhteensä tilastollisen perusjoukon ollessa 212 asukasta. Asuntomessualueilta saatiin 62 vastaajan otanta tavoitetusta 201 asukkaasta. Tämän jälkeen

asukaskyselytutkimusta laajennettiin kattamaan asuntomessualueiden naapurialueiden asukkaat vastausmäärän kasvattamiseksi, minkä jälkeen tilastollinen perusjoukko kasvoi 782 asukkaaseen. Asuntomessualueet ja naapurialueet yhteenlaskettuna tavoitettiin noin 625 asukasta ja lopullinen otanta oli 172, josta 62 vastausta saatiin varsinaiselta asuntomessualueelta sekä 110 asuntomessualueen ulkopuolelta. Asuinaluekohtaiset vastausmäärät olivat Espoossa 50 (20), Tampereella 61 (25) sekä Vaasassa 61 (17) vastaajaa. Edellä on esitetty sulkumerkeissä varsinaisten asuntomessualueiden asukkaiden osuus kohdealueen vastaajista. Alkuperäisiä asuntomessualueiden asukkaita tavoitettiin 30, joista 19 osallistui oman talonsa tai asuntonsa suunnitteluun.

Asukaskyselytutkimuksen toteutuksessa haasteena esiintyi asukkaiden tavoitettavuus, mistä syystä kohderyhmiä laajennettiin asuntomessualueiden naapurialueille. Mainittakoon kuitenkin, että asukaskyselytutkimuksen laajentamisella asuntomessualueiden ulkopuolelle ei ole negatiivisia vaikutuksia tämän pro gradu -tutkimuksen toteuttamisen kannalta, sillä yksi tutkimusongelmista on asuntomessualueen integroituminen muuhun kaupunkiympäristöön. Tässä tutkimuksessa ollaan myös kiinnostuneita mahdollisista asuntomessujen aikaansaamista hyöty- tai haittavaikutuksista laajemminkin kuin pelkästään asuntomessualueella. Lisäksi tämä mahdollistaa paremman vertailun uuden ja vanhan asuinalueen välillä, mikä on mielenkiintoista esimerkiksi sosiaalisten verkostojen tai rakennetun ympäristön sulautuvuuden näkökulmasta.

Toinen mielenkiintoinen seikka oli asukkaiden vaihtuvuus, sillä tavoitetuista asuntomessualueiden asukkaista vain vajaa puolet (48 %) on asuntomessualueen alkuperäisiä asukkaita. Tutkimukseen vastanneiden asukkaiden osalta muuttoliike pois alueelta on siis ollut suurta, vaikka kaikki asuntomessut ovat järjestetty alueilla noin kymmenen vuoden sisällä. Mahdollisia syitä lähtömuutolle ovat voineet olla perhetilanteen ja asuintarpeiden muutokset, esimerkiksi lasten muuttaessa pois kotoa. Asuntomessualueen asunnot voivat myös osalle olla sijoituskohde, jolla tavoitellaan myöhemmin myyntivoittoa. Myös virhearviot asumisen kustannuksista tai tarpeista erityisympäristössä tai isommassa asunnossa ovat saattaneet johtaa muuttoon. Kuitenkin varsinaisten asuntomessualueiden asukkaista tavoitettiin vain 10–15 prosenttia, joten suoria päätelmiä lähtömuutosta ei voida tehdä.

5. ASUKASKYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

Asukaskyselyiden vastauksien analysointi on jaettu tässä luvussa neljään osaan. Ensin käydään läpi taustakysymykset tarkastellen kaikkia kohdealueita yhdessä, mikä auttaa hahmottamaan paremmin alueiden erilaiset väestörakenteet (luku 5.1.). Taustatekijöissä tarkastellaan seuraavien kysymysten vastauksia: 1–3, 5–11 ja 13–16 (Ks. liite 1). Toisessa alaluvussa analysoidaan hyvää asumista koskevia avoimia vastauksia (Ks. liite 1; kysymys 4.) tarkastellen myöskin jokaista kohdealuetta samanaikaisesti (luku 5.2). Hyvää asumista koskevat avoimet vastaukset kvantifioitiin ja vähintään 15 prosentissa vastauksista esiintyneet tekijät ovat esillä taulukoituna (Ks. taulukko 5).

Hyvän asumisen tekijöiden tulkinnanvaraisuutta pyritään tarkentamaan kolmannessa alaluvussa nykyisen asuinalueen mielihyvää aikaansaavien tekijöiden, asumisen tarvetaavuuden ja asuinalueen tyytyväisyyttä tuottavien tekijöiden avulla. Lisäksi käydään läpi asukkaiden kehitysehdotuksia koskien nykyistä asuinaluetta. (Luku 5.3.) Edellä mainittuja tekijöitä tarkastellaan erikseen kohdealueittain. Kolmannessa luvussa analysoidaan kysymyksien 12 ja 17–19 vastauksia. (Ks. liite 1.) Neljännessä alaluvussa keskitytään tarkemmin tutkimuskohteiden asunomessutaustoihin, asukkaiden kokemuksiin ja asunomessujen vaikutuksiin kohdealueilla. Analysointi tapahtuu myös kohdealueittain omissa alaluvuissaan (luvut 5.4.1–5.4.3). Asunomessuihin kohdistuivat kysymykset 21–24 (Ks. liite 1; liite 2). Luvun lopussa (luku 5.5) tehdään yhteenveto asukaskyselyn tuloksista.

Tulosten analysointien yhteydessä puhutaan asukkaista, millä tarkoitetaan asukaskyselytutkimukseen vastanneita henkilöitä. Tulosten joukossa esiintyy suoria lainauksia asukkaiden avoimista vastauksista, jotka ovat yksilöity lainauksen perään koodaamalla, esimerkiksi ”N34TreYksKer”. Koodit määrittävät seuraavasti:

Taulukko 1. Vastaajakoodien määritelmät.

Sukupuoli	Vastaajanumero	Kohdealue	Asuintalous	Asuintyyppi
M = Mies	1-844	Esp = Espoo	Lap = Lapsiperhe	Oma = Omakotitalo
N = Nainen		Tre = Tampere	Par = Pariskunta	Par = Paritalo
		Vsa = Vaasa	Yks = Yksinasuva	Riv = Rivitalo
			Muu = Muu	Ker = Kerrostalo
				Muu = Muu

5.1. Taustakysymykset

Asukaskyselytutkimukseen saatiin yhteensä 172 vastausta, joista naisia oli 103 ja miehiä 69. Espoon Kauklahdessa (74 %) ja Vaasan Suvilahdessa (62 %) reilut enemmistöt olivat naisia, mutta Tampereen Vuoreksessa vastaajien sukupuoli jakautui tasaisesti miesten ollessa lievä enemmistö (54 %). Koko tutkimuksen vastaajien suurimmat ikäluokat olivat alle 35 vuotta (29 %) sekä yli 65 vuotta (29 %). Loput vastaajista sijoituivat tasaisesti 15–17 prosentin osuudella ikäluokkiin 35–44, 45–54 sekä 55–64 vuotta. (Ks. taulukko 2) Asuntomessualueiden asukkaista 70 prosenttia sijoittuivat tasaisesti kolmeen ensimmäiseen ikäryhmään, kun taas naapurialueilla noin kolmasosat asukkaista olivat joko alle 35 vuotta tai yli 65 vuotta ja viidesosa asukkaista oli 55–64 vuotta.

Selkeästi nuorin vastaajien ikäjakauma oli Vuoreksessa, jossa lähes puolet vastaajista olivat alle 35-vuotiaita. Vanhin ikäjakauma oli Suvilahdessa, jossa vastaavasti lähes puolet vastaajista olivat yli 65-vuotiaita. Kauklahden asukaskyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli suhteellisen tasainen, kuitenkin 55–64-vuotiaiden saavuttaessa suurimman prosenttiosuuden (30 %) ja 35–44-vuotiaat pienimmän (14 %). (Ks. taulukko 2.) Ikäjakauma vaikutti myös vastaajien ammattiin ja työtilanteeseen: suurin yksittäinen ammattiryhmä oli eläkeläiset (32 %), joista Suvilahden osuus oli yli puolet. Seuraavaksi eniten oli työntekijöitä (27 %) ja kolmanneksi eniten johtavassa asemassa olevia tai ylempiä toimihenkilöitä (16 %).

Taulukko 2. Vastaajien ikäjakauma kohdealueittain.¹

Ikäryhmät	Espoo, Kauklahti	Tampere, Vuores	Vaasa, Suvilahti	Yht.
Vastaajamäärä:	50	61	61	172
alle 35 vuotta	9 18 %	29 48 %	12 20 %	50 (15) 29 %
35–44 vuotta	7 14 %	11 18 %	8 13 %	26 (14) 15 %
45–54 vuotta	9 18 %	8 13 %	8 13 %	25 (14) 15 %
55–64 vuotta	15 30 %	9 15 %	5 8 %	29 (8) 17 %
yli 65 vuotta	10 20 %	4 7 %	28 46 %	42 (11) 24 %

Kaikista vastaajista 38 prosenttia oli lapsettomia pariskuntia ja 34 prosenttia yksinasuvia. Lapsiperheiden osuus vastaajista oli neljännes. Vastausvaihtoehdon ”Muu” vastasivat viisi asukasta, mitä tarkennettiin muun muassa seuraavasti: uusioperhe, vanhempien kanssa asuva (2), kolmehenkinen perhe aikuisia sekä pariskunta, jonka lapset lähteneet kotoa. (Ks. taulukko 3.)

Taulukko 3. Asuintaloudet kohdealueittain.²

Asuintalouden kuvaus	Espoo, Kauklahti	Tampere, Vuores	Vaasa, Suvilahti	Yht.
Vastaajamäärä:	50	61	61	172
Lapsiperhe	13 26 %	22 36 %	8 13 %	43 (25) 40 %
Pariskunta, ei lapsia	19 38 %	22 36 %	24 39 %	65 (23) 37 %
Yksinasuva	16 32 %	15 25 %	28 46 %	59 (13) 21 %
Muu	2 4 %	2 3 %	1 2 %	5 (1) 2 %

¹ Sulkumerkeissä on esitetty asuntomessualueilla asuvien ikäjakauma.

² Sulkumerkeissä on esitetty asuntomessualueilla asuvien asuintaloudet.

Kotitalouksien pienemmät koot näkyivät asuntotyyppien jakaumassa: 61 prosenttia vastaajista asui kerrostalossa ja vain 16 prosenttia omakotitalossa. Suurin poikkeava lukema oli Suvilahden kerrostaloasujissa, joiden osuus Suvilahden vastaajista oli 93 prosenttia. Tähän voi vaikuttaa myös Suvilahden vastaajien korkea ikäjakauma. Myös Vuoreksessa lähes puolet vastaajista asuivat kerrostaloissa, mutta Kauklahdessa kerrostaloasujien osuus oli pienin suhteessa kyselyyn vastanneisiin asukkaisiin, vain 38 prosenttia. Omakotitalossa asuvien osuus oli noin viidennes Kauklahdessa ja Vuoreksessa, mutta Suvilahdessa vain viisi prosenttia. (Ks. taulukko 4.)

Taulukko 4. Vastaajien asuntotyypit kohdealueittain.³

Asuntotyyppi	Espoo, Kauklahti	Tampere, Vuores	Vaasa, Suvilahti	Yht.
Vastaajamäärä:	50	61	61	172
Omakotitalo	10 20 %	14 23 %	3 5 %	27 (15) 16 %
Paritalo	3 6 %	5 8 %		8 (53) 5 %
Rivitalo	15 30 %	9 15 %		24 (14) 14 %
Kerrostalo	19 38 %	29 48 %	57 93 %	105 (25) 61 %
Muu	3 6 %	4 7 %	1 2 %	8 (3) 5 %

Pieni kotitalouksien koko ja kerrostalojen suuri osuus näkyivät puolin ja toisin myös asuntojen pienempänä kokona sekä matalampina talouden yhteenlaskettuina vuosittaisina bruttotuloina. Reilu puolet asunnoista ovat 40–80 neliömetrin kokoisia. Kolmanneksi eniten oli yli 120 neliömetrin kokoisia asuntoja, joista reilu enemmistö oli omakotitaloja. Suurin koko asuintalouden yhteenlaskettu tuloryhmä oli alle 30 000 euroa vuodessa (31 %), seuraavaksi eniten tienattiin 30 000–50 000 euroa (29 %) ja kolmanneksi eniten 50 001–75 000 euroa vuodessa (19 %). 75 000–100 000 euroa tienavien osuus oli 13 prosenttia ja yli 100 000 euroa tienasi alle kymmenys vastaajista (8 %).

³ Sulkumerkeissä on esitetty asuntomessualueilla asuvien asuntotyypit.

Reilu puolet asukkaista (58 %) työskenteli kotikaupunkinsa sisällä työmatkan ollessaan enintään kymmenen kilometriä ja loput kulkivat yli kymmenen kilometrin työmatkan. Tämä nostaa myös ajankäytön osuutta omalla asuinalueellaan tai sen välittömässä läheisyydessä ja puolet vastaajista viettivät suurimman osan ajastaan asuinalueellaan. Neljänneksen vastaajista viettivät asuinalueellaan noin puolet ajasta (27 %) tai muutaman tunnin (23 %). Vuoreksessa ajankäyttö jakautui suhteellisen tasaisesti edellä mainittuihin vaihtoehtoihin, mutta Kauklahdessa ja Suvilahdessa yli puolet vastaajista viettivät suurimman osan ajastaan asuinalueellaan.

Asukkailta kysyttiin myös, missä muussa asuinpaikassa he uskoisivat asuvansa kaikkein todennäköisemmin, mikäli he eivät olisi aikanaan muuttaneet nykyiseen asuntoonsa (Ks. liite 1; kysymys 14). 43 prosenttia vastaajista asuisivat jollain muulla asuinalueella saman asuinalueen sisällä, neljännes asuisi jossain muussa asunnossa samalla asuinalueella ja viidennes jossain muualla samalla seutualueella. Reilu kymmenen prosenttia vastaajista asuisi jossain muualla Suomessa tai ulkomailla. Lisäksi kysyttiin avoimesti (Ks. liite 1; kysymys 15), mistä asukkaat ovat muuttaneet alueelle ja lähes kaikki ovat muuttaneet vähintään samalta seutukunnalta, joista suurin osa saman kaupungin sisäältä. Yksittäisiä poikkeuksia, kuten New York, oli marginaalisesti.

Tutkimukseen vastanneiden asukkaiden osalta muuttoliike asuntomessualueilla oli korkea. Espoon Kauklahden asuntomessualueella vastaajat olivat asuneet keskimäärin kuusi vuotta. Naapurialueilla oli asuttu keskimäärin reilu 18 vuotta, enimmillään yli 50 vuotta, mikä heijastuu Kauklahden alueen pitkästä historiasta (luku 4.2.1.). Kauklahden tavoin myös Vaasan Suvilahden asuntomessualueella vastaajat olivat asuneet keskimäärin kuusi vuotta. Naapurialueella asumisvuosien keskiarvo oli 16,4 vuotta, mikä on noin puolet Suvilahden alueen iästä (luku 4.2.2.). Tampereen Vuoreksen asuntomessualueella oli asuttu keskimäärin 3,4 vuotta, mikä on hieman enemmän verrattuna naapurialueisiin, joilla oli asuttu keskimäärin 2,4 vuotta. Poikkeuksena löytyy yksi vastaaja, joka on asunut alueella 29 vuotta, mutta tätä ei ole laskettu mukaan naapurialueen keskiarvoon. Kuten aiemmin Vuoreksen esittelyluvussa (luku 4.2.3.) kävi ilmi, syyt vähäisille asumisvuosille löytyvät Vuoreksen nuoresta iästä sekä asuntomessualueen roolista ollen alueen yksi ensimmäisistä valmiista asuinalueista.

5.2. Asukasnäkökulma hyvään asumiseen

Kyselylomakkeen (Ks. liite 1) neljännessä kysymyksessä asukkaita pyydettiin vastaamaan avoimesti, mitä heidän mielestään tarkoittaa hyvä asuminen. Koko asukas-kyselyn vastauksissa kolme eniten mainittua tai niihin selkeästi viittaavaa tekijää oli- vat rauhallisuus (38 %), viihtyisä asuinympäristö (29 %) sekä luonnonläheisyys (26 %). Vuoreksessa (35 %) ja Suvilahdessa (42 %) rauhallisuutta mainittiin enemmän kuin Kauklahdessa (23 %). Vuoreksessa lapsiperheiden korkeampi määrä ja Suvilah- den korkeampi ikärakenne voivat vaikuttaa rauhallisuuden kaipuuseen. Enimmäkseen puhuttiin kirjaimellisesti rauhallisuudesta, mutta tasaisesti kaikkien kohdealueiden vastauksissa mainittiin myös ”ei häiritseviä naapureita”. Asuinympäristön tai -alueen viihtyisyys näkyi eniten Vuoreksen (36 %) sekä Suvilahden (44 %) vastauksissa, ja se oli myös kohdealueittaisissa vastauksissa merkittävin hyvän asumisen tekijä. Kauk- lahdessa vain viides osa vastaajista mainitsi asuinalueen viihtyisyyden. (Ks. taulukko 5.)

”Viihtyisä ympäristö. Naapurit eivät kuulu seinien läpi.” (N158TreYksKer.)

”Oma rauha ja kaikki toimii. Että on hyvät liikenneyhteydet ja mukava asuin- alue yleisesti.” (N488VsaParKer.)

”Viihtyvyys, viihtyisä asunto. Että siinä on kaikki mitä tarvitsee, eikä mikään häiritse asumisessa. Ja tietysti kuivat naapurit ja kiva asuinympäristö. Ei häiriö- tekijöitä missään.” (N7EspYksRiv.)

19 prosenttia vastaajista mainitsi konkreettisesti luonnonläheisyyden tai ”hyvät yhtey- det luontoon” osana hyvää asumista. Kuitenkin luonnonläheisyyteen viittaavia käsit- teitä nousi esiin useampia, kuten metsät (1 %), meren tai vesistöjen läheisyys (4 %) sekä puutarha ja piha-alueet (4 %). Myös ulkoilu- ja lenkkeilymahdollisuudet esiintyi- vät vastauksissa (5 %), millä on yhteys luontoon. Vuoreksessa luonnonläheisyyden merkitys oli korkein verrattuna muihin alueisiin. (Ks. taulukko 5.) Vuoreksessa ja Kauklahdessa luonnonläheisyys ilmaistiin pääasiassa käyttämällä luonnonläheisyyden käsitettä, mutta myös ’metsä’ esiintyi vastauksissa. Suvilahden vastaukset taas poikke-

sivat muista alueista: luonnonläheisyyden merkitys oli selkeästi pienin sekä puolissa vastauksista luonnonläheisyys osana hyvää asumista välittyi ”meren” kautta.

”Metsää täytyy olla lähellä. Se on kaikkein tärkein. Rauhallinen alue, väljästi rakennettu.” (N133TreMuuOma.)

”Asuinpaikka erittäin tärkeä, tykkään olla meren lähellä ja että siellä on hyvät lenkkipolut sekä lyhyt matka kaupunkiin. Rauhallinen paikka. Asumme kerrostalossa, jossa rauha on tärkeää.” (M303VsaParKer.)

”Piha kesää varten, syödä ja olla, kukkia ja muuta. Kulkuyhteydet, julkiset lähellä. Vähän isompia kauppoja lähellä.” (N798EspParKer.)

Palvelujen saatavuus näkyi erityisesti Kauklahden asukaskyselyssä olennaisena osana hyvää asumista, sillä lähes puolet asukaista (45 %) mainitsi sen osana hyvää asumista. Vuoreksen (25 %) ja Suvilahden (30 %) osuudet olivat lähes puolet pienemmät. Asukkaiden puhuessa palveluista erityisesti terveydenhuolto, apteekki- ja postipalvelut sekä raha-automaatti nousivat esiin. (Ks. taulukko 5.) Nämä nousivat esiin myös asukasseurojen haastatteluissa (Puheenjohtaja Pirjo Andrejeff, haastattelu 10.07.2017; Puheenjohtaja Jukka Enarvi, haastattelu 21.06.2017; Puheenjohtaja Susanna Rahkonen, haastattelu 31.07.2017).

”Hyvät koulut lapsiperheille, päiväkodit. Luonto on lähellä. Kaikki on uutta.” (N258TreLapPar.)

”Hyvä lähiympäristö ja hyvät palvelut, hyvät bussiyhteydet. Luonto on lähellä. Messualue ja meri näkyy ikkunasta. Rauhallinen paikka. Koulut ja kampaajat, hyvä k-kauppa. Seurakunnan tilat. keskustaan on vain kolme kilometriä. Luonto ennen kaikkea on lähellä.” (N501VsaParKer.)

”Tietenkin palveluja, kauppoja. Apteekki. Tämä on tosi rauhallinen paikka.” (N775EspYksKer.)

Hyvät kulkuyhteydet sekä hyvä sijainti näkyivät 17 prosentissa vastauksista. Sijaintiin kohdistuvista vastauksista yli puolet esiintyi Suvilahden asukaskyselyn vastauksissa. Suvilahdessa sijainti korostui selkeästi verrattuna kulkuyhteyksiin, kun taas Kauklahdessa ja Vuoreksessa kulkuyhteydet olivat merkittävämpi tekijä hyvän asumisen kannalta verrattuna sijaintiin. (Ks. taulukko 5.) Asuttaessa kauempana keskustasta koros-

tuvat julkisten kulkuyhteyksien merkitys yli sijainnin. Suvilahti sijaitsee kävelymatkan päässä Vaasan keskustasta, kun taas Kaukalahdesta on noin viisi kilometriä Espoon keskukseen ja yli 20 kilometriä Helsinkiin sekä Vuoreksesta on noin seitsemän kilometrin matka Tampereen keskustaan. Asukkaiden vastauksissa puhuttiin pääasiassa yleisesti kulku- tai liikenneyhteyksistä, mutta myös joukkoliikenne ja julkiset kulkuyhteydet esiintyivät useasti. Vain yksi asukas mainitsi selkeästi yksityisautoilun.

Turvallisuus ilmaistiin suoraan 18 prosentissa vastauksista, mikä jakautui suhteellisen tasaisesti kohdealueittain. Turvallisuus oli kuitenkin tulkittavissa välillisesti muun muassa esteettömyyden, puhtaan sisäilman ja asuinalueen kunnossapidon kautta. 17 prosenttia asukkaista mainitsi asumisen helppouden ja toimivuuden, ja osassa vastauksista viitattiin sen syntyvän muun muassa toimivan taloyhtiön, vähän työllistävän kodin kunnossapidon sekä päivittäisen liikkumisen sujuvuuden seurauksena. Yli 90 prosenttia näistä vastauksista esiintyi Vuoreksen ja Suvilahden asukaskyselyissä. (Ks. taulukko 5.) Asukkaille oli tärkeää kodin ja asuinalueen vastaavuus juuri heidän omiin tai perheensä tarpeisiin:

”Arjen pitää toimia, oli kyse talosta tai asuinalueesta. Kodin pitää tuntua hyvältä asua.” (N65TreLapOma.)

”Ihan perustarpeet, mitä tarvii. Rauhallinen paikka, missä viihtyy.” (N124VsaMuuKer.)

13 prosenttia vastaajista mainitsi, että asunnon tulee olla sopivan kokoinen, siinä tulee olla riittävästi tilaa tai se ei saa olla liian suuri. Asukkaiden vastauksissa näkyivät tarvastaavuuden ja muunneltavuuden tarkeys. Tämä korostui erityisesti silloin, kun joku asukkaista vaatii erityistä huomiota esteettömyyden kannalta. Myös hissien tarve nousi esiin useammassa iäkkäämpien asukkaiden vastauksissa.

”Asunnon toimivuutta, varsinkin kun perheessä on lapsi, jolla on erityistarpeet. Hyvä sijainti.” (N211TreLapOma.)

”Rauhallinen ympäristö. Asunto on mitoitettu sen hetken tarpeisiin.” (N281VsaYksKer.)

Konkreettisesti asuntoon, taloon tai kotiin viittaavia tekijöitä mainittiin vähemmän. Kuitenkin terveydelliset näkökulmat, kuten asuinalueen tai asunnon puhtaus, siisteys tai hyväkuntoisuus sekä konkreettisesti asuntoon viittaavat puhdas sisäilma tai lämpö, näkyivät noin kymmenessä prosentissa koko asukaskyselyn vastauksista. Terveellisyttä korostavat tekijät olivat usein mainittuna myös asumisen helppouden tai toimivuuden yhteydessä ja ne voidaan mieltää myös turvallisuutta edesauttavina tekijöinä.

”Kaikki asiat toimii. Valoisa asunto. Asunnon muunneltavuus. Myrkyttömät materiaalit. Hyvin rakennettu.” (N177EspParRiv.)

”Että on lämmintä ja puhdas sisäilma. Talon ulkopuoliset asiat hoidetaan hyvin, hiekoitukset ja tämmöiset. Hyvä taloyhtiö.” (M803EspYksKer.)

Vain 15 prosenttia asukkaista mainitsi vastauksessaan viihtyisän asunnon sekä kuusi prosenttia kauniin tai nätin asunnon. Kuitenkin Kauklaudessa vastaajat pitivät viihtyisää asuntoa tärkeämpänä tekijänä kuin viihtyisää asuinaluetta hyvän asumisen kannalta. (Ks. taulukko 5.) Asunnon ”mukavuudet” ja varustetaso hyvän asumisen edellytyksenä näkyivät vain muutamissa vastauksissa.

Taulukko 5. Hyvää asumista määrittävät tekijät.

4. Hyvä asuminen – mitä se tarkoittaa sinulle ja mistä asioista se koostuu?	Kauklahti, Espoo (n=50)	Vuores, Tampere (n=61)	Suvilahti, Vaasa (n=61)	Yhteensä (N=172)
Rauhallisuus	15 23 %	23 35 %	27 42 %	65 100 %
Viihtyisä asuinalue	10 20 %	18 36 %	22 44 %	50 100 %
Luonnonläheisyys	14 31 %	19 42 %	12 27 %	45 100 %
Palvelujen saatavuus	20 45 %	11 25 %	13 30 %	44 100 %
Turvallisuus	13 42 %	12 39 %	6 19 %	31 100 %
Hyvä sijainti	5 17 %	9 30 %	16 53 %	30 100 %
Hyvät kulkuyhteydet	13 43 %	10 33 %	7 23 %	30 ≈100 %
Asumisen helppous	2 7 %	15 52 %	12 41 %	29 100 %
Viihtyisä asunto	13 52 %	7 28 %	5 20 %	25 100 %

Kuten yleisestikin suomalaiseen asumiskulttuuriinkin voidaan liittää, näkyivät yksityisyys ja itsemääräämisoikeus muutamissa vastauksissa. Osassa ironisen suorasanaisestikin:

”Pikkuisen syrjässä oleva omakotitalo, ei ole naapureita häiritsemässä. On oma piha ja oma herransa.” (M47TreLapOma.)

”Keskellä metsää talo. Perunamaa pihalle.” (N843EspYksKer.)

Myös noin puolissa vastauksista, joissa puhuttiin naapuruussuhteista, niihin viitattiin määritelmillä ”rauhallinen rappu”, ”hiljaiset naapurit” tai ”naapurit eivät kuulu seinien läpi”. Useampaan otteeseen mainittiin myös vain yleisesti ”naapurit” tai ”naapureilla on merkitystä”. Tämä jättää tulkinnanvaraiseksi, millaisista naapuruussuhteista on kyse. Kuitenkin jokaisen kohdealueen asukaskyselyissä noin joka kymmenes asukas mainitsi nimenomaan hyvät tai kivat naapurit.

Asukaskyselyn vastauksia kohdealueittain tarkasteltuna, Tampereen Vuoreksessa kolme eniten mainittua tekijää osana hyvää asumista olivat rauhallisuus (38 %), luonnonläheisyys (31 %) sekä asuinympäristön viihtyisyys (30 %). Myös asumisen helppous (25 %) näkyi useissa vastauksissa, mihin voidaan rinnastaa myös arjen sujuvuus ja toimivuus. Vaasan Suvilahdessa nousivat eniten esille rauhallisuus (44 %), viihtyisä asuinympäristö (36 %) sekä hyvä sijainti (26 %) osana hyvää asumista. Hyvää sijaintia myös tarkennettiin useissa vastauksissa keskustan läheisyydellä. Espoon Kauklahdessa tärkeimpänä tekijänä osana hyvää asumista koettiin olevan palvelujen saatavuus (40 %). Toiseksi eniten vastauksissa mainittiin luonnonläheisyys ja hyvät yhteydet luontoon (28 %). Kolmanneksi eniten, 26 prosentissa vastauksista, esiintyivät kolme tekijää: hyvät kulkuyhteydet, viihtyisä asunto sekä turvallisuus.

5.3. Asukasnäkökulma omaan asumistilanteeseen ja nykyiseen asuinalueeseen

5.3.1. Vuores, Tampere

Eniten mielihyvää Vuoreksen asukkaille tuotti luonnonläheisyys, joka esiintyi 57 prosentissa asukkaiden vastauksista. Asukkaat kokivat Vuoreksen tarjoavan hyvät mahdollisuudet erityisesti lenkkeilylle sekä ulkoilulle. Rauhallisuus ja hiljaisuus esiintyivät noin kolmasosassa vastauksista (33 %). 23 prosentissa vastauksista mielihyvää saivat aikaan Vuoreksen hyvä sijainti sekä lyhyet etäisyydet töihin ja Hervantaan.

”Ympäristön rauhallisuus, hyvät ulkoilumahdollisuudet, sopiva etäisyys joka paikkaan.” (M82TreYksMuu.)

38 prosenttia vastauksista koskivat Vuoreksen kaupunkisuunnittelua, arkkitehtuuria ja rakennetun ympäristön laatua:

”Se on aika omaperäinen asuinalue, sanotaan näin. Tämä on tällainen – paljon taidetta ja väriä ympäristössä. Tämä on kivan oloinen.” (M106TreLapRiv.)

”On valmis alue. Alueeseen panostettu normaalia enemmän. Laadukas. Turvallisuus huomioitu erittäin hyvin.” (M75TreLapOma.)

Useampaa asukasta miellyttivät myös alueen pikkukaupunkimainen luonne, alueen sopiva väljyys sekä asuntotyyppien tasainen jakautuminen omakotitaloihin ja kerrostaloihin. Myös Vuoreksen infrastruktuuri esiintyi vastauksissa mielihyvää tuottavana tekijänä muun muassa tieliikenteen, jätehuollon ja katuvalaistuksen puolesta. Vastauksissa esiintyi myös mainintoja alueen uutuudesta, mutta myös keskeneräisyydestä, joka koettiin kuitenkin pääasiassa positiivisessa mielessä kehittymisen ja kasvun kannalta.

”Erinomainen yhdyskuntasuunnittelu, tosi hienosti rakennettu. Keskustassa kerrostaloja, ympärille levittäytyy matalammat talot. Luonto otettu tosi hyvin huomioon. Tiejärjestelyt älykkäästi ajateltu.” (M146TreParKer.)

”Kaikki on uutta ja suunnitelmallista. Mukava nähdä miten ympäristö kehittyy.” (M103TreParRiv.)

Vuoreksen alue koettiin onnistuneen erityisen hyvin lapsiystävällisyyden näkökulmasta. Asukkaiden mukaan alueella oli hyvät lapsiperheille suunnatut palvelut, kuten uusi koulu, päiväkoti sekä riittävästi leikkipaikkoja. Miellyttäväksi koettiin myös muut perheet, sekä muidenkin kuin lapsiperheiden näkökulmasta, naapuruston samanhenkiset ja sopivan ikäiset asukkaat. Asukkaita miellytti erityisesti se, että lapsille on seuraa toisistaan.

”Mahtavat lenkkipolut ja luonto. Lapsille leikkipaikkoja. Sopivan ikäisiä asukkaita. Uusi asunto-alue.” (N100TreParMuut.)

”Lapsiperheen palvelut, uudet hienot koulut ja päiväkodit. Luonto lähellä, hieno keskuspuisto. Uutuus. Uusi alue.” (N258TreLapRiv.)

Kaikkien Vuoreksen kyselyyn vastanneiden kohdalla asunnon hyväkuntoisuus vastasi heidän tarpeitaan (Ks. taulukko 6). Asunnon hyväkuntoisuus koettiin myös huomattavasti paremmaksi verrattuna Suomen Asuntomessujen tekemän kyselyn (Tervonen 2017) tuloksiin, jossa 68 prosenttia Tampereen asukkaista (n=78) ilmoittivat asunnon hyväkuntoisuuden vastaavan heidän tarpeitaan.

93 prosenttia asukkaista koki asuinalueen luonnon ja ulkoilumahdollisuuksien läheisyyden kohtaavan hyvin heidän tarpeensa, mikä oli merkittävin tekijä myös hyvän asumisen kannalta. Myös asuinalueen hyvän maine, turvallisuus ja rauhallisuus sekä asuinalueen sijainti vastaavan lähes jokaisen asukkaan tarpeita. Yli 70 prosenttia asukkaista vastasi asuvansa sopivan kokoisessa asunnossa, riittävän kauniilla asuinalueella sekä oli kokonaisuudessaan tyytyväisiä asuntoonsa ja asuinalueeseensa. 80 prosenttia asukkaista koki alueella asumisen myös edistävän heidän omaa tai perheensä hyvinvointia. (Ks. taulukko 6.)

40 prosenttia asukkaista suhtautui hintatasoon neutraalisti tai koki sen vastaavan huonosti heidän tarpeitaan. Alueen korkeampi hintatasoa on seurausta alueen uutuudesta ja laadukkuudesta, mikä myös koettiin positiivisen karsien ”tietynlaista vuokrasakkia”. Asukkaiden tarpeita vastasivat heikoiten peruspalvelujen ja kauppojen riittävä läheisyys, sillä yli puolet asukkaista ilmaisi niissä olevan parannettavaa. (Ks. taulukko 6.)

Palvelutarjonnan vastaavuus asukkaiden tarpeisiin oli Vuoreksessa jonkin verran heikompi verrattuna Suvilahden (luku 5.3.2) ja Kaukalahden (luku 5.3.3) vastauksiin.

Taulukko 6. Vuores ja asumistilanteen tarvevastaavuus.

VUORES, TAMPERE (n=61)					
17. Kuinka hyvin nykyinen asumistilanteesi vastaa seuraavia tarpeitasi?	5. Erittäin hyvin	4. Hyvin	3. Ei hyvin eikä huonosti	2. Melko huonosti	1. Ei lainkaan
1. Asunnon koko on minulle sopiva	26 43 %	19 31 %	9 15 %	6 10 %	1 2 %
2. Asumisen hintataso on minulle sopiva	13 21 %	25 41 %	19 31 %	3 5 %	1 2 %
3. Asunto on hyväkuntoinen	43 70 %	18 30 %			
4. Asuinalueella ja sen lähiseudulla on paljon kiinnostavaa nähtävää ja tekemistä	14 23 %	22 36 %	19 31 %	4 7 %	2 3 %
5. Asuinalueella on luonto ja hyvät ulkoilu-mahdollisuudet lähellä	47 77 %	10 16 %	4 7 %		
6. Asuinalueella on hyvät peruspalvelut ja kaupat riittävän lähellä	6 10 %	21 34 %	24 39 %	9 15 %	1 2 %
7. Asuinalue on hyvällä sijainnilla omien elämäntarpeideni ja liikkumisteni suhteen	25 41 %	32 53 %	2 3 %	2 3 %	
8. Alueella asuminen edistää omaa ja perheeni hyvinvointia	25 41 %	24 39 %	11 18 %	1 2 %	
9. Asuinalueella on hyvä maine	33 54 %	23 38 %	5 8 %		
10. Asuinalue on kaunis	21 34 %	30 49 %	7 12 %	2 3 %	1 2 %
11. Asuinalueella on turvallista ja rauhallista	35 57 %	24 39 %	2 3 %		
12. Olen kokonaisuudessa tyytyväinen asuntooni sekä asuinalueeseeni	24 39 %	30 49 %	7 12 %		

Vuoreksen asukkaiden tyytyväisyyden taso oli korkeimmillaan koskien luonnonläheisyyttä sekä rauhallisuutta, joihin 90 prosenttia asukkaista oli hyvin tyytyväisiä. Yli 90 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä myös turvallisuuteen ja rikollisuuden tai häiriötekijöiden vähyyteen sekä 80 prosenttia asukkaista esteettömiin liikkumismahdollisuuksiin sekä asuinalueen saavutettavuuteen. Suhteessa muihin kohdealueisiin Vuoreksen

asukaskyselyn vastauksissa esiintyi kuitenkin eniten tyytymättömyyttä. Yli puolessa asukkaiden vastauksista esiintyi tyytymättömyyttä asuinalueen yhteistilojen ja yhteistoiminnan riittävyteen, joukkoliikenneyhteyksiin sekä asumisen edullisuuteen. 46 prosenttia asukkaista ei ollut erityisen tyytyväisiä myöskään asuinalueen tarjoamiin harrastusmahdollisuuksiin. (Ks. taulukko 7.)

Taulukko 7. Tyytyväisyys asuinalueeseen Vuoreksessa.

VUORES, TAMPERE (n=61)					
18. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisellä asuinalueellasi?	5. Erittäin tyytyväinen	4. Tyytyväinen	3. En erityisen tyytyväinen tai tyytymätön	2. Melko tyytymätön	1. Erittäin tyytymätön
1. Rakennetun ympäristön kauneus	13 21 %	34 56 %	11 18 %	3 5 %	
2. Asumisen edullisuus	3 5 %	26 43 %	25 41 %	7 12 %	
3. Rauhallisuus	36 59 %	23 38 %	2 3 %		
4. Luonnonläheisyys	49 80 %	9 15 %	3 5 %		
5. Hyvät harrastusmahdollisuudet	9 15 %	24 39 %	17 28 %	9 15 %	2 3 %
6. Riittävät peruspalvelut (esim. Koulu, päivähoito-, terveys- ja kaupalliset palvelut)	11 18 %	26 43 %	16 26 %	8 13 %	
7. Alueella asuvat ihmiset ja sosiaaliset suhteet	10 16 %	32 53 %	16 26 %	3 5 %	
8. Riittävästi yhteistiloja ja yhteistä toimintaa alueen asukkaille	5 8 %	15 25 %	30 49 %	6 10 %	5 8 %
9. Turvallisuus/ei rikollisuutta tai häiriötekijöitä	29 48 %	27 44 %	5 8 %		
10. Hyvät joukkoliikenneyhteydet	12 20 %	16 26 %	16 26 %	11 18 %	6 10 %
11. Esteettömät liikkumismahdollisuudet ja saavutettavuus	19 31 %	30 49 %	11 18 %	1 2 %	
12. Lyhyet etäisyydet/lyhyt työmatka	14 23 %	27 44 %	15 25 %	5 8 %	

Asukkaat kokivat Vuoreksen asuinalueen keskeneräisyyden näkyvän edelleen ympäristössä muun muassa rakennustyömaina sekä joukkoliikenteen ja palvelutarjonnan

puutteiden osalta. Yli puolet asukkaista (57 %) mainitsi vastauksissaan palvelutarjonnan puutteen. Asukkaat toivoivat erityisesti suurempaa ruokakauppaa kävely- tai pyöräilyetäisyydelle sekä peruspalveluja, kuten terveysasemaa, lähemmäksi. Terveysaseman kanssa lähes yhä paljon kehitystoiveita saivat erikoispalvelut, kuten kampaamot, koko perheelle suunnattu ravintola sekä joku illanviettopaikka tai -kahvila. Myös postipalvelut ja pankkiautomaatti esiintyivät useampaan kertaan vastauksissa.

”Toivoisin monipuolisia liike-elämän palveluita, erikoisliikkeitä ja isompaa elintarvikeliikettä.” (N29TreYksKer.)

”Täytyisi saada ruoka-ravintola, mihin kaiken ikäisten olisi helppo mennä. Ei pizzeria eikä räkälä. Kauppoja ja palveluja lisää.” (N100TreParMuu.)

Asukkaat olivat huolissaan myös palvelutarjonnan riittävydestä jatkuvasti kasvavan alueen ja asukasmäärän vuoksi:

”Että aluetta ei rakennettaisi kovin täyteen. Alueelta puuttuu terveysasema, pankkiautomaatti, posti ja kirjasto. Neuvolan resurssit todella pienet verrattuna siihen että alue kumminkin kasvaa kokoajan.” (N34TreLapRiv.)

34 prosentissa asukkaiden vastauksista näkyi myös harraste- ja liikuntamahdollisuuksien sekä joukkoliikenteen puutteet, jotka nousivat esiin myös Enarvin (haastattelu 21.06.2017) haastattelussa. Asukkaat toivoivat, että joukkoliikenne kulkisi useammin ja erityisesti mainittiin työmatkaliikenteelle suotuisat julkiset kulkuyhteydet päiväsaikaan. Tällä hetkellä Vuoreksen kautta kulkee yksi linja-autoyhteys (Linja 5) noin puolen tunnin välein ja aamun ruuhka-aikana noin 15 minuutin välein (Tampereen seudun joukkoliikenne 2017).

”Kauppoja, isompia. linja-autot kulkisi useammin eri reittejä, ettei kaikkien tarvi hommata autoa. Yläaste voisi tulla.” (N171TreLapPar.)

”Varmaan noita kaupallisia palveluita lähemmäs. Työmatkaliikenne päiväsaikaan, nyt vaan aamulla ja iltapäivällä.” (N178TreParOma.)

Liikunta- ja harrastemahdollisuuksiin kaivattiin eniten kuntosalipalvelua, aikuisten liikuntamahdollisuuksia sekä yleisesti harrastekerhotoimintaa, johon esimerkiksi lä-

heisen koulun tiloja voitaisiin hyödyntää. Myös senioritoimintaa ja aktiviteetteja eläkeläisille kaivattiin lisää. Alueen viheriöiden mainittiin olevan yksityiskäytössä, mikä rajoittaa asukkaiden mahdollisuuksia käyttää niitä.

”Olisi muutakin ihmisille kuin nukkumapaikka, ei tässä vielä mitään harrastusjuttuja jne. Täällä ei oleilla muuten sitten. Ois muutakin kuin nukkumalähiö. Ois ravintoloita tms., vähän illanviettoa. Porukkaa enemmän tulee kun rakennetaan, luulisin.” (N186TreLapKer.)

”Tulisi vähän mahdollisuutta käydä jossain eikä tarttisi lähteä kauemmas kuntosaleille ym. Eläkeläisten toimintaa lisää. Hienot tilat koululla, mutta siellä ei mitään eläkeläisille.” (N107TreYksKer.)

Osa asukkaista koki myös jatkuvan rakentamisen ja siitä aiheutuvan melun haitalliseksi. Kuitenkin suurin osa asukkaista tiedosti rakennustöiden myös joskus loppuvan ja he näkivät Vuoreksen rakennustyöt kehittymistä edistävänä. Osa asukkaista toivoi jopa lisää rakennuslupia sekä monipuolisuutta alueen rakennuskantaan:

”Rakennuslupia voisi myöntää, että tulisi naapureita. Esim. Vuoreksen lisäaluetta kaavoitettiin lähelle, tervetuloa vaan. Tulisi bussipysäkki. Mukava, kun tulisi se kaavoitettu omakotialue puolen kilsan päähän.” (N242TreParOma.)

”Haluaisin täysin eri näköisiä taloja, rakennuksia.” (M250TreYksKer.)

Vain noin 10 prosenttia asukkaista ei osannut ehdottaa kehityskohteita. Palvelutarjonta ja harrastusmahdollisuudet sekä joukkoliikenteen kehittäminen muodostivat kolmen osa-alueen kokonaisuuden, joihin asukkaiden kehittämistoiveet pääasiassa kohdistuivat. Vuoreksen alue on suunnattu nuoremmalle väestölle sekä lapsiperheille (luku 4.2.1), joiden tarpeet alue kohtaa hyvin, mutta aikuisille ja iäkkäämmille ihmisille suunnatut toiminta ja palvelut ovat vielä kehitysvaiheessa. Neljännen kokonaisuuden muodostivat alueen keskeneräisyys sekä jatkuvat rakennustyöt, mikä on myös selittävä tekijä edellä mainituille puutteille, joita ei välttämättä ole vielä keritty täysin täyttää esimerkiksi täysin toimivan joukkoliikenteen osalta.

5.3.2. Suvilahti, Vaasa

Vaasan Suvilahden asuinalueella asukkaita miellyttivät selkeästi eniten meren tai vesistöjen läheisyys, joista mainitsivat lähes puolet asukkaista. Tämä näkyi myös muissa muodoissa asukkaiden vastauksissa, kuten ”pienet saaret”, ”rantapromenadi” sekä ”näköala”. Asukkaat nauttivat merenläheisyydestä riippumatta siitä, asuttiinko kerrostalon kattohuoneistossa vai katutasossa:

”Rauhallisuus, meren läheisyys ja sitten se, että tämä on alimmassa kerroksessa. En halua asua ylhäällä.” (M138VsaParKer.)

”Merinäköala on tosi mukava, kattohuoneisto ja uusi talo. Kalliolämpö.” (M305VsaParKer.)

Luonto korostui asukkaiden vastauksissa meren lisäksi myös puistomaisessa ympäristössä ja luontopoluissa, jotka koettiin myös esteettömiksi iäkkäämpien asukkaiden näkökulmasta. Kolmasosassa asukkaiden vastauksissa nousi esiin myös se, että Suvilahdesta on helppo liikkua joka suuntaan johtuen hyvästä sijainnista sekä lyhyistä etäisyyksistä keskustaan ja töihin, mikä koettiin myös yksityisautoilua vähentävänä. Hyvän sijainnin rinnalla asukkaita miellyttivät myös alueen palvelutarjonta, kuten koulu ja kirjasto, pieni ostoskeskus, lähiposti sekä monitoimitalo. Alueen urheilu- ja harrastusmahdollisuudet tulivat myös esiin positiivisessa mielessä monissa vastauksissa. Lisäksi muun muassa askartelutilat sekä senioritoiminta ilmenivät asukkaiden vastauksissa: puhuttiin ”korttelikerhosta”.

Yksittäisiä tai pariin kertaan mainittuja mielihyvää tuottavia tekijöitä olivat asunnon tai asuinalueen uutuus, laadukkuus ja esikaupunkialue. Suvilahdessa asuminen koettiin myös toimivana ja käytännöllisenä. Kokonaisuudessaan Suvilahden asukkaita miellyttivät hyvin yhtäläiset asuinalueen tekijät riippumatta asukkaan iästä tai elämäntilanteesta. Asukkaan N608 vastauksessa esiintyivät tiivistetysti kaikki eniten mielihyvää tuottavat tekijät:

”Kaikki on lähellä, kaupat, koulu ja keskusta. Bussiyhteydet hyvät, ei tarvitse koko ajan käyttää omaa autoa. Ympäristö on tosi hyvä, meri lähellä ja tosi hyviä kävelyreittejä.” (N608VsaParKer.)

Vähintään 95 prosenttia Suvilahden asukkaista vastasi asuntojen hyväkuntoisuuden sekä asuinalueen luonnon ja ulkoilumahdollisuuksien kohtaavan heidän tarpeensa. Luonto tuli selkeästi esiin myös mielihyvää tuottavana tekijänä, ja muun muassa Vaasan vuoden 2008 asuntomessujen loppuraportissa mainitaan, että 60 prosenttia maa-alueesta on virkistys- ja puistoaluetta (Loppuraportti 2008: 2), johon vesistöt ja erityisesti meri tuovat vielä oman lisänsä. (Ks. taulukko 8.)

Taulukko 8. Suvilahti ja asumistilanteen tarvevastaavuus.

SUVILAHTI, VAASA (n=61)					
17. Kuinka hyvin nykyinen asumistilanteesi vastaa seuraavia tarpeitasi?	5. Erittäin hyvin	4. Hyvin	3. Ei hyvin eikä huonosti	2. Melko huonosti	1. Ei lainkaan
1. Asunnon koko on minulle sopiva	32 53 %	21 34 %	5 8 %	3 5 %	
2. Asumisen hintataso on minulle sopiva	21 34 %	33 54 %	6 10 %	1 2 %	
3. Asunto on hyväkuntoinen	39 64 %	19 31 %	3 5 %		
4. Asuinalueella ja sen lähiseudulla on paljon kiinnostavaa nähtävää ja tekemistä	14 23 %	26 43 %	18 30 %	1 2 %	2 3 %
5. Asuinalueella on luonto ja hyvät ulkoilumahdollisuudet lähellä	50 82 %	10 16 %	1 2 %		
6. Asuinalueella on hyvät peruspalvelut ja kaupat riittävän lähellä	32 53 %	23 38 %	6 10 %		
7. Asuinalue on hyvällä sijainnilla omien elämäntarpeideni ja liikkumisteni suhteen	31 51 %	25 41 %	5 8 %		
8. Alueella asuminen edistää omaa ja perheeni hyvinvointia	21 34 %	30 49 %	8 13 %	2 3 %	
9. Asuinalueella on hyvä maine	20 33 %	29 48 %	12 20 %		
10. Asuinalue on kaunis	23 38 %	31 51 %	4 7 %	2 3 %	1 2 %
11. Asuinalueella on turvallista ja rauhallista	30 49 %	26 43 %	4 7 %	1 2 %	
12. Olen kokonaisuudessa tyytyväinen asuntooni sekä asuinalueeseeni	31 51 %	25 41 %	3 5 %	2 3 %	

92 prosenttia asukkaista oli kokonaisuudessaan tyytyväisiä asuntoonsa ja asuinalueeseensa, joiden sijainti koettiin hyväksi heidän elämäntarpeidensa sekä liikkumisensa suhteen. 90 prosenttia asukkaista koki myös hyvien peruspalvelujen ja kauppojen olevan riittävän lähellä suhteessa heidän tarpeisiinsa, mikä selittyy keskustaläheisyydellä. Pääasiassa asumista koskevat eri tekijät vastasivat kuitenkin tasaisen hyvin asukkaiden tarpeita eikä vastauksissa ollut merkittäviä eroja asuntomessualueen ja sen naapurialueiden välillä. Ainoastaan asuinalueen ja sen lähiseudun tarjoamiin nähtävyyksiin ja tekemiseen oli tyytyväisiä alle 70 prosenttia asukkaista. (Ks. taulukko 8.)

Taulukko 9. Tyytyväisyys asuinalueeseen Suvilahdessa.

SUVILAHTI, VAASA (n=61)					
18. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisellä asuinalueellasi?	5. Erittäin tyytyväinen	4. Tyytyväinen	3. En erityisen tyytyväinen tai tyytymätön	2. Melko tyytymätön	1. Erittäin tyytymätön
1. Rakennetun ympäristön kauneus	8 13 %	35 57 %	15 25 %	1 2 %	2 3 %
2. Asumisen edullisuus	14 23 %	26 43 %	18 30 %	3 5 %	
3. Rauhallisuus	28 46 %	29 48 %	3 5 %	1 2 %	
4. Luonnonläheisyys	43 71 %	17 28 %	1 2 %		
5. Hyvät harrastusmahdollisuudet	21 34 %	22 36 %	17 28 %	1 2 %	
6. Riittävät peruspalvelut (esim. Koulu, päivähoito-, terveys- ja kaupalliset palvelut)	17 28 %	38 62 %	6 10 %		
7. Alueella asuvat ihmiset ja sosiaaliset suhteet	10 16 %	39 64 %	10 16 %	2 3 %	
8. Riittävästi yhteistiloja ja yhteistä toimintaa alueen asukkaille	4 7 %	19 31 %	27 44 %	10 16 %	1 2 %
9. Turvallisuus/ei rikollisuutta tai häiriötekijöitä	22 36 %	30 49 %	8 13 %	1 2 %	
10. Hyvät joukkoliikenneyhteydet	10 16 %	24 39 %	20 33 %	6 10 %	1 2 %
11. Esteettömät liikkumismahdollisuudet ja saavutettavuus	14 23 %	31 51 %	14 23 %	2 3 %	
12. Lyhyet etäisyydet/lyhyt työmatka	19 31 %	34 56 %	5 8 %	3 5 %	

Lähes kaikki asukkaat olivat tyytyväisiä Suvilahden luonnonläheisyyteen. Vähintään 80 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä myös asuinalueen rauhallisuuteen, riittäviin peruspalveluihin, turvallisuuteen ja häiriötekijöiden vähyteen, asuinalueella asuviin ihmisiin ja sosiaalisiin suhteisiin sekä lyhyihin etäisyyksiin ja työmatkaan. Kuitenkin joukkoliikenteen kohdalla vain 55 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä. Joukkoliikenteeseen kohdistui kehitysehdotuksia erityisesti viikonloppuyhteyksien suhteen. Suvilahden kulkee kolme eri linja-autoyhteyttä arkisin noin puolen tunnin välein sekä viikonloppuisin kaksi noin tunnin välein (Vaasan paikallisliikenne 2017). Joukkoliikennevuorojen puutteet eivät kuitenkaan vaikuttaneet alueen saavutettavuuteen hyvän sijainnin ansiosta. Heikoiten asukkaiden tyytyväisyyden kohtasivat asukkaille suunnattujen riittävien yhteistilojen ja yhteistoiminnan määrä, johon oli tyytymättömiä yli 60 prosenttia asukkaista. (Ks. taulukko 9.)

Puutteet yhteistiloissa ja yhteistoiminnassa nousivat esiin myös kehitysehdotuksissa asukkaiden toivoessa lisää toimintaa kaiken ikäisille. Yksi asukas mainitsi, että Suvilahden ”vanhalla alueella” (tässä tutkimuksessa naapurialue) yhteisöllistä toimintaa löytyy, mutta varsinaisella asuntomessualueella ei. Pienemmällä vaivalla toteutettavat tapahtumat voisivat myös nostaa asukkaiden tyytyväisyyttä koskien asuinalueen ja sen lähiseudun tarjoamaa vapaa-ajan toimintaa.

”Istutuksia voisi olla enemmän. Yhteisöllisyyttä saisi olla enemmän, voisi koontua esim. yhteiselle ulkoilu- tai liikuntatapahtumaan. Nämä voisivat olla pienimuotoisempia, helposti toteutettavia. Ajatellen etenkin ihmisiä, joilla ei ole omaa autoa ja mahdollisuutta lähteä kauas. Oma Korttelikerhomme toimii hyvin, vastaavia voisi olla lisää.” (N433VsaYksKer.)

Selkeä huolenaihe kohdistui alueen kunnossapitoon ja liikennejärjestelyihin, erityisesti talvihiekoitusten ja lumenaurauksen osalta. Asukkaiden mukaan asuinalueen kevyen liikenteen väyliä ja alikulkutunnelia tulisi leventää turvallisuuden edistämiseksi.

”Kadut on rakennettu varmaan 70-luvulla. Talojen välissä olevat kadut ovat muhkuraisia, laatat on vähän makkaralla.” (N23VsaYksKer.)

”Alikulkutunnelia moottorien alta pitäisi leventää tai muuttaa jotenkin, koska tällä hetkellä siitä menee samasta autot, pyörät ja jalankulkijat.” (N448VsaYksKer.)

”Harvinaisen tyytyväinen, joten ei tule mitään mieleen muuta kuin kaupungin ympäristö ylläpitotoimet voisivat olla paremmat. Ne on vuosien varrella löytyneet.” (N12VsaParKer.)

Myös parkkipaikkojen tarve kävi ilmi asukkaiden vastauksissa, sillä nykyinen parkkipaikoitus ei riitä kattamaan autoliikenteen määrää, joka kasvaa ajoittain asuinalueen viereisessä jäähallissa järjestettävien otteluiden takia. Vaikka palvelutarjontaan asukkaat ovat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä, 15 prosenttia asukkaista mainitsi pankki-automaatin ja apteekkipalvelujen puutteen, joiden myös Suvilahti-seuran puheenjohtaja ja Pirjo Andrejeff (haastattelu 10.07.2017) mainitsi nousevan esiin säännöllisesti asukasseuran kokouksissa. Andrejeffin kanta oli yhtäläinen myös muiden edellä mainittujen kehitysehdotuksien kanssa.

Useampi asukas otti kantaa myös Suvilahden yleisilmeeseen ja rakennuskantaan. Suvilahden itäosassa on sijainnut ennen kaatopaikka, jonka seutua toivottiin siistittävän. Asutuksen tiivyyttä ja arkkitehtuuria kohtaan ilmeni kehitystoiveita puolesta ja vastaan: alue oli joko liian täyteen rakennettu tai sinne kaivattiin lisää asutusta, rakennukset olivat joko liian samannäköisiä tai ne erottuivat liaksi toisistaan. Vastauksista kävi myös ilmi naapurialueiden ja asuntomessualueen välinen kontrasti.

”Osa liian ahtaasti rakennettu, pienet pihat, talojen sijoittaminen ja liian erinäköisiä taloja. Näkösuojan puustot eli pihasuunnittelut.” (N10VsaLapOma.)

”Rakennuksiin enemmän ideoita, ne ovat samannäköisiä.” (N281VsaYksKer.)

Noin kolmasosa vastaajista ei kuitenkaan osannut sanoa, mitä alueella tulisi kehittää. Moni asukkaista täsmensi alueen vastaavan hyvin juuri hänen tai perheensä tarpeita, minkä lisäksi asuinalueiden puitteiden koettiin riittävän myös uusille asukkaille:

”No, vaikea keksiä mitään kehitettävää. Ainakin omiin tarpeisiin kaikki omalta asuinalueelta löytyy.” (N144VsaParKer.)

”Kun tässä on kaunista merenrantaa, voisi kaupunki lisätä asutusta tänne ja antaa muittenkin nauttia näistä asioista.” (N145VsaParKer.)

5.3.3. Kauklahti, Espoo

Kaukalahden asukkaiden vastauksista hahmottui selkeänä mielihyvää tuottavana kokonaisuutena omanlaisensa kylämäinen tai pikkukaupunkimainen rakenne, johon viitaten vastasivat yli puolet asukkaista. Määritelmät ”kylämäisyys”, ”sekoitus taajamaa ja maaseutua”, ”matalaa rakentamista” sekä ”pikkukaupunkimaisuus” näkyivät suurimassa osassa asukkaiden vastauksista. Yksi asukas mainitsi myös alueen identiteetin. Vastauksista välittyi sekä suoraa että tulkinnallisesti asuinalueen kokonaisuuden olevan hyvin mietitty.

”Tämä on aika vihreä, ei ole korkeita kerrostaloja. Kumpuileva maasto, talot siroteltu eri puolille. Ei ole tiiviisti rakennettu. Vanha keskusta, varmaan sata vuotta vanhoja taloja. Kylämäinen.” (N766EspYksRiv.)

”Tarpeeksi pieni, kylämäinen ja sitten, että täällä saa helposti tuttavuuksia tuolla kadulla. Minulla on koira, niin koiraihmiset juttelevat aina keskenään. Hyvät liikenneyhteydet.” (N7EspLapOma.)

Sekä asuntomessualueen että naapurialueiden asukkaat puhuivat Kaukalahden yhteisöllisyydestä ja naapurustosta, mikä viittaa sosiaalisten verkostojen, kuten naapurisuhteiden, olemassaoloon. Näiden vastausten yhteydessä nousi esiin myös turvallisuuden tunne. Moni asukas kuvaili asuinaluetta ”tuttuna”. Tämä viestii myös alueeseen juurtumisesta ja sitoutumisesta sekä kuulumisentunteesta, mikä näkyi lisäksi siinä, että asukkaat ovat asuneet alueella pitkään ja haluavat tuoda sen myös esiin:

”35 vuotta täällä asunut. Tuttu ja turvallinen oma kylä, rauhallista on.” (M803EspYksKer.)

Suurin osa Kaukalahden asukaskyselytutkimuksen lapsiperheistä asuu asuntomessualueilla. He viittasivat yhteisöllisyyden ja turvallisuuden tunteen yhteydessä useimmiten lasten turvallisuuteen. Myös seniorikeskus tai hoivakoti näkyivät parin asukkaan vastauksissa mielihyvää aikaansaavina tekijöinä, millä koettiin olevan lisäksi sosiaalinen merkitys.

”Viihtyisä, kylämäinen yhteisö. Olennaiset palvelut löytyy, mutta ei ruuhkaksi asti. Esim. ei isoa markettia. Löytyy mukavia palveluita, esim. kukkakauppa.

Alueen turvallisuus tuntuu siltä, että lasten kanssa on mukava asua.” (N109EspLapRiv.)

”On ilo, kun mies asuu hoivakodissa lähellä. Pääsen päivittäin käymään. Kaikki palvelut on lähellä.” (N771EspYksKer.)

Noin puolet asukkaita ilmaisi mielihyvää tuottavana tekijänä asuinalueen luonnonläheisyyden, mihin viitattiin myös hyvillä ulkoilumaastoilla, alueen vehreydellä sekä omalla pihalla tai istutuksilla.

”Täällä on hyvät ulkoilumaastot ja luonnonsuojelualue aika lähellä. Ihan kiva asua. Olen asunut yli 30 vuotta.” (N80EspLapKer.)

”Pientaloalue, jossa on puisto vieressä, mutta asema kuitenkin lähellä. Kokee asuvansa asutuskeskuksessa vihreydestä huolimatta. Maalaismaisemaan kävelee vain viisi minuuttia.” (M179EspParMuu.)

Noin kolmasosa asukkaista mainitsivat hyvät kulkuyhteydet tai palvelujen saatavuuden. Noin kymmenen prosenttia asukkaista toivat esiin juna-aseman läheisyyden puheessaan kulkuyhteyksistä, tai viittasivat palvelujen yhteydessä erikoispalveluihin, kuten kukkakauppaan, kalakauppaan, kahvilaan sekä leipomoon.

”Siinä on sellaista vanhaa tilamaista asutusta, on leipomoa ja kiva ravintola ja luontokin on lähellä. On kaikki peruspalvelut: apteekkia ja kauppa edellä mainittujen lisäksi. Ja sitten on seniorikeskus siinä lähellä, josta saa edullista ruokaa, lounasta. Ja mikä on tärkeää, hyvin tärkeää, rautatieasema on lähellä ja siitä pääsee nopeasti Helsingin keskustaan.” (N192EspParRiv.)

96 prosenttia asukkaista koki luonnon ja ulkoilumahdollisuuksien vastaavan lähes erittäin hyvin heidän tarpeitaan. Myös asunnon hyväkuntoisuus kohtasi asukkaista 92 prosentin tarpeet, mikä on suurempi kuin Suomen Asuntomessut kyselyn (Tervonen 2017) tulos, jossa Espoon asukkaiden (n=78) kokemus asunnon hyväkuntoisuudesta vastasi hyvin 70 prosentin asukkaiden tarpeita. Yli 80 prosenttia asukkaista vastasi, että puolet asumistilannetta kuvaavista tekijöistä vastasivat hyvin heidän tarpeitaan. 78 prosenttia asukkaista asui myös heille riittävän kauniilla asuinalueella, mikä on selkeästi korkeampi verrattuna Suomen Asuntomessujen asukaskyselyn (Tervonen 2017)

tuloksiin koskien Espoossa asumista, jossa 78 asukkaasta puolet koki asuinalueensa kauniiksi. (Ks. taulukko 10.)

Taulukko 10. Kauklahti ja asumistilanteen tarvevastaavuus.

KAUKLAHTI, ESPOO (n=50)					
17. Kuinka hyvin nykyinen asumistilanteesi vastaa seuraavia tarpeitasi?	5. Erittäin hyvin	4. Hyvin	3. Ei hyvin eikä huonosti	2. Melko huonosti	1. Ei lainkaan
1. Asunnon koko on minulle sopiva	25 50 %	16 32 %	3 6 %	6 12 %	
2. Asumisen hintataso on minulle sopiva	18 36 %	23 46 %	5 10 %	2 4 %	2 4 %
3. Asunto on hyväkuntoinen	24 48 %	22 44 %	3 6 %	1 2 %	
4. Asuinalueella ja sen lähiseudulla on paljon kiinnostavaa nähtävää ja tekemistä	5 10 %	24 48 %	15 30 %	6 12 %	
5. Asuinalueella on luonto ja hyvät ulkoilumahdollisuudet lähellä	28 56 %	20 40 %	2 4 %		
6. Asuinalueella on hyvät peruspalvelut ja kaupat riittävän lähellä	15 30 %	13 26 %	18 36 %	4 8 %	
7. Asuinalue on hyvällä sijainnilla omien elämäntarpeideni ja liikkumisteni suhteen	21 42 %	19 38 %	5 10 %	3 6 %	2 4 %
8. Alueella asuminen edistää omaa ja perheeni hyvinvointia	14 28 %	27 54 %	7 14 %	1 2 %	1 2 %
9. Asuinalueella on hyvä maine	5 10 %	26 52 %	16 32 %	2 4 %	1 2 %
10. Asuinalue on kaunis	12 24 %	27 54 %	10 20 %	1 2 %	
11. Asuinalueella on turvallista ja rauhallista	17 34 %	25 50 %	8 16 %		
12. Olen kokonaisuudessa tyytyväinen asuntooni sekä asuinalueeseeni	24 48 %	19 38 %	7 14 %		

62 prosenttia asukkaista koki asuinalueen maineen vastaavan hyvin heidän tarpeitaan. Kuitenkin asuntomessujen hyötyvaikutuksena (5.4.3) nousivat esiin asuntomessujen tuoneen mukanaan hyvää mainetta sekä edesauttaneen Kauklahtien alueen siistimistä kerralla, sen ollessa ennen huonokuntoinen. Asuinalueen ja sen lähiseudun tarjoamat nähtävyydet sekä toiminnallisuus vastasivat vain alle 60 prosentin asukkaiden tarpeita.

Lisäksi ainoastaan reilu puolet asukkaista, 56 prosenttia, ilmoitti, että asuinalueella sijaitsevat hyvät peruspalvelut ja kaupat riittävän lähellä suhteessa heidän tarpeisiinsa, vaikka aiemmin tässä luvussa tarkastellessa asuinalueen mielihyvää tuottavia tekijöitä, nousivat esiin asuinalueen hyvä ja monipuolinen palvelutarjonta. (Ks. taulukko 10.)

90 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä asuinalueen rauhallisuuteen ja luonnonläheisyyteen. 86 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä myös hyviin joukkoliikenneyhteyksiin sekä yli 70 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä myös alueella asuviin ihmisiin ja sosiaalisiin suhteisiin, turvallisuuteen sekä esteettömyyteen. Näiden osalta asukkaiden tarpeet (Ks. taulukko 10) sekä tyytyväisyys kohtaavat. Kuitenkin tarvevastaavuudessa ja tyytyväisyydessä esiintyi myös ristiriitaisuuksia. Vaikka 80 prosenttia asukkaista koki asuvansa hyvällä sijainnilla omien elämäntarpeidensa sekä liikkumistensa suhteen, vain 56 prosenttia asukkaista oli tyytyväisiä lyhyihin etäisyyksiin tai työmatkaan. Lievä ero on myös peruspalvelujen ja kaupallisten palvelujen kohdalla, sillä vain 56 prosenttia asukkaista koki palvelutarjonnan vastaavan heidän tarpeitaan, mutta tyytyväisyys tarjontaa kohtaan näkyi jopa 70 prosentilla asukkaista. (Ks. taulukko 11.)

Yli 40 prosentilla asukkaista esiintyi tyytymättömyyttä koskien asuinalueen riittäviä yhteistiloja ja yhteistoimintaa sekä harrastusmahdollisuuksia (Ks. taulukko 11), joita molempia koskien asukkaat esittivät myös kehitysehdotuksia, joskaan eivät merkittävästi. Kuitenkin verrattuna muihin kohdealueisiin, Kauklahdessa esiintyi vähiten selkeää tyytymättömyyttä asuinalueen eri tekijöihin sekä suhteutettuna vastaajamäärän että kokonaisuudessaan.

Taulukko 11. Tyytyväisyys asuinalueeseen Kauklahdessa.

KAUKLAHTI, ESPOO (n=50)					
18. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisellä asuinalueellasi?	5. Erittäin tyytyväinen	4. Tyytyväinen	3. En erityisen tyytyväinen tai tyytymätön	2. Melko tyytymätön	1. Erittäin tyytymätön
1. Rakennetun ympäristön kauneus	5 10 %	28 56 %	13 26 %	4 8 %	
2. Asumisen edullisuus	7 14 %	24 48 %	16 32 %	3 6 %	
3. Rauhallisuus	17 34 %	31 62 %	2 4 %		
4. Luonnonläheisyys	27 54 %	18 36 %	5 10 %		
5. Hyvät harrastusmahdollisuudet	7 14 %	22 44 %	16 32 %	5 10 %	
6. Riittävät peruspalvelut (esim. Koulu, päivähoito-, terveys- ja kaupalliset palvelut)	13 26 %	22 44 %	11 22 %	4 8 %	
7. Alueella asuvat ihmiset ja sosiaaliset suhteet	5 10 %	34 68 %	9 18 %	2 4 %	
8. Riittävästi yhteistiloja ja yhteistä toimintaa alueen asukkailla	7 14 %	20 40 %	22 44 %	1 2 %	
9. Turvallisuus/ei rikollisuutta tai häiriötekijöitä	13 26 %	21 42 %	14 28 %	2 4 %	
10. Hyvät joukkoliikenneyhteydet	21 42 %	22 44 %	4 8 %	3 6 %	
11. Esteettömät liikkumismahdollisuudet ja saavutettavuus	11 22 %	23 46 %	14 28 %	2 4 %	
12. Lyhyet etäisyydet/lyhyt työmatka	11 22 %	17 34 %	14 28 %	6 12 %	2 4 %

Lähes puolet asukkaista ilmoitti Kauklahden palvelutarjonnassa olevan parannettavaa ja siihen kohdistuivat myös suurin osa kehitysehdotuksista. Huomionarvoinen ero muihin kohteisiin oli kuitenkin se, että Kauklahdessa asukkaat määrittivät tarkemmin, millaisia kaupallisia palveluja he kaipaavat, esimerkiksi kuvaamalla tiettyä kaupakäytintä:

”No, erikoiskauppoja, tai -kauppa tai sen tyyppinen tai erityyppinen ravintola kuin mitä täällä on, joku sushiravintola tai pizzeriakin olisi hyvä – täällä ei sel-

laisia ole. S-Marketia tänne toivoisin, täällä on vain K-kauppa ja tuo Lidl.”
(N7EspYksRiv.)

Kehitystoiveita palvelutarjontaa kohtaan voidaan myös tulkita siltä kannalta, että vaikka palveluja suhteellisen paljon alueella on tarjolla, niin peruspalveluihin lukeutuvat posti- ja pankkipalvelut sekä terveyskeskus eivät sijaitse alueella. Myös Kauklahti-seuran puheenjohtaja Susanna Rahkonen (haastattelu 31.07.2017) nosti esiin palvelutarjonnan kehityskohteena. Myös liikuntamahdollisuuksia, erityisesti urheiluhallia, kaivattiin lähemmäs, nykyisen sijaitessa noin neljän kilometrin etäisyydellä. Palvelujen kohtaaminen asukkaiden tarpeisiin korostui Kauklahten koko asukaskyselyn vastauksissa myös siksi, että palvelujen saatavuus koettiin olennaisimpana osana hyvää asumista (luku 5.2). Vaatimustasolla on myös taipumus kasvaa yksilöittäin, kun tietty taso on saavutettu. Moni asukas kuitenkin kertoi kaikkien välttämättömien palveluiden sijaitsevan jo alueella:

”Palveluita puuttuu, toisaalta välttämättömät on. Joku urheiluhalli olisi hyvä olla lähistöllä.” (N795EspParKer.)

”Tosi vaikea sanoa, palvelut ovat kuitenkin ihan hyvät.” (N766EspYksRiv.)

Toiseksi eniten, kuitenkin vain alle 10 prosenttia asukkaista ilmaisi joukkoliikenteessä olevan kehitettävää, mikä näkyi asukkaiden näkökulmasta heikentyneenä bussiliikenteenä. Junaliikenneyhteyden lisäksi Kauklahteen on kuitenkin myös useampia linja-autoyhteyksiä sekä Espoosta että Helsingistä (Helsingin seudun liikenne 2017). Myös kevyen liikenteen väylät nousivat esiin muutamissa vastauksissa sekä suunnitteilla olevaa metroyhteyttä toivottiin valmistuvaksi.

”Ehkä terveyspalvelut voisi tulla takaisin. Luontoa jättää – rakennetaan aika täyteen. Pyöräreittejä lisää. Bussien osalta on mennyt joukkoliikenne huonoksi.”
(N823EspLapOma.)

Muutama asukas oli myös huolissaan jatkuvista rakennustöistä ja liian tiivistä asutuksesta, jonka koettiin uhkaavan luonnonläheisyyttä. Kyseiset asukkaat myös korostivat mielihyvää tuottavina tekijöinä muun muassa alueen pientalovaltaisuuden tai maaseu-

tumaisuuden sekä osa asukkaista, jotka mainitsivat liian tiiviin rakentamisen, olivat asuneet alueella vähintään 15 vuotta, mikä saattaa aiheuttaa muutosvastarintaa.

”Espoon kaupunki epäonnistunut uuden ja vanhan yhdistämisessä. Nopeammat yhteydet esim. Tapiolaan. En rakentaisi joka paikkaa ihan täyteen, liikaa ihmisiä pienellä alueella.” (M793EspLapOma.)

”Luonnonläheisyys uhattuna. luonnon aluetta vähenee. Jalankulkuyhteyksien parantaminen.” (N756EspLapPar.)

Suurin osa asukkaista kuitenkin toivoi lisää palveluja, mikä vaatii lisää rakennuskantaa. Myös suurempi koulu, tilat nuorille ja asuntoja vanhuksille esiintyivät asukkaiden kehitysehdotuksissa. Yksittäisiä, mutta toisistaan poikkeavia kehitysehdotuksia esiintyi useampia: parempi hiekoitus, koirapuiston puuttuminen, rannan ja Espoonjoen kunnossapito, hissejä lisää, parkkipaikkoja lisää, edullisemmat vuokrat sekä lisää yhteistoimintaa ja mukavuuksia. Toisaalta esimerkiksi asumisen edullisuus esiintyi myös mielihyvää tuottavana tekijänä. Reilu 20 prosenttia asukkaista ei kuitenkaan osannut mainita lainkaan kehityskohteita.

5.4. Näkemykset asuntomessuista asukkaiden oman asumisen kannalta

5.4.1. Vuores, Tampere

Vuoreksen asukaskyselyyn vastanneista 61 asukkaasta 25 asukasta asuu varsinaisella Vuoreksen asuntomessualueella ja loput sen välittömässä läheisyydessä naapurialueilla. Neljä asukasta on asunut Vuoreksessa jo ennen vuoden 2012 asuntomessuja. Asuntomessualueen 17 alkuperäisestä asukkaasta 11 on osallistunut itse asuntonsa suunnitteluun asuntomessuilla. Kahdeksan asukasta on muuttanut varsinaiselle asuntomessualueelle myöhemmin asuntomessujen päättymisen jälkeen.

Asuntomessujen aikaansaamat hyödyttävien vaikutusten määrä oli selkeästi suurempi kuin haitallisten. Puolet asukkaista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei asuntomessuista ollut heille hyötyä tai haittaa, ja heistä viisi oli asuntomessualueen alkuperäisiä asukkaita.

Eniten vastauksissa esiintynyt yksittäinen hyötytekijä oli Vuoreksen tunnettavuuden paraneminen ja maineen lisääntyminen, jonka mainitsi 18 prosenttia asukkaista. Vastaajan M271 lisäksi myös neljä muuta asukasta muuttivat Vuorekseen tutustuttuaan ensin alueeseen asuntomessujen kautta:

”Myönteinen vaikutus on ollut se, että näin aluetta ja se antoi rohkeutta tehdä valinta, että tahdottiin muuttaa tänne.” (M271TreParKer.)

Noin 16 prosenttia asukkaista ilmaisi asuntomessujen edistäneen myös Vuoreksen alueen kehittymistä ja kasvua. Asuntomessualue on ollut ensimmäisiä valmiita asuinalueita Vuoreksessa (luku 4.2.1). Tämän koettiin käynnistäneen Vuoreksen alueen rakentamisen, minkä lisäksi Tampereen kaupunki on selkeästi panostanut alueeseen:

”Se on ollut mielenkiintoista seurata, miten Vuores kehittynyt. Siitä on paljon virkistystä.” (N242TreParKer.)

”Hyötyä. Vuoreksen rakennustyöt lähtenyt asuntomessuista ja Hervanta, joka on aika lähellä on perheelle tärkeä alue.” (N79TreLapKer.)

Useimmat asuntomessualueelle itse rakentaneet ja asuntonsa suunnitteluun osallistuneet kokivat asuntomessujen kautta saadut materiaalityöjoukset hyötynä. Haittavaikutuksena koettiin kiire rakennuskustannusten nousun takia. Toisaalta tiukka aikataulu myös edesauttoi asunnon tai talon valmistumista ajallaan.

”Hyöty: mielenkiintoinen kokemus ja tietyt materiaali asiat saatiin halvemmalla. Negatiivista oli tiukka aikataulu joka oli stressaavaa varsinkin loppupuolella ja kiireellisyyden takia erinäköiset maksut olivat korkeampia.” (N65TreLapOma.)

”Haittaa se, että useampia kymmeniä tuhansia ihmisiä kävi kattomassa. Positiivista se, että rakentui aikataulussa ja tietyllä lailla pakkokin. Kalusteista sai pieniä alennuksia messuista johtuen. Suurin hyöty oli se, että saatiin Tampereelta saatiin tämä vuokratontti.” (N63TreLapOma.)

Vaikka asuntomessualueelle rakentaminen asetti rakentajille ja rakennuttajille tiettyjä vaatimuksia, sekä messutapahtuma että rakennusprojekti koettiin mielenkiintoisena ja positiivisena kokemuksena. Pari asuntomessualueelle rakentanutta asukasta kertoivat

positiivisena myös rakennusvaiheessa kehittyneen yhteisöllisyyden muiden rakentaneiden asukkaiden välillä:

”Myönteisenä, että tutustui naapureihin kun kaikki rakensi yhtä aikaa. Haitta oli, että oli hirveä kiire, kun piti saada valokuvat ennen messuja. Pihasuunnitelmat tehtiin kolmeen kertaan että järjestäjä hyväksyi.” (M27TreLapOma.)

Yksittäinen negatiivinen naapurialueilta noussut maininta koski asuntomessujen aikaisen rakentamisen aiheuttaneen melua sekä jätteitä, mutta pääasiassa naapurialueiden asukkaiden vastauksissa mainittiin positiivisessa mielessä uudet ja erilaiset taloratkaisut sekä jätejärjestelmä:

”Haittaa en koe. Hyötyä kaupunkisuunnitelmallisuuden vuoksi, eli uusia ideoita on tehty. Jätejärjestelmä, jossa viedään keräykseen, jota toiset kritisoi, minusta se on hyvä.” (M92TreLapRiv.)

Enemmistö asukkaista olivat selkeästi samaa mieltä siitä, että asuntomessut on lisännyt yleistä arvostusta ja kiinnostusta alueella sekä kaupunki on panostanut alueen kehittämiseen myös jälkikäteen (Ks. taulukko 12). Kummatkin väittämät näkyivät myös avoimissa vastauksissa eniten asuntomessujen aikaansaamina hyötyvaikutuksina. Myös normaalia suurempi panostus alueen viihtyisyyteen sekä alueen liittyminen muuhun kaupunkirakenteeseen kohtasivat myötämielisesti asukkaiden kokemukset.

Alueen korkeampaa hintatasoa koskien, asukkaat olivat sekä samaa että eri mieltä. Yli 60 prosenttia asukkaista koki hintatason kuitenkin vastaavan heidän tarpeitaan sekä avoimissa vastauksissa alueen hieman korkeampi hintataso koettiin myös mielihyvää tuottavana tekijänä sen karsiessa tietynlaista väestöä (luku 5.3.1). Suurin osa asukkaista koki, ettei asuntomessuilla ole ollut vaikutusta Vuorekseen muuttamisen kanssa. Samaa mieltä olleista asukkaista 11 asuu varsinaisella asuntomessualueella ja loput neljä naapurialueilla, joista useampi kokivat hyötynä myös tutustumisen alueeseen asuntomessujen kautta. (Ks. taulukko 12.)

Taulukko 12. Vuoreksen asuntomessuja koskevat väittämät.

VUORES, TAMPERE (n=61)			
23. Asuntomessuja koskevat väittämät	3. Samaa mieltä	2. Ei samaa eikä eri mieltä	1. Eri mieltä
1. Alueen viihtyisyyteen on messujen takia panostettu normaalia enemmän	41 67 %	15 25 %	5 8 %
2. Ilman asuntomessuja en todennäköisesti asuisi nykyisellä alueella	15 25 %	16 26 %	30 49 %
3. Kaupunki on panostanut alueen kasvuun ja kehittämiseen myöhemminkin mittavasti	47 77 %	11 18 %	3 5 %
4. Asuntomessut on lisännyt yleistä arvostusta ja kiinnostusta asuinalueita kohtaan	44 72 %	15 25 %	2 3 %
5. Asuntomessut näkyvät alueen asuntojen korkeampana hintatasona tänä päivänä	26 43 %	19 31 %	16 26 %
6. Alueella asuvat ihmiset puhuvat edelleen aika ajoin keskenään asuntomessuista	16 26 %	18 30 %	27 44 %
7. Asuntomessualue on liittynyt hyvin muuhun alueen kaupunkirakenteeseen	40 66 %	14 23 %	7 12 %

Yli 80 prosenttia asukkaista viittasi vastauksissaan positiivisesti messuteemojen toteutumiseen. Kolmas osa asukkaista oli sitä mieltä, että kuvaus Vuoreksen asuntomessujen tavoitteista, ”Tampereen Vuores on moderni, vihreä ja ekologinen puutarhakaupunginosa”, on toteutunut joko hyvin tai erittäin hyvin.

”Täällähän on hienot roskissysteemit ja hulevesi-järjestelmät. Rakentaminen on mukavan väljää. Metsää on jätetty mukavasti alueitten väliin. Rakennettu ympäristö on miellyttävää katsella.” (N133TreMuuOma.)

”Erinomaisesti, yllättävän hyvin. Se vaan on täällä ja sen näkee ja aistii. On ekologinen ja toimiva, hyvin onnistunut.” (M92TreLapRiv.)

Noin viidesosa asukkaista mainitsi tavoitteiden toteutuneen kohtuullisen hyvin. 18 prosentissa vastauksista näkyi Vuoreksen alueen keskeneräisyys, kuitenkin perustellen, että tavoitteet ovat saavutettavissa:

”Kyllä se aika lähellä sitä on, hyvään suuntaan ollaan menossa.” (N7TreLapRiv.)

Modernisuutta koskien ei ilmennyt kielteisiä näkökulmia ja asukkaat vastasivat sen näkyvän erityisesti asuinalueen fyysisessä ympäristössä, uudessa jätejärjestelmässä sekä valumavesien ohjaamisessa keskuslampeen, jotka ovat myös edistäviä osatekijöitä ekologisuuden kannalta. Myös taide mainittiin näkyvän rakennuksissa. Ekologisuuden nimissä uudenvuorokylän jäteidenkeräysjärjestelmä on asukkaiden mielestä pääasiassa toimiva, mutta toisaalta pari asukasta kokivat sen olevan käytännöllisyydeltään hankala muun muassa sähköisen tunnisteen takia. Vuoreksen asukasyhdistyksen puheenjohtaja Enarvi (haastattelu 21.06.2017) myös kommentoi omakotitaloasukkaiden näkökulmasta, että osa heistä joutuu kuljettamaan roskat henkilöautolla jättepisteelle, sillä se sijaitsee parhaimmillaan kilometrin etäisyydellä eikä asuinalueen jättepisteitä ole suunniteltu siten, että niiden viereen voisi pysäköidä. Kuitenkin tämä huomioitiin jälkeempään saadun asukaspalautteen perusteella.

Suurin osa asukkaista kertoi ekologisuuden näkyvän rakennustavassa, kuten puukerrostaloissa, ja jäteidenkeräysjärjestelmässä. Kuitenkin joukkoliikenteessä ilmeni parannettavaa yksityisautoilun vähentämisen kannalta:

”Arkkitehtuuriltaan erilainen ja moderni. Tavoitteet toteutuneet kohtalaisen hyvin. Paljon ekologiaa ratkaisuja esim. jätteputket. Vehreyttä oli, mutta se katoaa, mitä enemmän rakennetaan asutusta. Kiva, että eläimiä näkyy, mutta eivät selvästi tiedä mihin mennä vehreyden hävitessä. Joukkoliikenteen parantaminen lisää ekologiaa, koska tällä hetkellä vuoroja ajetaan vähän päivän aikana, joten on pakko käyttää omaa autoa.” (N65TreLapOma.)

Kuitenkin vehreyttä koskevista vastauksista nousi esiin, että asukkaat olivat tietoisia siitä, etteivät esimerkiksi istutetut puut ole vielä ehtineet kasvaa. Lisäksi asukkaiden kesken esiintyi selkeitä näkemuseroja siinä, mitä vehreys heidän mielestään tarkoittaa: osalle se merkitsi metsää ja eläimiä, osalle istutuksia ja suunniteltuja puistoalueita. Tyytyväisyys luonnon nykytilanteeseen oli korkea (5.3.1), mutta vehreyden ja viheralueiden puuttuminen esiintyivät 20 prosentissa vastauksista, joista suurin osa oli huolissaan luonnon häviämisestä jatkuvan rakentamisen seurauksena. Vehreyden osalta myös vapaa-ajan viettoon suunnattuja viheralueita kaivattiin selkeästi enemmän:

”Ekologisuus näkyy roskienlajittelussa. Mutta isot jätteet jää roikkumaan alueelle, niitä tulee liikaa eikä ole mihin niitä laitettaisi. Puistot on vielä alkuteki-

jöissä. Iso puisto on soinen ja heinäinen, ei siellä voi mitään tehdä. Viheralueita tarvittaisiin surkeasti lisää. Alueita, joissa voi istua viltillä, heittää frisbeetä jne. Julkista liikennettä tarvitaan Lempäälän/Ideaparkin suuntaan.” (N51TreParKer.)

Puutarhakaupunkimaisuuden osalta asuinalueen rakennustavan tiiviyydestä esiintyi kannanottoja sekä puolesta että vastaan. Osan mielestä rakentaminen oli mukavan väljää, kun toiset taas olivat huolissaan siitä, että alueelle rakennetaan liikaa taloja. Epätietoisuus rakentamisen päättymisestä selkeästi huolestutti asukkaita. Yhteenvedona voidaan asukkaiden vastausten perusteella kuitenkin todeta, että tavoitteet ovat toteutuneet asuntomessualueella ja ne ovat ulottuneet poikkeuksellisen laajasti myös naapurialueille. Asukkaat eivät erotelleet vastauksissaan asuntomessualueita ja naapurialueita toisistaan, vaan tavoitteissa huomioitiin koko Vuoreksen alue, mikä viittaa vahvasti myös alueiden sulautuvan hyvin toisiinsa edistäen alueiden integroitumista.

5.4.2. Suvilahti, Vaasa

Suvilahden asukaskyselyyn vastanneista 61 asukkaasta 17 asukasta asuu varsinaisella Suvilahden asuntomessualueella ja loput sen välittömässä läheisyydessä naapurialueilla. 23 asukasta on asunut Suvilahdessa jo ennen asuntomessuja. Asuntomessualueen yhdeksästä alkuperäisestä asukkaasta viisi on osallistunut itse asuntonsa suunnitteluun asuntomessuille. Kahdeksan asukasta on muuttanut asuntomessualueelle myöhemmin asuntomessujen päättymisen jälkeen. Asukkaat kokivat asuntomessuista olleen enimmäkseen hyötyä. 39 prosenttia asukkaista ei osannut eritellä asuntomessujen hyöty- tai haittavaikutuksia. Suhteutettuna vastaajamäärään, naapurialueilla asuvat osasivat eritellä enemmän hyöty- ja haittatekijöitä kuin asuntomessualueella asuvat. Vastauksiin voi vaikuttaa se, että asuntomessualueella on ollut suurempi asukkaiden vaihtuvuus kuin naapurialueilla, joiden pitkäaikaiset asukkaat ovat saaneet seurata alueen kehittymistä sekä ennen asuntomessuja että niiden jälkeen.

Reilu kolmasosa vastaajista mainitsi luonnonympäristöön viittaavia asioita, kuten puistojen ehostukset, uudet istutukset ja ulkoilureitin, rannan kunnostamisen sekä merenrantaan rakennetut saarekkeet ja sillan. Vastauksissa mainittiin myös, että Vaasan

kaupunki teki puistoalueita lisää asuntomessujen jälkeen. Koko Suvilahden asukas-
kyselyn vastauksissa korostunut meriteema näkyi myös osana asuntomessujen hyötyjä:

*”Ei ole ollut kielteisiä, uusi ranta, kun rakennettiin, sillat, voi kulkea ja haistaa
meri-ilmaa.” (N489VsaParKer.)*

*”Rannat on saatu parempaan kuntoon, ulkoilureitti tullut. Mitään haittaa en tie-
dä, päinvastoin on tuonut vireyttä. Nuorta porukkaa tullut ja vilskettä.”
(M634VsaYksKer.)*

Muutama asukas kuitenkin kertoi rantojen rakentamisella olleen myös luonnon häviä-
misen kannalta harmillisia vaikutuksia, vaikka alue muutoin oli mielekäs:

*”Ei ole ollut mitään haittaa, mutta kaunista rantaluontoa siinä meni. Saariin ra-
kennettiin sillat, mikä oli kiva ja sinne myös tehtiin istutuksia ja ovat kauniita.”
(N433VsaYksKer.)*

Luonnonympäristön lisäksi myös fyysisen ympäristön ehostus ja siisteys sekä Suvi-
lahden maineen ja imagon parantuminen mainittiin hyötytekijöinä useammissa vasta-
uksissa. Moni asukas kuvasi asuntomessualueutta upeaksi tai kauniiksi, mitä ei ilmen-
nyt muiden kohdealueiden vastauksissa sekä alueen mainittiin myös sopivan hyvin
merenrantaan.

*”Asuntomessualue ei ole iso ja rakennukset sopivat hyvin eikä niitä ole liikaa.
Voisi olla, että alue olisi hoitamaton nykyisin, jos asuntomessuja ei olisi ollut ja
kuitenkin siihen jäi luontoa. Asunnot ovat erilaisia. Voisi olla tylsää, jos alue
olisi kaavoitettu siten, että asunnot olisivat samanlaisia. On niin kuin pieni ja
viehättävä kylä.” (N583VsaYksKer.)*

Kuitenkin useampi asukas olisi toivonut maineen kohentuvan enemmän asuntomessu-
jen myötä. Myös asuntomessualueen ja sen naapurialueiden kontrasti nousi esiin, mikä
toisaalta ei viittaa asuntomessualueen epäonnistumiseen, vaan lähinnä vanhan alueen
jääneen hieman jälkeen kehityksessä:

*”Voisi olla vieläkin enemmän hyötyä esim. imagon parantaminen. Tällä hetkellä
on vanha puoli, jossa on huonokuntoisempia asuntoja erilaisia asukkaita kuin
uudella puolella, jossa on uudet talot. Puitteet on hyvät, mutta esim. lähellä on
opiskelija-asuntoja, joissa järjestetään meluisia bileitä, joista on haittaa alueen*

imagolle. Uusissa taloissa on hyvät äänieristeet, ei edes tiedä asuvansa kerrostalossa. Imagoa voisi vieläkin nostaa.” (N448VsaYksKer.)

Fyysisen ympäristön ja luonnonympäristön ehostautumisen lisäksi useampi asukas koki asuntomessujen tuoneen mukanaan lisää asukkaita ja elävöittäneen aluetta, mikä puolestaan on edesauttanut palveluiden säilyttämistä, osittain myös lisännyt niiden määrää. Tämä on hyödyttänyt myös naapurialueiden asukkaita:

”Asuntomessut on säilyttänyt koulun. Lähipalvelut ja me muutkin saamme pitää palvelut, kaikenikäisille. Kansainvälinen koulu.” (N622VsaYksKer.)

Muutamat asukkaat kokivat myös naapurialueiden talojen ja asuntojen arvon nousseen asuntomessujen myötä:

”Nimenomaan asuntojen arvo, vanhojenkin kerrostaloasuntojen arvo on hieman noussut. Pikkuisen nosti Suvilahden imagoa. Kaupunki teki puistoalueita rantaan lisää.” (N23VsaYksKer.)

Osa asuntomessualueen alkuperäisistä mainitsi kustannusten kompensoituneen materiaali- tai muiden alennusten ja kiireen tai lisälupien aiheuttamien lisäkustannusten välillä. Asuntomessujen vaatiman aikataulun myötä asunnot ja talot kuitenkin valmistuivat aikataulussa sekä asuntomessut mahdollisti rakentamisen erikoisempiin paikkoihin, kuten merenrantaan, mikä yksittäisen asukkaan toimesta olisi voinut olla haastavaa.

”Rakennustapa teetti lisää työtä lisälupineen, mutta saimme kodin mieluisalta paikalta. Joissain asioissa olemme saaneet pientä rahallista hyötyä ja joissain hiukan haittaa.” (N167VsaLapMuu.)

Asuntomessualueen alkuperäinen asukas, eläkkeelle jäänyt nainen (N145), koki yhdessä miehensä kanssa myös positiivisena muuton omakotitalosta kerrostaloon:

”Olihan se tietenkin, kun nämä messut laitettiin, että tuli muutettua omakotitalosta kerrostaloon, mikä oli meille hyödyllinen muutos.” (N145VsaParKer.)

Asuntomessuja koskevien väittämien perusteella 80 prosenttia Suvilahden vastaajista oli samaa mieltä siitä, että asuntomessujen seurauksena alueen viihtyisyyteen on panostettu normaalia enemmän. 75 prosenttia asukkaista oli myös sitä mieltä, että asun-

tomessut on vaikuttanut positiivisesti alueen maineeseen lisäten yleistä arvostusta ja kiinnostusta aluetta kohtaan. (Ks. taulukko 13.) Kummatkin tekijä tulivat merkittävästi esille myös asuntomessujen hyötytekijöinä, vaikka muutama asukas olisi kuitenkin toivonut selkeämpää Suvilahden imagon kohentumista.

Yli 70 prosenttia asukkaista koki asuntomessualueen liittyvän hyvin alueen muuhun kaupunkirakenteeseen (Ks. taulukko 13.), huolimatta asuntomessualueen ja naapurialueiden välisestä kontrastista. Suvilahden asukkaat kokivat asuntomessualueen sekä naapurialueiden olevan keskustan tuntumassa muodostuen näin osaksi muuta kaupunkirakennetta (luku 5.3.2). Reilu puolet asukkaista oli myös sitä mieltä, että asuntomessut on nostanut alueen asuntojen hintatasoa (Ks. taulukko 13), mikä nähtiin kuitenkin edellä avoimissa vastauksissa pääasiassa hyödyllisenä asuntojen arvonnousun kannalta.

Yli 60 prosenttia asukkaista ei kokenut asuntomessujen vaikuttaneen asuinvalintaansa (Ks. taulukko 13), ja heistä kolme on asuntomessualueen alkuperäisiä asukkaita. Asukkaista kolmas osa (21) on asunut Suvilahdessa jo ennen asuntomessuja ja asukkaista suurimman osan asuinhistoria keskittyy Vaasaan tai lähikuntiin, mistä johtuen asuntomessujen merkitys asuinalueen valinnan kannalta ei ole ollut merkittävä. Kuitenkin naapurialueiden asukkaista viisi olivat sitä mieltä, etteivät asuisi alueella ilman asuntomessuja.

Vaasan kaupungin panostaminen alueen kasvuun ja kehittämiseen jälkeinpäin sai osakseen ristiriitaisia mielipiteitä. Reilu 40 prosenttia asukkaista oli asiasta eri mieltä (Ks. taulukko 13). Vaikka asuntomessujen hyötyvaikutuksena ilmeni Vaasan kaupungin panostaneen alueeseen myös jälkikäteen, niin kehittäminen ja ylläpito ovat vähentyneet vuosien saatossa, mikä käy ilmi myös asukkaiden esiintuomista asuinalueen kehityskohteista (luku 5.3.2.) sekä näkemyksistä koskien messuteemojen toteutumista. (Ks. taulukko 13.)

Taulukko 13. Suvilahden asuntomessuja koskevat väittämät.

SUVILAHTI, VAASA (n=61)			
23. Asuntomessuja koskevat väittämät	3. Samaa mieltä	2. Ei samaa eikä eri mieltä	1. Eri mieltä
1. Alueen viihtyisyyteen on messujen takia panostettu normaalia enemmän	49 80 %	9 15 %	3 5 %
2. Ilman asuntomessuja en todennäköisesti asuisi nykyisellä alueella	11 18 %	10 16 %	40 66 %
3. Kaupunki on panostanut alueen kasvuun ja kehittämiseen myöhemminkin mittavasti	13 21 %	23 38 %	25 41 %
4. Asuntomessut on lisännyt yleistä arvostusta ja kiinnostusta asuinalueita kohtaan	46 75 %	14 23 %	1 2 %
5. Asuntomessut näkyvät alueen asuntojen korkeampana hintatasona tänä päivänä	31 51 %	22 36 %	8 13 %
6. Alueella asuvat ihmiset puhuvat edelleen aika ajoin keskenään asuntomessuista	19 31 %	16 26 %	26 43 %
7. Asuntomessualue on liittynyt hyvin muuhun alueen kaupunkirakenteeseen	43 71 %	13 21 %	5 8 %

Asuntomessuille asetettuja teemoja kuvattiin kyselylomakkeessa seuraavasti: ”Vaasan Suvilahti on kaunis ja viihtyisä merenrantakaupunginosa, jossa on toteutettu ympäristöystävällisiä ratkaisuja mm. lämmityksessä ja vedenkäsittelyssä”. Noin 73 prosenttia asukkaista viittasi vastauksissaan teemojen toteutuneen hyvin. Vajaa 20 prosenttia asukkaista ei osannut kommentoida teemojen toteutumista, joista muutama tarkensi, ettei heillä myöskään ole mitään kielteistä sanottavaa. Alueen kauneus, upeus ja viihtyisyys näkyivät useissa vastauksissa, mikä ilmeni jo asuntomessujen hyötyvaikutuksissa. Tämän lisäksi asuntomessujen koettiin myös nostaneen alueen ilmapiiriä:

”Hyvin toteutunut. Rantaan voisi panostaa enemmän. Muuten kaikki tuntuvat viihtyvän alueella ja väki on yleisesti iloista ja hyväntuulista. Alueesta puhutaan laajalti hyvää. Asuntomessut selkeästi tuo omaa intoa ihmisiin.” (M66VsaYksKer.)

Suurin osa messuteemoja koskevista vastauksista piti sisällään erilaisia näkemyksiä koskien energiaratkaisuja, jotka olivat tärkeä teemoja asuntomessuilla. Lämmitysjärjestelmä ei vastannut täysin kaikkien asukkaiden odotuksia, mutta kuitenkin usea asukas osoitti myös yllättyneensä energiaratkaisujen toimivuudesta:

”On hyvin toteutunut, esim. henkilökohtainen vedenmaksu on pienempi ja lämmityskustannukset on edullisemmat. Vesimaksut todella alhaiset.” (N25VsaYksKer.)

”Tavoitteet toteutuneet kohtuu hyvin. Lämmitysverkostosta kaupunki on hankiutumassa eroon joten saa nähdä mitä tuleman pitää sen suhteen.” (M12VsaLapOma.)

Parin asukkaan mukaan ympäristöystävälliset energiaratkaisut eivät ole vaikuttaneet merkittävästi muualle rakennettaessa, mutta asukkaiden vastauksista myös ilmeni, että aurinkopaneeleja otettiin käyttöön myös asuntomessujen jälkeen. Erityisesti naapuri-alueiden asukkaat osoittivat jonkin asteista tietoisuutta eri energiaratkaisuista: varsinkin maalämpö näkyi vastauksissa, vaikkei varsinaista henkilökohtaista käyttökoke-
musta jokaisen kohdalla ollutkaan. Vaasan profiloituminen energiasektorilla nousi myös esiin, mikä osoittaa asukkaiden aktiivisuutta ja kiinnostuneisuutta asuinalueensa ja kotikaupunkinsa kehitystä kohtaan:

”Henkilökohtaista kokemusta ei ole, mutta luentoja olen kuunnellut, myönteisesti. Energia on otettu malliesimerkkinä, Vaasan kaupungin energiataloudellisuus. Tämä on energiakaupunki.” (N622VsaYksKer.)

”Erittäin hyvin. Tiedän sen, että se energiaratkaisu, mikä on omakotitaloissa, toimii paremmin kuin kuviteltiin. Ja täällä on monenlaista kehitystä ollut myös messujen jälkeen. Esim. kosteutta mitataan ja yhdessä talossa, joka on tullut messujen jälkeen, on katolla aurinkopaneeli.” (M138VsaParKer.)

Asuntomessualueen asukkaiden vastauksia tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida pieni vastaajamäärä sekä se, että suurin osa vastanneista asukkaista asuvat kerrostalossa, joten suoria johtopäätöksiä ei voida tehdä esimerkiksi pientalojen energiaratkaisujen toimivuudesta. Muutamien asuntomessualueen asukkaiden vastauksissa nousi kuitenkin esiin, että alueen teemat jäivät ”puolitiehen” tai niissä olisi ollut kehittämisen varaa vielä asuntomessujen jälkeen, erityisesti alueen ylläpidon osalta. Varsinkin merenrantaa olisi toivottu hyödynnettävän enemmän, mikä nousi esiin myös asukkaiden avoimissa vastauksissa koskien Suvilahden kehityskohteita (luku 5.3.2).

5.4.3. Kauklahti, Espoo

Kaukalahden asukaskyselyyn vastanneista 50 asukkaasta 20 asukasta asuu Kaukalahden asuntomessualueella ja loput naapurialueilla. 17 asukasta on asunut Kaukalahdessa jo ennen vuoden 2006 asuntomessuja. Asukkaista neljä on asuntomessualueen alkuperäisiä asukkaita, joista kolme on osallistunut itse asuntonsa suunnitteluun asuntomessuille ja 16 on muuttanut asuntomessualueelle myöhemmin asuntomessujen päättymisen jälkeen.

Neljä asukasta, jotka ovat asuneet asuntomessualueella alusta asti, ilmoittivat asuntomessujen tarjoaman avun ja materiaalilennukset hyödyllisenä. Haitallisena koettiin kiire, joka puolestaan nosti kustannuksia, sekä rajoitettu aikataulu, johon itse ei voinut vaikuttaa. Kuitenkin tiukempi aikataulu mahdollisti alueen ja asuntojen tai talojen valmistumisen ajoissa:

”Oli hyötyä siinä, että saimme paljon apua rakennusvaiheessa varsinkin asioissa, joita ei olisi itse tullut ajatelleeksi. Haittaa siinä mielessä, että rakentamisen aikataulu määriteltiin eikä siihen voinut vaikuttaa.” (N22EspLapOma.)

Asuntomessujen ansiosta Kaukalahden alue siistiytyi kerralla tuoden mukanaan hyvää mainetta sekä huolitellut ja positiivisessa mielessä erilaiset asumispuitteet:

”Tapahtumana en tiedä, oliko niistä hyötyä tai haittaa. Mutta talot ja pihat valmistuivat ajoissa, hyvännäköisiksi ja huolellisemmin suunniteltuina messujen vuoksi.” (M179EspParMuu.)

”Asuimme alueella jo ennen messuja ja alueelta löytyi paljon vanhoja huonokuntoisia ja osittain jopa hylättyjä rakennuksia. Piha-alueet eivät olleet kaikki kovin siistejä myöskään. Asuntomessujen takia alue siistiytyi kerralla.” (M36EspParOma.)

”Ei ole mitään kielteistä, muttei hyötyäkään. Silmälle ruokaa kyllä.” (M759EspYksMuu.)

Asuntomessualueen tarjoama ”silmänruoka” tuli esiin myös erikoisemmissa ja persoonallisemmissa asuinratkaisuisissa. Alueen pientalotuotantoa kuvattiin arkkitehtuurisesti kiinnostavaksi. Talojen kuvattiin myös olevan ”hieman hassuja”, mikä jättää sen hie-

man tulkinnanvaraiseksi hyöty- tai haittavaikutusten kannalta, mutta suoranaista kielteistä vaikutusta sillä ei vaikuttanut olevan. Pari asuntomessualueen asukasta mainitsi asuvansa nyt persoonallisemmassa kodissa, mikä ei olisi välttämättä toteutunut ilman asuntomessuja:

”Semmoinen hyöty tässä on, ettei tämä ole ihan tavallinen rivari, vaan tässä on erikoisratkaisuja, mikä on mukava. Tässä on lasitettu kuisti ja sen yläpuolella oleva parveke, ne ovat yhtenäistä sisätilaa ja täällä on vinoja kattoja ja seiniä ja korkeata tilaa. Nykyään muutenkin rakennetaan korkeaa tilaa, mutta en tiedä, oliko se silloin niin tavallista. Ja tämän talon ulkoasu on aika erikoinen.” (N7EspYksRiv.)

”Tiesin alueen olevan asuntomessualueetta, se on tietynlainen brändi. On helppo sanoa muille asuvansa asuntomessualueella ja kaikki tietävät sen jotenkin. Emme myöskään asuisi näin persoonallisen oloisessa talossa ilman messuja.” (N174EspOmaPar.)

Vaikka lähes viidesosa asukkaista mainitsi asukasmäärän kasvun positiivisena, niin suurin osa nosti myös esiin, etteivät alueen palvelutarjonta ja asukasmäärä kohtaa – kysyntä on suurempaa kuin tarjonta. Noin kymmenen prosenttia asukkaista koki hyödyllisenä asuntomessujen myötä lisääntyneet palvelut, mutta yhtä moni kokivat niiden myös vähentyneen hiljalleen asuntomessujen jälkeen. Palvelutarjonnan puute nousi esiin eniten myös alueen kehityskohteissa (luku 5.3.3). Yksi asukas vastasi myös, että Kaukalahden maineen parantuuessa ja asukasmäärän lisääntyessä yhteisöllisyys on vähentynyt.

”Ei mitään kielteistä. Saatiin lisää asukkaita. Palveluita häipyi tästä pois. Koulutilat jää ahtaaksi.” (N795EspParKer.)

”Kauklahti sai vähän hyvää mainetta, tämä oli joskus kyläpahanen ja parempi yhteisö, nyt kukaan ei tunne ketään. Kauppoja voisi olla enemmän, ettei aina joudu Espoon keskukseen lähtemään, ja pankkiautomaatteja lisää.” (N789EspYksKer.)

Palvelutarjonnan lisäksi, Kaukalahden rakennustapaa kohtaan esiintyi yksittäisiä, toisensa kanssa ristiriitaisia näkemyksiä: joko liian matalaa rakentamista tai liikaa isoja kerrostaloja. Toisaalta Kaukalahden fyysisen ympäristön kylämäisen luonteen säilyminen ja sen kehittäminen nousivat esiin myös hyötyvaikutuksena (luku 5.3.3):

”Ei ainakaan kielteisiä, vähän enemmän on tullut ihmisiä. Kyläyhteisö on säilytetty. Kauklahti on vanha kylä. Ei mitään moittimista.” (N822EspYksKer.)

Vaikka kylätunnelman ja vanhan keskustan säilyttäminen sekä peltomaiseman häviäminen aiheuttivat asukkaissa myös huolenaihetta, asuntomessut koettiin pääasiassa positiivisena ja aluetta kehittäväenä, ja niillä on ollut enemmän hyödyllisiä kuin haitallisia vaikutuksia. Yksittäisinä hyötyvaikutuksina mainittiin Kauklahten alueen asuntojen arvonnousu sekä asuntomessujen aikoihin tehdyt kaavoitukset ja tietoisuus tulevista suunnitelmista, joiden koettiin tuovan turvaa, vaikka toisaalta jatkuva rakentaminen myös huolestutti osaa asukkaista.

”Kerralla tuli valmista ja suunniteltua, varmaan hinnat nousi ja arvostus nousi - ehkä on positiivinen asia. Huolena oli, kun oli vanha kylämaisema, yksityiset ihmiset ylläpitäneet. Häviääkö maaston muodot kokonaan pois, kun rakennetaan täyteen.” (N823EspLapOma.)

”Asukkaita lisäävä vaikutus, palvelut lisääntyneet ja joukkoliikenne parantunut. Ennakkoasenne oli vastustava, mutta kokonaisuus positiivinen. Kylämiljöö muuttui asuntomessujen myötä.” (N78EspParOma.)

76 prosenttia asukkaista oli sillä kannalla, että asuntomessualue on liittynyt hyvin osaksi olemassa olevaa kaupunkirakennetta. Asukkaiden aiempia vastauksia tarkastellessa väite saa myös perusteita sillä, että vaikka Kauklahti sijaitsee maantieteellisesti etäämmällä muun muassa Espoon ja Helsingin keskusta-alueista, on se helposti saavutettavissa junayhteydellä reilussa 30 minuutissa (Helsingin seudun liikenne 2017). Asuntomessualueella on myös säilytetty vanhan kyläkeskuksen tunnelmaa, joka on ollut tunnusmerkkinä vanhalla Kauklahten alueella (luku 4.2.3). Lisäksi yli 60 prosenttia asukkaista oli myötämielisiä sen suhteen, että asuntomessut lisäsi Kauklahten yleistä arvostusta sekä kiinnostusta aluetta kohtaan. (Ks. taulukko 14.)

Vähintään puolet Kauklahten asukkaista oli myös samaa mieltä siitä, että asuntomessujen ansiosta alueen viihtyisyyteen on panostettu normaalia enemmän sekä kaupunki on panostanut alueen kasvuun kehittämiseen myöhemminkin mittavasti. Kuitenkin toinen puoli asukkaista oli myös sitä mieltä, että kaupungin panostaminen alueeseen on hiipunut hiljalleen asuntomessujen jälkeen. Vaikka asuinrakentaminen on alueella

jatkonut ja asukasmäärä kasvanut, ei palvelutarjontaa ole asukkaiden mielestä riittävästi, mikä nousi esiin sekä Kauklauden kehityskohteissa (luku 5.3.3.) sekä avoimissa vastauksissa asuntomessujen haittavaikutuksena. Asukkaiden suhtautuminen asuntomessujen vaikutuksiin koskien asuntojen korkeampaa hintatasoa oli neutraalia. Arvonnousu mainittiin asuntomessujen hyötyvaikutuksena, mutta asumisen edullisuus, kuten edullinen vuokra, nousi esiin mielihyvää tuottavana tekijänä Kauklaudessa (luku 5.3.3.). Suurin osa asukkaista oli myös sitä mieltä, ettei asuntomessut ole vaikuttanut päätökseen muuttaa alueelle. Kuitenkin samaa mieltä olevista asukkaista lähes kaikki (10) asuvat virallisella asuntomessualueella, joten asuntomessuilla on siis ollut osaksi vaikutusta muutaman myöhemmin asuntomessualueelle muuttaneen asukkaan kohdalla. (Ks. taulukko 14.)

Taulukko 14. Kauklauden asuntomessuja koskevat väittämät.

KAUKLAHTI, ESPOO (n=50)			
23. Asuntomessuja koskevat väittämät	3. Samaa mieltä	2. Ei samaa eikä eri mieltä	1. Eri mieltä
1. Alueen viihtyisyyteen on messujen takia panostettu normaalia enemmän	27 54 %	19 38 %	4 8 %
2. Ilman asuntomessuja en todennäköisesti asuisi nykyisellä alueella	11 22 %	1 2 %	38 76 %
3. Kaupunki on panostanut alueen kasvuun ja kehittämiseen myöhemminkin mittavasti	25 50 %	20 40 %	5 10 %
4. Asuntomessut on lisännyt yleistä arvostusta ja kiinnostusta asuinalueita kohtaan	32 64 %	16 32 %	2 4 %
5. Asuntomessut näkyvät alueen asuntojen korkeampana hintatasona tänä päivänä	15 30 %	27 54 %	8 16 %
6. Alueella asuvat ihmiset puhuvat edelleen aika ajoin keskenään asuntomessuista	10 20 %	10 20 %	30 60 %
7. Asuntomessualue on liittynyt hyvin muuhun alueen kaupunkirakenteeseen	38 76 %	6 12 %	6 12 %

Kauklauden asuntomessujen teemoja kuvattiin kyselylomakkeessa seuraavasti: ”Espoon Kauklaudella on alueena oma luonteensa ja kaupunginosalla on osin pikkukaupunkimaisia piirteitä”. Jopa 80 prosenttia asukkaista viittasi vastauksissaan tavoittei-

den toteutuneen hyvin. Suoranaisia kielteisiä näkemyksiä ei esiintynyt merkittävästi ja muutama asukas ei osannut kommentoida asiaa tai mainitsi tavoitteiden toteutuneen osittain.

Pikkukaupunkimaisuus mainittiin useissa vastauksissa muun muassa palvelutarjonnan sekä matalan ja pientalorakentamisen osalta, mikä nousi esiin myös Kauklahden asukaskyselyn muiden kysymysten yhteydessä positiivisesti:

”Sen pyrkimyksen näkee täällä. Kivijalkaliiketiloihin on panostettu ja pikkukaupunkimaisuus näkyy.” (N94EspYksRiv.)

”Ihan hyvin. Palvelut kehittyneet ja alue vilkastunut. Toiminta vireytynyt. Alueelle muuttanut paljon eri ikäisiä ihmisiä, mikä on elävöittänyt aluetta.” (N71EspLapOma.)

Kuitenkin pikkukaupunkimaisuutta enemmän nousi esiin erityisesti kylämäisen tunnelman säilyminen muun muassa puutalojen ja vanhan keskustan osalta, mikä viittaa myös teemaksi asetetun Kauklahden omanlaiseen luonteen säilyneen. Useat asukkaat myös mainitsivat uuden ja vanhan rakennetun ympäristön edustavan yhteensopivaa erilaisuutta:

”Ihan hyvin. Tuli saumaton liittyminen, mutta on omat tietyn aikakauden asuinalueet, yhtenäinen.” (N823EspLapOma.)

”Tämä on vähän tämäkin talo, jossa asun, englantilaistyyppinen. Ja kaikki talot ovat erilaisia ja alueen arkkitehtuurissa näkyy, että on yritetty ollakin erilaisia mutta kaikki sopivat silti yhteen.” (N7EspYksRiv.)

”On jätetty sitä vanhaa, ei ole kaikkea laitettu sileäksi. Arvostetaan vanhaa. Uusi on rakennettu hyvien liikenneyhteyksien päähän, väljyyttä löytyy.” (N844EspParOma.)

Vastauksista käy myös selkeästi ilmi tietynlainen ylpeys Kauklahden asuinalueella, sen historiaa ja kyläyhteisöä kohtaan, mikä nousi esiin myös mielihyvää tuottavien Kauklahden asuinalueen tekijöiden osalta (luku 5.3.3.). Moni on asunut Kauklahdessa jopa vuosikymmenten ajan, mikä saattaa useimmiten nostaa muutosvastarintaa omaa asuinalueensa kohtaan. Vaikka asunomessujen hyöty- ja haittatekijöitä koskevista vastauk-

sistakin ilmeni ennakkoasenteiden olleen hieman kielteiset, osoittautui lopputulos kuitenkin positiiviseksi: asukkaat ilmaisivat asuntomessujen teemojen toteutuneen hyvin ja he arvostivat säilynyttä ”ajan patinaa”.

5.5. Yhteenveto

Asukaskyselytutkimukseen vastanneet ilmaisivat hyvän asumisen tarkoittavan asukkaiden tarpeet kohtaavaa asumista saavutettavalla ja viihtyisällä asuinalueella, joka on rauhallinen ja luonnonläheinen. Suvilahdessa fyysinen keskustan läheisyys koettiin saavutettavuutta edistävänä, kun taas Kauklahdessa ajallinen merkitys korvasi sijainnin etäämmällä nopean junayhteyden ansiosta. Hyvät joukkoliikenneyhteydet, esteettömyys sekä saavutettavuus kompensoivat selkeästi asumista hieman etäisemmällä sijainnilla. Hyvän asumisen kolme tärkeintä tekijää olivat rauhallisuus, asuinalueen viihtyisyys sekä luonnonläheisyys, mutta kohdealueittain tarkasteltuna nousi esiin myös selkeitä eroja. Viihtyisän asuinalueen sijaan Kauklahdessa korostuivat palvelujen saatavuus. Suvilahdessa asuinalueen hyvä sijainti koettiin tärkeämpänä kuin luonnonläheisyys. Vuoreksen asuinaluetta ympäröivät metsät, ja luonnonläheisyys olikin toinen eniten mainituista hyvän asumisen osatekijöistä.

Tutkimus osoittaa, että vastaajien kohdalla käsitys hyvästä asumisesta heijastuu osittain nykyisen asuinalueen tarjoamista puitteista, mutta myös sen, että monen asukkaan nykyinen asumistilanne vastaa heidän näkemyksiään hyvästä asumisesta. Suurin osa ei kokenut asuntomessujen vaikuttaneen heidän asuinpaikkavalintaansa ja vastaajista useimmat olivatkin asuneet samalla asuinalueella tai samassa kaupungissa tai seutukunnassa jo pitkään, mikä kertoo sitoutumisesta alueille sekä viestii niiden kohtaavan asukkaiden tarpeet hyvin.

Työssäkävien sekä yksinasuvien arki ja sosiaalinen elämä saattavat olla pitkälle asuinalueen ulkopuolella. Tällöin koti on rauhoittumisen paikka, mistä syystä asunon viihtyisyys korostuu asuinalueen viihtyisyyttä enemmän – kuten Kauklahden vastauksissa ilmeni. Kuitenkin Vuoreksessa ja Suvilahdessa taas viihtyisällä asuinympäristöllä

on merkittävämpi rooli, missä vastaajat ovat suurimmaksi osaksi eläkeläisiä tai perheellisiä, jotka viettävät enemmän aikaa asuinalueellaan. Myös arjen toimivuus ja helppous nousivat Suvilahden ja Vuoreksen asukkaiden keskuudessa esiin, mitkä ovat merkittäviä iäkkäämpien ja lapsiperheiden kannalta, jos esimerkiksi toimintakyky on rajallinen tai perheessä on pieniä lapsia. Varsinkin iäkkäämpien osalta tämä näkyi valintana asua taloyhtiön hoitamassa kerrostalossa, mieluiten hissillisessä. Tutkimuksen lapsiperheet suosivat omakotitaloasumisen rinnalla lisäksi rivitaloasumista, jolloin osan talon ja pihapiirin kunnossapidosta on taloyhtiön vastuulla. Asukkaista 96 prosenttia asuinhyväkuntoisessa asunnossa, millä osoittautui olevan myös arkielämää helpottavia ja huolettomampaa asumista edistävä vaikutus.

Tutkimuksen kohdealueet sijaitsevat kukin poikkeuksellisen luonnonläheisessä ympäristössä keskusta-alueiden saavutettavuudesta huolimatta. Myös alueiden ulkoilureitteihin ja viheralueisiin on panostettu erityisesti. Vaikka koskemattoman luonnon säilyminen huolestutti asukkaita, niin suurinta osaa miellytti rakennetut viher- ja puistoalueet ja niitä toivottiin myös lisää, mikä teki luonnonympäristön hyödyntämisestä mielekkäämpää. Vaikka Vuoreksen alueella sijaitsee useampia vesistöjä, eivät ne nousseet esiin asukkaiden vastauksissa, kun taas nimenomaan meren läheisyys näkyi useissa Suvilahden asukkaiden vastauksissa ja esiintyi myös Kauklahden asukas-kyselyssä. Meren läheisyydellä on myös muissa tutkimuksissa ollut erityinen esteettisyys- ja viihtyisyyttä lisäävä vaikutus (Arvola ym. 2010: 223).

Yli 90 prosenttia asukkaista koki asuinalueensa riittävän turvalliseksi ja rauhalliseksi. Vaikka turvallisuus on yksi tärkeimpiä tekijöitä asumistyytyväisyyden kannalta, ei se noussut niin merkittävästi esiin hyvää asumista ja mielihyvää kuvaavissa vastauksissa, toisaalta ei myöskään kehityskohteissa. Tämä saa tukea siitä, että suomalaiset asuin-ympäristöt koetaan olevan yleisesti turvallisia, mistä syystä se ei esiinny suoranaisesti vastauksissa (Strandell 2011: 79). Turvallisuus ilmeni kuitenkin välillisesti muiden tekijöiden kautta. Esimerkiksi asuinalueen rauhallisuus, lapsiystävällisyys, runsas ulkoilu ja liikkuminen alueella sekä hyvä taloyhtiö viestivät turvallisuudesta. Myös hyvät naapurit mainittiin useasti, millä on turvallisuutta edistävä vaikutus (Hallman 1984: 42; Jenks & Dempsey 2007: 157).

Samanhenkisiin naapureihin törmääminen asuinalueiden piha- ja puistoalueilla koettiin miellyttäväksi, mutta koti tarjosi myös yksityisyyttä ja omaa rauhaa. Yhteisöllisyys nousikin esiin kaikilla kohdealueilla: Kauklahdessa puhuttiin tiiviistä kyläyhteisöstä, Vuoreksessa tuore asuntomessuprojekti loi yhteisöllisyyttä ja Suvilahdessa mainittiin naapurialueen ”korttelikerho”. Jossain määrin myös yhteistä toimintaa toivottiin alueille lisää, erityisesti iäkkäämmille ihmisille, mutta myös muille ikäryhmille, mikä kertoo sosiaalisten verkostojen ja yhteisöllisyyden merkityksellisyydestä. Asuntomessualueilla tyytyväisyys alueella asuviin ihmisiin ja sosiaalisiin suhteisiin oli hieman korkeampi, 85 prosenttia, verrattuna naapurialueisiin, jossa tyytyväisyys näkyi 70 prosentissa vastauksista.

96 prosenttia vastaajista oli tyytyväinen alueen luonnonläheisyyteen. Lisäksi asukkaista 89 prosenttia vastasi asuvansa hyvällä sijainnilla elämäntarpeidensa ja liikkumistensa suhteen ja asuinalueelta koettiin löytyvän vähintään perustarpeet täyttävät palvelut. Perinteisesti esikaupunkialueita kuvaa autoistuminen (Laakso & Loikkanen 2004: 306), mutta Vuoreksen, Suvilahden sekä Kauklahden asuinalueilla korostui toimivien joukkoliikenneyhteyksien merkitys yksityisautoilun sijaan. Asuntomessujen hyötyvaikutuksena koettiin kohdealueiden asukasmäärien merkittävä kasvu, joka on säilyttänyt ja lisännyt alueiden joukkoliikennettä ja palvelutarjontaa sekä edistänyt asuinalueen jatkokehittämistä ja rakentamista. Toisaalta asukasmäärän kasvu näkyi myös palvelutarjonnan ja joukkoliikenteen lisääntyneenä tarpeena. Suomen Asuntomessujen asukaskyselyn Espoon ja Tampereen vastausten perusteella molemmilla alueilla yli 80 prosenttia asukkaista kokivat palvelutarjonnan vastaavan hyvin heidän tarpeitaan, mikä on selkeästi korkeampi kuin tässä tutkimuksessa Tampereen Vuoreksen ja Espoon Kauklahden osalta (Tervonen 2017). Tämä voi johtua kyselyyn vastanneiden asumisesta keskusta-alueilla, jolloin eri palvelut ovat paremmin saatavilla. Vastaajien asuintoiveiden suhteuttaminen toisiinsa ilmeni valintana asua etäämmällä luonnon ympäröimänä keskustan palveluiden sijaan.

Kaikkien kohdealueiden asuntomessuteemoissa näkyivät niiden painottuminen alueelle ominaisiin piirteisiin, kuitenkin aluetta vastapainoisesti modernisoiden ja kehittämien. Erityisesti Kauklahden asukkaiden vastauksissa nousi esiin vanhan ja historiallisen

rakennuskannan säilyttäminen, mikä edesauttaa uuden alueen sulautumista alkuperäiseen kaupunkirakenteeseen. Vuoreksessa asuntomessualue on antanut suuntaviivoja alueen myöhemmälle rakentamiselle. Suvilahden ja Kaukalahden kohdalla puhuttiin muutamaan otteeseen vanhan ja uuden alueen kontrastista sekä vanhasta maineesta, mutta enimmäkseen asuntomessujen koettiin edistäneen myös naapurialueiden kehitystä ja kunnostamista. Rakennetun ympäristön osalta asukkaita miellyttivät sekä asuinalueen avaruus että tasapaino kerrostalojen ja matalan rakentamistavan välillä, mihin asuntomessualueiden rakentaminen on vaikuttanut positiivisesti. Osa asuntomessualueella asuvista vastaajista mainitsivat myös asuvansa persoonallisemmin asuntomessujen ansiosta.

68 prosenttia asukkaista oli sitä mieltä, että heidän asuinalueensa viihtyisyyteen on panostettu asuntomessujen ansiosta enemmän. Suvilahdessa tätä mieltä olivat jopa 80 prosenttia asukkaista sekä Vuoreksessa 67 prosenttia ja Kaukalahdessa 57 prosenttia asukkaista. Vuoreksen alue on vielä keskeneräinen ja Kaukalahden asuinalueella näkyy käytönjälkeä useiden vuosikymmenten ajan, millä voi olla vaikutusta tulokseen. Kaukalahdessa myös muutosvastarinta ennen asuntomessuja oli hieman selkeämpää. Asuntomessualueen asukkaista 96 prosenttia ilmaisi asuinalueensa olevan kaunis, kun taas naapurialueiden tulos jäi alhaisemmaksi, 77 prosenttia. Tämän perusteella asuntomessualueilla on onnistuttu erityisen hyvin esteettisyyden näkökulmasta.

Yhteenvetona voidaan todeta kyselyyn vastanneiden asukkaiden asuvan pääasiassa heidän tarpeitaan vastaavasti ja asumistyytyväisyyttään ja hyvinvointiaan tukien sellaisissa olosuhteissa, jotka myös vastaavat heidän näkemyksiään hyvästä asumisesta. Vähintäänkin kohdealueiden lähtökohtiin suhteutettuna (luku 4.2) Suomen Asuntomessut on myös onnistunut tavoitteessaan parantaa asumisen laatua ja viihtyisyyttä tarjoten uudenlaisia asumispuitteita sekä asuinalueen että asunnon olosuhteiden kannalta, millä on myös asukkaiden hyvinvointia tukeva vaikutus.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1. Mitä on hyvä asuminen ja miten asukashyvintointi määritellään?

Tässä tutkimuksessa oli tavoitteena tutkia asumisen aikaansaamaa hyvinvointia asukaslähtöisesti. Perinteisten subjektiivisen hyvinvoinnin tai elämänlaadun käsitteiden sijaan otettiin käyttöön asukashyvintointi, sillä määrällisten tai materiaalisten tekijöiden ja objektiivisuuden sijaan haluttiin keskittyä asukkaiden laadullisiin henkilökohtaisiin kokemuksiin koskien asumista ja asuinympäristöä. Asukashyvintointi tarkoittaa alueen tarjontojen ja olosuhteiden sopimista asukkaiden tarpeisiin ja toiveisiin, jotka muodostavat heidän näkemyksensä hyvästä asumisesta.

Asukkaan itsensä lisäksi, asukashyvintointi huomioi myös hänen perheensä tai jopa naapuruston tarpeet. Yhteisöllisemmän hyvinvointinäkökulman huomioiminen on perusteltua, sillä asuinalueiden suunnittelussa pyritään kartoittamaan mahdollisimman laajasti eri käyttäjien näkökulmat. Tämän lisäksi myös asukkaiden omat näkemykset koskien asumista eivät monesti kohdistu yksistään heidän omiin tarpeisiinsa, vaan asuinalueen eri tekijät koetaan jaettavina muiden asukkaiden kesken. Kun asumisesta lähtöisin oleva asukashyvintoinnin taso on korkea, luo se edellytykset myös asukkaan muulle yksilölliselle hyvinvointikokemukselle, joka ei ole välttämättä suoraan edes yhteydessä asumiseen. Eli kun asumisolosuhteisiin ollaan tyytyväisiä ja ne vastaavat asukkaiden tarpeita, on mielekästä esimerkiksi kutsua ystäviä kotiin tai panostaa enemmän työelämään ja harrastuksiin asuinalueen ulkopuolella.

Hyvä asuminen tarkoittaa asukkaiden tarpeet kohtaavaa asumista saavutettavalla ja viihtyisällä asuinalueella, joka on rauhallinen ja luonnonläheinen, mikä tukee muita tutkimustuloksia suomalaisesta asuinkulttuurista (Puustinen 2010: 307; Suomen Asuntomessut 2017a; Strandell 2011). Hyvää asumista kuvaavien tekijöiden konkreettinen muoto ja merkitys vaihtelevat asukkaan taustasta ja elämäntilanteesta riippuen mukautuen asuinalueen tarjoamiin puitteisiin. Myös asukkaiden asuinhistoria ja muut asuinalueet kaupungin sisällä vaikuttavat odotuksiin koskien asuinalueita.

Hyvä asuminen mahdollistaa asukkaalle riittävästi omaa tilaa, jossa kerätä voimia, ja josta halutessaan voi hakeutua tekemisiin esimerkiksi naapureiden kanssa. Asukashyvinvoinnin näkökulmasta tärkeää on mahdollisuus yksityisyyden ja sosiaalisten kontaktien säätelyyn. Tarpeiltaan samanlaisilla ihmisillä on myös taipumus kerääntyä asumaan samoille asuinalueille, mikä tukee ajatusta ihmisen hakeutuvan hänen tai perheensä hyvinvointiaan tukevaan asuinympäristöön (Hasu 2010: 62). Tämä myös edesauttaa yhteisöllisyyden muodostumista ja sosiaalisten kontaktien syntymistä.

Asukashyvinvoinnin kannalta koti ei saa olla liian työllistävä ja sen tulee tukea terveellistä ja helppoa asumista eli asukkaan arjen toimivuutta ja hänen perustarpeitaan, mikä tukee Giffordin (2007: 257) näkemystä kodin fyysisestä sopivuudesta. Vaikka esteettömyys ja asuinympäristön turvallisuus koetaan hyvän asumisen perusedellytyksinä, tulee asuinympäristön tarjota virikkeitä ja toiminnallisuutta kaikille ikäryhmille. Kun asukkaiden näkemykset koskien hyvää asumista ja asumistoiveita ovat pääasiassa realistisia ja saavutettavia, vaikuttaa se heidän hyvinvointiaan ja asumistyytyväisyyttään lisäävästi (Cao & Wang 2016: 27; McCrea ym. 2014: 87), mikä on perusteltua myös tämän tutkimuksen asukaskyselyn mukaan: hyvä asuminen vastaa asukkaiden tarpeita juuri nyt.

6.2. Miten asuntomessualueet ovat integroituneet aikaisempaan kaupunkirakenteseen?

Suomen Asuntomessut (luku 1.2) on asettanut toiminnalleen tavoitteeksi parantaa asumisen laatua edistäen asukkaiden hyvinvointia sekä tarjota erilaisia asumisratkaisuja noudattaen uusimpia asumistrendejä, kuitenkin kunnioittaen alueelle ominaisia piirteitä ja ympäristöä, mikä on tämän tutkimuksen kohdealueiden osalta toteutunut hyvin. Tutkimuksen kohdealueet edustavat kahta ääripäätä: Suvilahden ja Kaukalahden asuntomessualueet ovat rakennettu historiaa omaaville, osittain hieman huonokuntoisille, alueille, kun taas Vuoreksen asuntomessualue on ollut nimenomaan käynnistämässä suhteellisen tuntemattoman alueen rakentamista antaen sen kehitykselle suuntaviivoja. Alkuperäisten kaupunkirakenteiden erilaiset lähtökohdat ja odotukset asettavat haas-

teensa onnistuneiden asuinalueiden luomisessa, mutta 70 prosenttia asukaskyselytutkimukseen vastanneista asukkaista oli sitä mieltä, että asuntomessualue on liittynyt hyvin muuhun kaupunkirakenteeseen, mikä ilmeni sekä toimivan liikenneinfrastruktuurin että rakennetun ympäristön kautta. Asuntomessualueiden arkkitehtuuristen piirteiden koettiin edustavan yhteensopivaa erilaisuutta yhdistellen eri talotyyppejä, jotka sulautuvat hyvin ympäristöönsä.

Vuoreksen asuntomessualueen kohdalla integroituminen aikaisempaan kaupunkirakenteeseen kohdistui lähinnä sen saavutettavuuteen Tampereen keskustasta, koska alue oli ennen lähinnä metsäistä virkistysmaata. Vuoreksen alueen tarkoituksena on tiivistää Tampereen kaupunkirakennetta ja asuntomessualue oli ensimmäinen alueelle valmistunut asuinalue, minkä seurauksena rakentaminen on jatkunut vilkkaana noudattaen jossain määrin myös asuntomessualueen suuntaviivoja. Asukaskyselyyn vastanneet asukkaat eivät erotelleet vastauksissaan asuntomessualueita ja naapurialueita keskenään, mikä kertoo niiden muodostavan yhtenäisen kokonaisuuden. Asuntomessualueella on panostettu hulevesien käsittelyyn, joka ohjautuu alueen keskuslampeen, sekä taiteeseen osana kaupunkirakennetta. Toisaalta jäteputkijärjestelmä ja hulevesien käsittely nostivat kustannuksia, jotka kaupunki olisi voinut paremmalla suunnittelulla toteuttaa kustannustehokkaammin ja käytännöllisemmin (Puheenjohtaja Jukka Enarvi, haastattelu 21.06.2017). Kuitenkin Vuoreksen alue on yhä keskeneräinen ja erityisesti julkisten kulkuyhteyksien ja alueen palvelutarjonnan osalta näyttää olevan kehitettävää verrattuna muihin Tampereen asuinalueisiin, mutta alueen tulevaisuus vaikuttaa lupaavalta.

Suvilahden asuntomessualueella täydennettiin onnistuneesti Vaasan kaupunkirakennetta ottamalla merenrannassa, keskustan tuntumassa, sijaitseva tyhjä lähiöalue tiiviiseen asuinkäyttöön. Andrejeff (haastattelu 10.07.2017) mainitsi asuntomessualueen olevan nykyään olennainen osa Suvilahtea. Asuntomessujen jälkeinen väkiluvun kasvu on turvannut Suvilahden palvelutarjonnan säilymisen. Asuntomessualueen tavoitteena oli luoda laadukkaat asumispuitteet merenrantaan, mikä myös asukkaiden vastauksien perusteella toteutui onnistuneesti. Asuntomessujen ansiosta alueen kaatopaikan leimaama ympäristö siistiytyi kerralla tehden alueesta miellyttävän ulkoilla ja liikkua

kävellen. Rantaan rakennettiin saarekkeita ja silta, joiden avulla ranta-alue ja asuinalue muodostavat kaikkien käytössä olevan yhtenäisen kokonaisuuden vesistön ja asuinalueen välillä. Kävelyetäisyys ja kevyen liikenteen väylät keskustaan luovat saumattomuutta kaupunkirakenteeseen. Vaasan energiaosaamisen hyödyntäminen ja alueen maaperän sedimenttikerroksista talteen otettu lämpöenergia mahdollistivat alueen energiaomavaraisuuden, mikä myös liittyy sen olennaisesti osaksi Vaasan imagoa, edistäen kestävästä täydennysrakentamista.

Kaukalahden asuntomessuilla kunnioitettiin alueen kylähistoriaa säilyttäen vanha keskusta-alue puutaloineen. Vanha keskusta on Kaukalahden alueen ydin, jota täydennetään pikkukaupunkimaisena (Espoon kaupunki 2011: 7). Asukkaat jopa korostivat Kaukalahden omaa kylämäistä identiteettiä vahvempana kuin asuntomessualueelle teemaksi asetettua pikkukaupunkimaisuutta, vaikka Kaukalahdesta löytyy monipuolisesti kivijalkamyymälöitä erikoispalveluineen. Asuntomessualueen pientalotuotanto luo vastapainoa alueen kerrostalorakentamiselle. Rahkosen (haastattelu 31.07.2017) mukaan, Kauklahti oli jäänyt Espoon alueiden kehityksestä jälkeen ja asuntomessualueen avulla kehitysväliä kyettiin kuromaan umpeen:

”Oli itse asiassa hyväkin asia, että kehittämistä ei tehty pahimman betonihuumen aikaan, vaan nyt saatiin toteutettua pienimuotoista kylämäistä ja laadukasta kaupunkirakennetta.”

Asuntomessuilla oli myös Kaukalahden mainetta parantava vaikutus ja myös asuntomessujen jälkeen alueen väkiluku on kasvanut huomattavasti, mikä on lisännyt kysyntää alueen palvelutarjonnalle ja joukkoliikenneyhteyksille. Vilkas junaliikenne ja pääväylät luovat saumattoman yhteyden Kaukalahden, Espoon keskustan ja Helsingin välille, mikä mahdollistaa asukkaiden asumisen poikkeuksellisen luonnonläheisesti pääkaupunkiseudulla etäämmällä keskusta-alueista.

Suvilahden ja Kaukalahden asukkaat ilmaisivat kaupunkien heikentyneet ympäristön siisteyttä ja kunnossapitoa ylläpitävät toimet useammassakin yhteydessä asukaskyselytutkimuksessa. Vuoreksen alueeseen kohdistuva Tampereen kaupungin panostus taas tuli selkeästi esiin, mutta tilanne oli yhtäläinen myös Suvilahden ja Kaukalahden asun-

tomessujen aikaan sekä niiden lähivuosina. Ajankohtaiset asuntomessut ovat varmasti yksiä isäntäkuntiansa tärkeimmistä sen hetkisistä projekteista. Todellisuus näyttäytyy kuitenkin niin, että ajan kuluessa kunnat joutuvat kohdistamaan resursseja uudestaan, mikä saattaa olla pois tietyistä asuntomessualueen ja sen naapurialueiden toiminnoista, mutta tuskin kuitenkaan merkittävästi. Tästä huolimatta asukkaiden odotukset asuin-alueitaan kohtaan ovat kuitenkin nousseet tietyille tasolle, johon nykytilannetta verrataan, vaikka asuinalueen puitteet suhteessa asuinalueiden alkuperäiseen tilanteeseen tai muihin asuinalueisiin olisivat todella hyvät.

6.3. Miten asuinalueita tulisi kehittää, jotta se edistäisi asukashyvinvointia?

Vaikka ihmiset asuisivat suurimmaksi osaksi tarpeitaan vastaavasti ja myös tyytyväisyys olisi korkea, niin yleinen vaatimustason nousu suomalaisessa asumisessa (Junto 2008: 58) ja asukkaiden vertailukohteet näkyvät siinä, että mahdollisuuksien salliessa tiettyjä tekijöitä asuinalueella voisi parantaa, vaikkei niillä asukkaiden tarpeiden ja hyvinvoinnin kannalta olisikaan suurempaa merkitystä. Voidaankin pohtia, missä määrin on tarpeen edes pyrkiä suunnittelemaan kaikkien tarpeita tai asumistoiveita vastaavia asuinalueita, jos asukkailla on taipumus hakeutua asumaan hyvinvointiaan ja tarpeitaan edistävälle asuinalueelle, mikä tämän tutkimuksen kohdealueilla ilmeni eri asuinalueen tekijöiden kasautumisen tietyille alueille.

Asukashyvinvoinnin kannalta merkittävämpää on saada kohtaamaan asukkaat ja heidän tarpeitaan vastaavat asuinalueet. Kuten tutkimuksen johdannossa jo todettiin, tämä vaatii asukaslähtoisempää otetta asuinalueiden suunnittelijoilta sekä kehittäjiltä, mutta myös niitä markkinoivilta ja asuntoja välittäviltä toimijoilta. Oleellista on myös asukkaiden oma aktivoituminen, mikä usein vaatii välikäden, kuten asukaskyselytutkimuksen tai keskustelutilaisuuden. Tämänkin tutkimuksen kohdealueilla toimii myös asukasyhdistyksiä tai -seuroja, jotka ajavat asuinalueensa asukkaiden etuja sekä toimivat siltoina kaupunkien päättäjien ja asukkaiden välisissä kuiluissa.

Muuttoa suunnittelevia ihmisiä tulisi myös rohkaista ja auttaa tutustumaan omasta asuinhistoriasta poikkeaviin asumismuotoihin ja asuinalueisiin. Olisiko kaupunkien esimerkiksi mahdollista luoda verkkopalvelu asuinalueilleen, jossa asukkaat voisivat etsiä itselleen sopivimmat asumispuitteet? Yhteissuunnitteluun sisältyvä, esimerkiksi tämän asukaskyselytutkimuksen kaltainen, seurannaisvaikutusten arviointi, tuottaa tietoa uusista tulevista asuinalueista ajatellen, mutta myös nykyisten asuinalueiden tilanteesta ja kehityskohteista. Tämän pro gradu -tutkielman asuntomessualueille kohdistettu asukaskysely nosti esiin tutkimuksen tarpeen Suomen Asuntomessujen näkökulmasta myös jatkossa, mikä johtui Tervosen mukaan erityisesti asukkaiden tavoittamisvaiheessa esiinnousseesta asuntomessualueiden vilkkaasta muuttoliikkeestä (Viestintäpäällikkö Leena Honkajuuri ym., haastattelu 29.06.2017).

Asuntomessut on hyvä esimerkki tarjoten uudenlaisia ja persoonallisempia asumisratkaisuja. Asuntomessualueita ajatellen olisikin tärkeää kartoittaa jo ennen niiden rakentamista naapurialueilla asuvien asukkaiden näkemyksiä ja mahdollisia kehityskohteita, sillä yhteissuunnittelulla ja asukkaiden osallistamisella on mahdollista saavuttaa muutostarintaa lievittäviä ja asukashyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Andrejeff (haastattelu 10.07.2017) kiittelikin haastattelussaan Suvilahden asuntomessuja koskien Vaasan kaupungin järjestäneen yleisötapahtuman ja kysyneen Suvilahden asukkaiden mielipidettä koskien asuntomessujen järjestämistä, jota kohtaa ei ilmennyt vastarintaa, mutta ehtona oli rannan säilyttäminen, jonka koettiin toteutuneen hyvin.

Vaikka asenne naapurustoa kohtaan on usein neutraalia, yhteisöllisen toiminnan ja yhteistilojen riittävyyteen ei olla kuitenkaan täysin tyytyväisiä, mikä näkyi tässä asukaskyselytutkimuksessa. Myös Rambollin ja Suomen Asuntomessujen tuore kyselytutkimus (2017) osoittaa, että yli 70 prosenttia vastaajista koki, että heidän asuinympäristössään ei sijaitse riittävästi oleskelupaikkoja, johon on matala kynnyks mennä, tai mahdollisuudet eri ikäisten tai uusien ihmisten kohtaamiselle ovat pienet. Kuitenkin erityisesti asuinalueella enemmän aikaa viettävien asukkaiden kohdalla, virikkeellisuuden lisääminen asuinalueilla näyttää tukevan asukkaiden hyvinvointia. Yhteisölliset ja pienimuotoiset tapahtumat sekä ajanviettopaikat asuinalueilla esiintyivät kunkin

kohdealueen kehitysehdotuksissa. Asumisen sosiaalinen ulottuvuus on jatkotutkimuksen aiheena kompleksinen, mutta tärkeä.

Asukashyvinvoinnin edistämisen kannalta on siis olennaista pyrkiä osallistamaan asukkaita sekä jakamaan tietoa asumisen mahdollisuuksista mahdollisimman konkreettisesti, helposti sisäistettävässä, muodossa, kuten julkisessa keskustelussa tai esimerkiksi asuntomessujen kaltaisten pienimuotoisempien konseptien avulla. Aiemmin esiin nostettu asuinalueiden kohdentaminen tietyille asukasryhmille voisi merkittävästi kasvattaa asukashyvinvointia, mutta tietyille asukasryhmille kohdennettujen asuinalueiden sijaan, pyrittäisiin tarjoamaan asuinalueen puitteita ja vahvuuksia, joiden perusteella ihmiset voivat määritellä itselleen sopivimmat asumisolosuhteet. Toki jotkin asuinalueet voivat olla optimaalisempia tietyille väestöryhmille, kuten kohdealueena oleva Tampereen Vuores vastaa nykytilassaan parhaiten lapsiperheiden tarpeita, mutta se ei kuitenkaan poissulje elämäntilanteiltaan erilaisten asukkaiden viihtymistä alueella, sillä ihmisillä on taipumus sopeutua erilaisiin olosuhteisiin.

Asukaslähtöisyyden ja osallistamisen vahvistaminen osana asuinalueiden suunnittelua ja kehittämistä edellyttää jossain määrin eri toimijoiden resurssien lisäämistä tai uudenlaista kohdistamista, mikä kuntien nykyisessä taloudellisesti haastavassa tilanteessa voi olla hankalaa. Kuitenkin sen merkitys alueen sosiaalista pääomaa kasvattavana sekä asuinalueelle sitoutumista ja asukkaiden kuulumisen tunnetta vahvistavana tekijänä (luku 2.3) on huomionarvoinen. Asukashyvinvointiin panostaminen osallistamalla lisää asukkaiden tietoisuutta asumisen mahdollisuuksista, kasvattaa heidän aktiivisuuttaan sekä herättää ajattelemaan, mikä on oikeasti merkittävää heidän tai perheensä tarpeidensa kannalta. Kodin ja asuinalueen tuottama asukashyvinvointi luo perustan myös muulle hyvinvoinnin kokemiselle.

LÄHDELUETTELO

- Adams, Richard (1992). Is Happiness a Home in the Suburbs?: The Influence of Urban Versus Suburban Neighborhoods on Psychological Health. *Journal of Community Psychology* 20, 353–372.
- Altman Irvin (1986). Some Perspectives on the Study of Man–Environment Phenomena. In: *Environmental Psychology 2nd Edition: People and Their Physical Settings*, 27–36. Eds. Harold Proshansky, William Ittelson & Leanne Rivlin. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Amerigo, Maria & Juan Ignacio Aragones (1997). A theoretical and methodological approach to the study of residential satisfaction. *Journal of Environmental Psychology* 17, 47–57.
- Anttila, Mira, Maria Pekkonen & Ulla Haverinen-Shaughnessy (2013). Asuinympäristön laatu, terveys ja turvallisuus Suomessa 2007–2011. ALTTI 2011 - tutkimuksen tuloksia. Työpaperi 29. Tampere: Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Anttonen, Sari (2011). Asunnosta kodiksi. Teoksessa: *Asukasnäkökulma kaupunkiasumiseen*, s. 52–68. Toim. Esko Kahri, Esko Enkovaara, Sari Anttonen, Petri Viita, Pia Ilonen & Juha Kämäräinen. Tampere: Rakennustieto Oy.
- Arvola, Anne, Pekka Lahti, Piritta Lampila, Aimo Tiilikainen, Riikka Kyrö, Saija Toivonen, Kauko Viitanen & Susanne Keski-frantti (2010). Asuinympäristön ominaisuudet ja asukkaan arvot. Kuluttajatutkimusnäkökulman sovellus asuinympäristön koetun laadun tutkimukseen. Helsinki: Valtion teknillinen tutkimuskeskus.

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA (2016). Tutkitusti parempi lähiö – Asuinalueiden kehittämissuunnitelman tutkimusjulkaisu. Helsinki: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.
- Atkinson, Rowland & Keith Kintrea (2002). Area effects: What do they mean for British housing and regeneration policy? *International Journal of Housing Policy* 2: 2, 147–166.
- Aura, Seppo, Liisa Horelli & Kalevi Korpela (1997). *Ympäristöpsykologian perusteet*. Porvoo: WSOY.
- Barton, Hugh, Marcus Grant & Richard Guise (2003). *Shaping Neighbourhoods: A Guide for Health, Sustainability and Vitality*. Lontoo: Spon Press.
- Bonnes, Mirilia & Gianfranco Secchiaroli (1995). *Environmental Psychology: A Psycho-social Introduction*. London: SAGE Publications.
- Brereton, Finbarr, Craig Bullock, J. Peter Clinch & Mark Scott (2011). Rural change and individual well-being: The case of Ireland and rural quality of life. *European Urban and Regional Studies* 18: 2, 203–227.
- Brueckner, Jan & Ann Largey (2008). Social interaction and urban sprawl. *Journal of Urban Economics* 64, 18–34.
- Cao, Xinya (Jason) & Donggen Wang (2016). Environmental correlates of residential satisfaction: An exploration of mismatched neighborhood characteristics in the Twin Cities. *Landscape and Urban Planning* 150, 26–35.
- Chiesura, Anna (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning* 68, 129–138.

- Cho, Gi-Hyoung & Daniel A. Rodríguez (2014). The influence of residential dissonance on physical activity and walking: evidence from the Montgomery County, MD, and Twin Cities, MN, areas. *Journal of Transport Geography* 41, 259–267.
- Cresswell, Tim (2013). *Geographic Thought: A Critical Introduction*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Cristoforetti, Antonio, Francesca Gennai & Giulia Rodeschini (2011). Home sweet home: The emotional construction of place. *Journal of Aging Studies* 25, 225–232.
- Dahmann, Donald (1981). Subjective Indicators of Neighborhood Quality. In: *Measurement of Subjective Phenomena*, 97–118. Eds. Denis Johnston. Washington: US Government Printing Office.
- Dempsey, Nicola (2009). Are good-quality environments socially cohesive? Measuring quality and cohesion in urban neighbourhoods. *Town Planning Review* 80: 3, 315–345.
- Diener, Ed, Eunkook Hm. Suh, Richard E. Lucas & Heidi L. Smith (1999). Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin* 125: 2, 276–302.
- Doyle, Scott, Alexia Kelly-Schwartz, Marc Schlossberg & Jean Stockard (2006). Active Community Environments and Health: The Relationship of Walkable and Safe Communities to Individual Health. *Journal of the American Planning Association* 72: 1, 19–31.
- Dovey, Kimberley (1985). Home and Homelessness. In: *Home environments: Human behavior and environment*, 33–64. *Advances in theory and research*. Eds. Irwin Altman & Carol Werner. New York: Plenum Press.

- Espoon kaupunki (2016). Espoon asukasluku vuodenvaihteessa 2015/2016. Tietoisku 5/2016. Saatavissa: 2.5.2017. [Http://www.espoo.fi/download/noname/%7BB0E935AE-0669-48B6-A11D-C765275B507A%7D/71023](http://www.espoo.fi/download/noname/%7BB0E935AE-0669-48B6-A11D-C765275B507A%7D/71023).
- Espoon kaupunki (2011). Kauklahti: Kaupunkielämää historiallisessa ympäristössä. Espoo: Wellprint Oy.
- Eurostat (2013). Quality of Life. Saatavissa 28.03.2017: [Http://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html](http://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html).
- Eurostat (2015). Quality of Life: Facts and views. Statical Books. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Friedmann, John & Barclay Hudson (1974). Knowledge and action: Guide to planning theory. *Journal on the American Institute of Planners* 40: 1, 2–16.
- Gifford, Robert (2007). *Environmental Psychology. Principles and Practice*. Fourth edition. Colville: Optimal Books.
- Glaeser, Edward & Joshua Gottlied (2006). Urban Resurgence and the Consumer City. *Urban Studies* 43: 8, 1275–1299.
- Gylling, Mikael, Pirkko-Liisa Merikoski, Markku Niemi, Kaj Sunn & Antero Tenhunen (2006). *Asuntomessut Espoossa 2006: Loppuraportti*. Toim. Pirkko-Liisa Merikoski. Adactive Oy.
- Haapaniemi, Essi (2016). *Alueellisuus ja paikallisuus kaupunki- ja asuinaluesuunnittelussa: Tarkastelussa Suomen asuntomessut*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Haarni, Tuukka, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (1997). *Johdatus nykymaantieteeseen*. Teoksessa: *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen*

maantieteeseen, 9–34. Toim. Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hilla Koskela & Sirpa Tani. Tampere: Vastapaino.

Hallman, Howard W. (1984). *Neighbourhoods: Their Place in Urban Life*. Beverly Hills: SAGE Publications.

Harju, Pertti (1988). *Yhteissuunnittelu asuinalueiden kehittämisessä*. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun Täydennyskoulutuskeskus.

Hasu, Eija (2010). Asumisen päätöksiä – järjellä vai tunteella? Teoksessa: *Asumisen unelmat ja arki: Suomalainen asuminen muutoksessa*, 59–90. Toim. Anneli Juntto. Helsinki: Gaudeamus.

Heidegger, Martin (1975). *Building Dwelling Thinking*. In: *Poetry, language, thought*, 143–162. Eds. J. Glenn Gray. New York: Harper & Row.

Heidegger, Martin (1993). *Building Dwelling Thinking*. In: *Basic writings from Being in Time (1927) to the Task of Thinking (1964)*, 343–364. Eds. David Farrell Frell. London: Routledge.

Heikkilä, Matti, Taina Rintala, Ilpo Airio & Sakari Kainulainen (2002). *Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa*. STAKES tutkimuksia 126. Saarijärvi: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Helliwell, John & Robert Putnam (2004). *The social context of well-being*. *Philosophical Transactions: Biological Sciences* 29: 359, 1435–1446.

Hirvonen, Jukka (2011). *Suvela tilastoissa ja asukkaiden kokemana*. Aalto-yliopiston julkaisusarja, TIEDE + TEKNOLOGIA 17. Helsinki: Yhteiskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus.

- Hoffrén, Jukka, Inka Lemmetyinen & Leeni Pitkä (2010). Esiselvitys hyvinvointi-indikaattoreista: Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet. Sitran selvityksiä 32. Helsinki: Sitra.
- Hogan, Michael, Kevin Leyden, Ronan Conway, Abraham Goldberg, Deirde Walsh & Phoebe McKenna-Plumley (2016). Happiness and health across the lifespan in five major cities: The impact of place and government performance. *Social Science & Medicine* 162, 168–176.
- Honkanen, Kati & Jaana Poikolainen (2014). Asuinalueet lapsiperheiden vanhempien hyvinvointiympäristöinä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79: 6, 679–687.
- Hooghe, Marc & Bram Vanhoutte (2011). Subjective Well-Being and Social Capital in Belgian Communities. The Impact of Community Characteristics on Subjective Well-Being Indicators in Belgium. *Social Indicators Research* 100: 1, 17–36.
- Horelli, Liisa (1982). *Ympäristöpsykologia*. Espoo: Amer-yhtymä Oy Weilin+Göös in kirjapaino.
- Horelli-Kukkonen, Liisa (1993). Asunto psykologisena ympäristönä: Asujan ja asunnon vuorovaikutusta koskeva tutkimus pientalojen itsesuunnittelukokeilun valossa. *Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston julkaisuja* 3. Helsinki: Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto.
- Helsingin seudun liikenne (2017). Reittiopas. Saatavissa 5.6.2017. <https://aikataulut.reittiopas.fi/pysakit/fi/>.
- Hynynen, Reetta & Anna-Leea Hyry (2016). Vuoreksen kaupunginosan asukasmäärä kasvaa ennätysvauhtia. Julkaistu: 25.10.2016. Saatavissa: 2.5.2017. [Http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2016/10/25102016_2.html](http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2016/10/25102016_2.html).

- Hynynen, Reetta, Arto Vuorijärvi, Tiina Rantala, Tarja Hannonen & Leena Honkajuu-
ri (2012). Asuntomessut Tampereen Vuoreksessa 2012: Loppuraportti. Tampe-
re: Juvenes Print.
- Jaakkola, Asko, Pasi Koski & Marko Mäkinen (1991). Kaupunkisuunnittelun tyylejä
toisen maailmansodan jälkeen. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu.
- Jalkanen, Riitta, Tapani Kajaste, Timo Kauppinen & Pekka Pakkala (1990).
Asuinaluesuunnittelu. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Jenks, Mike & Nicola Dempsey (2007). Defining the neighbourhood: Challenges for
empirical research. *Town Planning Review* 78: 2, 153–177.
- Jones, Andrew (2012). *Human Geography: The Basics*. New York: Routledge.
- Juntto, Anneli (2010). Mitä on erilaistuva asuminen? Teoksessa: *Asumisen unelmat ja
arki: Suomalainen asuminen muutoksessa, 7–13*. Toim. Anneli Juntto. Helsin-
ki: Gaudeamus Oy.
- Juntto, Anneli (2008). *Asumisen muutos ja tulevaisuus: Rakennetarkastelu. Erilaistuva
asuminen, osaprojekti I. Suomen ympäristö 33/2008*. Helsinki: Ympäristömi-
nisteriö.
- Kainulainen, Sakari (2014). Mitä uutta kokemuksellisuus tuo hyvinvointikäsitteeseen
ja käyttöön? Teoksessa: *Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus, 74–94*.
Toim. Ari Nieminen, Ari Tarkkiainen & Elina Vuorio. Turku: Turun ammatti-
korkeakoulu.
- Kajanoja, Jouko (2009). Sosiaalinen pääoma: Yhteisöllisyyden paluuta vai henkistä
väkivaltaa. *Yhteiskuntapolitiikka* 73: 1, 72–79.

- Kanninen, Vesa (2016). Yhdyskuntarakenteen ohjaaminen ja kaupunkiseutujen kehittäminen. Teoksessa: Strateginen eheyttäminen kaupunkiseuduilla. Näkökulmia kestäväan maankäytön ja julkisen talouden kysymyksiin, 17–30. Toim. Sari Puustinen, Raine Mäntysalo & Ilari Karppi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2016: 4. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta.
- Kaplan, Rachel & Stephen Kaplan (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Karsten, Lia (2003). Family Gentrifiers: Challenging the City as a Place Simultaneously to Build a Career and to Raise Children. *Urban Studies* 40: 12, 2573–2584.
- Kearns, Ade, Rosemary Hiscock, Anne Ellaway & Sally Macintyre (2000). 'Beyond Four Walls'. *The Psycho-social Benefits of Home: Evidence from West Central Scotland*. *Housing Studies* 15: 3, 387–410.
- Knuuti, Liisa (1994). *Ympäristö – Taide – Identiteetti*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Koistinen, Katri & Helena Tuorila (2008). Millainen olisi hyvä elinympäristö? Asukkaiden näkemyksiä elinympäristöstä, asumisesta ja palveluista eri elämänvaiheissa. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 9. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Koivisto, Kaisa, Pirkko Sandelin & Juha Perttula (2014). Hyvinvointi subjektiivisena kokemuksena – Fenomenologisen erityistieteen näkökulma. Teoksessa: Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus, 42–53. Toim. Ari Nieminen, Ari Tarkkainen & Elina Vuorio. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 177. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

- Korpela, Kalevi, Jani Päivänen, Satu Tienari, Marjut Wallenius & Maarit Wiik (2001). Ympäristöterveys käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa: Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveellisyydestä, 13–28. Toim. Ympäristöministeriö. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Korpela, Kalevi & Marketta Kyttä (1991). Ympäristöanalyysi Tampereella. Teoksessa: Ympäristön kokeminen ja havainnollistaminen: Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö ja uudet suunnittelutekniikat. Osa 2. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Tiedotteita 1235, 105–140. Toim. Christian Burman, Martti Honkanen, Timo Koho, Kalevi Korpela, Marketta Kyttä, Hilka Lehtonen, Petri Siitonen, Simo Säätelä & Pentti Tuovinen. Espoo: Valtion teknillinen tutkimuskeskus, VTT.
- Kortteinen, Matti, Martti Tuominen & Mari Vaattovaara (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. Yhteiskuntapolitiikka 70: 2, 121–131.
- Koskelo, Tiia-Pauliina (2013). Valmistalon evoluutio suomalaisen puutaloteollisuuden mainoskuvastoissa 1980–2000-luvuilla. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kukkonen, Heikki & Mirja Lievonen (1986). Vanhusten asuinympäristöt Suomessa: Esitutkimus. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Kyttä, Marketta, Sari Puustinen, Jukka Hirvonen, Anna Broberg & Hilka Lehtonen (2008). Turvallinen asuinalue: Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 93. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Kyttä, Marketta & Maarit Kahila (2006). PehmoGIS: Elinympäristön koetun laadun kartoittajana. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, B90. Espoo: Otamedia Oy.

- Laakso, Seppo & Heikki A. Loikkanen (2004). Kaupunkitalous: Johdatus kaupungistumiseen, kaupunkien maankäyttöön sekä yrityksien ja kotitalouksien sijoittumiseen. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Lahti, Pirkko (2001). Hyvän asumisen ja elämisen elementit – Avauspuheenvuoro asiantuntijatapaamiseen 27.9.2001. Teoksessa: Hyvän asumisen ja elämisen elementit, 7. Toim. Hanna-Liisa Liikanen. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Laine, Timo (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, 29–51. Toim. Raine Valli & Juhani Aaltola. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lapintie, Kimmo (2010). Suunnittelun ja markkinoiden taistelupari. Teoksessa: Asumisen unelmat ja arki: Suomalainen asuminen muutoksessa, 48–58. Toim. Anneli Juntto. Helsinki: Gaudeamus.
- Lapintie, Kimmo (2008). Ilmastonmuutos ja elämän virta: Kestävä kehitys vastaan asumispreferenssit. *Yhdyskuntasuunnittelu* 46: 1, 24–39.
- Loppuraportti (2008). Asuntomessut Vaasassa 2008: Loppuraportti. Vaasa: Kirjapaino Prodo.
- Loppuraportti (2006). Asuntomessut Espoossa 2006: Loppuraportti. Toim. Pirkko-Liisa Merikoski. Espoo: Mainostoimisto Tasku / Wellprint.
- Mason, Susan (2010). Can community design build trust? A comparative study of design factors in Boise, Idaho neighborhoods. *Cities* 27, 456–465.
- Matsuoka, Rodney & Rachel Kaplan (2007). People needs in the urban landscape: Analysis of Landscape And Urban Planning contributions. *Landscape and Urban Planning* 84, 7–19.

- Mattila, Hanna (2003). Vuorovaikutteinen suunnittelu ja kaupunkisuunnittelun esteettinen asiantuntemus. *Yhdyskuntasuunnittelu* 41: 1, 55–71.
- McCrea, Rod, Tung-kai Shyy & Robert Stimson (2014). Satisfied Residents in Different Types of Local Areas: Measuring What's Most Important. *Social Indicators Research* 118, 87–101.
- Mellander, Charlotta, Richard Florida & Kevin Stolarick (2011). Here to Stay – The Effects of Community Satisfaction on the Decision to Stay. *Spatial Economic Analysis*, 6: 1, 5–24.
- Metatietopalvelu (2016). Asuinalueet. Saatavissa: 24.04.2017. [Http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BE4DBC005-823B-469F-9AAB-51450438F41A57D](http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BE4DBC005-823B-469F-9AAB-51450438F41A57D).
- Morris, Eric (2011). *Access and Outcomes: Transportation, Location, and Subjective Well-Being*. Los Angeles: University of California.
- Mäenpää, Pasi (2008). Avara urbanismi. Yritys ymmärtää kaupunki toisin. Teoksessa: *Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa*, 21–48. Toim. Markku Norvasuo. *Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 95*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Nevalainen, Risto, Aija Staffans & Pertti Vuorela (1990). *Asumisen laadun arviointi ja tutkiminen. Kokoava tutkimus asumisen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja B 90*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Niiranen-Linkama, Päivi & Tiina Kuru (2014). Kokemuksellinen hyvinvointi: Mitä 65–74-vuotiaat kertovat hyvinvoinnistaan. *Tutkimuksia ja raportteja* 96. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

- Ojaniemi, Niina (2015). Lapsiperheiden asumisen reunaehdot ja kaupunkientalojen mahdollisuudet Turussa. Maantieteen pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.
- Pacione, Michael (2003). Urban environmental quality and human wellbeing – A social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning* 65, 19–30.
- Paikkatietoikkuna (2017). Karttapalvelu. Saatavissa: 15.08.2017. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?lang=fi>.
- Parkes, Alison, Ade Kearns & Rowland Atkinson (2002). What Makes People Dissatisfied with their Neighbourhoods? *Urban Studies* 39: 13, 2413–2438.
- Permentier, Matthieu, Gideon Bolt & Maarten van Ham (2009). Determinants of Neighbourhood Satisfaction and Perception of Neighbourhood Reputation. *Urban Studies* 48: 5, 977–996.
- Piirtola, Olli (2001). Elinympäristö ja mielen affektiiviset ulottuvuudet – Aineksia elinympäristön ja mielenterveyden kehityksen vuorovaikutuksen tarkasteluun. Teoksessa: Hyvän asumisen ja elämisen elementit, 25–29. Toim. Hanna-Liisa Liikanen. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Pleiffer, Deidre & Scott Cloutier (2016). Planning for Happy Neighborhoods. *Journal of the American Planning Association* 82: 3, 267–279.
- Puustinen, Sari (2010). Asumisen arvot ja tavoitteet. Teoksessa: Asutaan urbaanisti! Laadukkaaseen kaupunkiasumiseen yhteisellä kehittelyllä, 305–348. Toim. Hilikka Lehtonen, Eija Hasu, Jukka Hirvonen, Mervi Ilmonen, Jonna Kangasoja, Aila Korpivaara, Karin Krokfors, Ifa Kytösaho, Markku Lankinen, Anta Mäkeläinen, Mikko Mälkki, Markku Norvasuo, Terttu Nupponen, Sari Puustinen, Mikko Rask & Jenni Väliniemi. Espoo: Aalto-yliopisto.

- Päivänen, Jani, Johanna Kohl, Rikhard Manninen, Rauno Sairinen & Marketta Kyttä (2005). Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaavoituksessa. Avauksia sisältöön ja menetelmiin. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Rajanti, Taina (1999). Kaupunki on ihmisen koti: Elämän kaupunkimuodon tarkastelua. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Ramboll & Suomen Asuntomessut (2017). Hyvä kaupunkiasuminen ja yhteisöllisyys. Asukaskyselytutkimus.
- Relph, Edward (1976). Place and Placelessness. London: Pion Limited.
- Rogers, George & Sineenart Sukolratanamete (2009). Neighborhood design and sense of community: Comparing suburban neighborhoods in Houston Texas. *Landscape and Urban Planning* 92, 325–334.
- Rubin, Herbert & Irene Rubin (2005). *Qualitative Interviewing (2nd ed.): The Art of Hearing Data*. Los Angeles; London: SAGE Publications, Incl.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniekka (2006). KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa 25.04.2017. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html).
- Salonen, Kirsi (2005). *Mieli ja maisemat: eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Seppänen, Marjaana, Ilkka Haapola, Kalle Puolakka & Elisa Tiilikainen (2012). *Takaisin Liipolaan. Lähiö fyysisenä ja sosiaalisena asuinympäristönä*. Ympäristöministeriön raportteja 14. Helsinki: Ympäristöministeriö.

- Schwirian, Kent & Patricia Schwirian (1993). Neighboring, Residential Satisfaction and Psychological Well-Being in Urban Elders. *Journal of Community Psychology* 21, 285–299.
- Shafer, Scott, Bong Koo Lee & Shawn Turner (2000). A tale of three greenway trails: User perceptions related to quality of life. *Landscape and Urban Planning* 49, 163–178.
- Sirgy, M. Joseph & Terri Cornwell (2002). How Neighborhood Features Affect Quality of Life. *Social Indicators Research* 59: 79–114.
- Sivonen, Seppo (2002). Yhteisö kehittämisen kentällä. Joensuu: Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja, sarja B, Nro. 20.
- Soleimani, Mohammad, Simid Tavallei, Hossain Mansuorian & Zahra Barati (2014). The Assessment of Quality of Life in Transitional Neighborhoods. *Social Indicators Research* 119: 3, 1589–1602.
- Soini, Katriina, Hanne Vaarala & Eija Pouta (2012). Residents' sense of place and landscape perceptions at the rural-urban interface. *Landscape and Urban Planning* 104, 124–134.
- Steg, Linda, Agnes E. Van den Berg & Judith I. M. De Groot (2013). *Environmental Psychology: An Introduction*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Steinberg, Steven J. & Sheila L. Steinberg (2006). *GIS: Geographic Information Systems for the Social Sciences: Investigating SPace and Place*. London: SAGE Publications.
- Strandell, Anna (2011). Asukasbarometri 2010. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä. *Suomen Ympäristö* 31/2011. Helsinki: Suomen Ympäristökeskus.

- Suomen Asuntomessut (2017). Saatavissa: 2.5.2017. [Http://asuntomessut.fi/organisaatio/messuhistoria/](http://asuntomessut.fi/organisaatio/messuhistoria/).
- Tampereen kaupunki (2017). Saatavissa: 2.5.2017. [Http://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/vuores.html](http://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/vuores.html).
- Tampereen seudun joukkoliikenne (2017). Aikataulut linjoittain. Saatavilla: 5.6.2017. <http://aikataulut.tampere.fi>.
- Taylor, Marilyn (1998). Combating the Social Exclusion of Housing Estates. *Housing Studies* 13: 6, 819–832.
- Taylor, Nigel (1998). *Urban planning theory since 1945*. London: Sage Publications Ltd.
- Tenhunen, Antero (2008). Suomen Asuntomessut 2003–2010. Saatavissa 09.08.2017. [Http://valokuviatenhunen.fi/SAM/](http://valokuviatenhunen.fi/SAM/).
- Tenhunen, Antero (2012). Suomen Asuntomessujen kuvapankki: Tampere 2012. Saatavissa 09.08.2017. [Http://arkisto.asuntomessut.fi/image-gallery/2891?_ga=2.14515380.2092967707.1502284336-1953383952.1388049862](http://arkisto.asuntomessut.fi/image-gallery/2891?_ga=2.14515380.2092967707.1502284336-1953383952.1388049862).
- Tervonen, Kari (2017). Suomen Asuntomessujen Asumiset tyytyväisyyden tutkimus 2017. Helsinki: Suomen Asuntomessut.
- Toivanen, Sonja (2008). *Asuminen ja elämäntapa uudella pientaloalueella. Kyselytutkimus Kuopion Saaristokaupungista v.2007. Pro gradu -tutkielma*. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Tuan, Yi-Fu (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis: the University of Minnesota Press.

- Tuan, Yi-Fu (1986). *The Good Life*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Tuan, Yi-Fu (1991). A view of geography. *Geographical Review* 81: 1, 99–107.
- Turunen, Saija, Hanna-Kaisa Hopponia, Minna Luhtamäki, Tellervo Nenonen & Vau-la Tuomaala (2010). Ihmisiä ja kaupunkiluontoa. Tutkimus pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvoinnista. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Warls –instituutin julkaisusarja 24. Espoo: Yliopistopaino.
- Uuskallio, Irma (2003). Kaupunkiasumisen ”pyhät paikat” – asuinalueiden arvostus Suomessa. Teoksessa: *Rakennusperinnön tulevaisuus*, 27–43. Toim. Ympäristöministeriö. Tampere: Rakennustieto Oy.
- Vaasan paikallisliikenne (2017). Aikataulut. Saatavilla 5.6.2017. [Http://www.vaasan-paikallisliikenne.fi/Etusivu](http://www.vaasan-paikallisliikenne.fi/Etusivu).
- Vaasan kaupunki (2016). Talousarvio 2017. Taloussuunnitelma 2018–2019. Saatavissa: 5.6.2017. [Https://www.vaasa.fi/sites/default/files/talousarvio_2017.pdf](https://www.vaasa.fi/sites/default/files/talousarvio_2017.pdf).
- Vanhatalo, Jaana (2008). Suunnittelijan pöydältä katukiveksi – suunnittelu ja osallisuus Virroilla. Case esteettömyys. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Van Oostrom, Matthé (2001). ”What people want, where people live”: New housing policy in the Netherlands. *Journal of Housing and the Built Environment* 16, 307–318.
- Van Weesep, Jan (2000). Housing policy – The link between welfare and economic development. *Journal of Housing and the Built Environment* 15, 165–181.
- Vasanen, Antti (2012). Beyond stated and revealed preferences: The relationship between residential preferences and housing choices in the urban region of Turku, Finland. *Journal of Housing and Built Environment* 27: 301–315.

Von Wirth, Timo, Adrienne Grät-Regamey, COrienne Moser & Michael Stauffacher (2016). Exploring the influence of perceived urban change on residents' place attachment. *Journal of Environmental Psychology* 46, 67–82.

Wacklin, Matti (2015). *Vuores: Erämaasta kasvoi kaupunkikylä*. Tampere: Tammerprint Oy.

Wang, Fenglong & Donggen Wang (2016). Geography of urban life satisfaction: An empirical study of Beijing. *Travel Behaviour and Society* 5, 14–22.3

Ziersch, Anna M., Fran E. Baum, Colin MacDougall & Christine Putland (2005). Neighbourhood life and social capital: The implications for health. *Social Science & Medicine* 60, 71–86.

Haastattelut

Andrejeff, Pirjo, puheenjohtaja. Suvilahti-Seura ry. Haastattelu, Helsinki 10.07.2017.

Enarvi, Jukka, puheenjohtaja. Vuoreksen asukasyhdistys. Haastattelu, Helsinki 21.06.2017.

Honkajuuri, Leena, viestintäpäällikkö; Kari Tervonen, kehitys- ja tutkimuspäällikkö & Harri Tuomaala, toimitusjohtaja. Osuuskunta Suomen Asuntomessut. Haastattelu, Helsinki 29.6.2017.

Rahkonen, Susanna, puheenjohtaja. Kauklahti-seura ry. Haastattelu, Helsinki 31.07.2017.

LIITTEET

Liite 1. Asuntomessualueen asukaskyselylomake

TUTKIMUS ASUNTOMESSUALUEEN ASUKKAILLE

1. Sukupuoli Mies Nainen

2. Ikä

Alle 35 vuotta

35–44 vuotta

45–54 vuotta

55–64 vuotta

Yli 65 vuotta

3. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuintalouttasi?

Lapsiperhe

Pariskunta, ei lapsia

Yksinasuva

Muu, mikä?

4. Hyvä asuminen – mitä se tarkoittaa sinulle ja mistä asioista se koostuu?

5. Minkä tyyppisessä asunnossa asut tällä hetkellä?

Omakotitalo

Paritalo

Rivitalo

Kerrostalo

Muu, mikä?

6. Mikä on omistussuhteesi nykyiseen asuntoosi?

Omistusasunto

Asumisoikeusasunto

Vuokra-asunto

Muu, mikä?

7. Kuinka suuri nykyinen asuntosi on?Alle 40 m²40-60 m²60-80 m²80-100 m²100-120 m²yli 120 m²

8. Talouden yhteenlasketut tulot ennen verotusta vuodessa:

Alle 30 000 euroa

30 000–50 000 euroa

50 000–100 000 euroa

75 000–100 000 euroa

Yli 100 000 euroa

9. Oma ammatti tai työtilanne:

Johto/ylempi toimihenkilö

Alempi toimihenkilö

Työntekijä

Yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja

Opiskelija

Eläkeläinen

Kotiäiti tai koti-isä

Työtön

Muu

**10. Vastaa tähän, mikäli vastasit kysymyksessä 9 jonkin vastausvaihtoehdoista 1–4.
Kuinka pitkä on päivittäinen työmatkasi yhteen suuntaan?**

Alle 3 kilometriä

3–10 kilometriä

Yli 10 kilometriä

11. Millä seuraavista alueista asut?

Espoo, Kauklahti

Tampere, Vuores

Vaasa, Suvilahti

**12. Kerro muutamalla lauseella, mitkä asiat tuottavat sinulle eniten mielihyvää nykyisessä asuin-
alueessasi?**

13. Kauanko olet asunut yhtäjaksoisesti nykyisellä asuinalueellasi? _____ vuotta

14. Jos et asuisi nykyisessä asunnossa, missä seuraavista vaihtoehdoista asuisit kaikkein todennäköisemmin?

Jossain muussa asunnossa nykyisellä asuinalueellani

Jossain muualla nykyisessä kaupungissani

Jossain muualla samalla seutualueella

Jossain muualla Suomessa/ulkomailla

15. Mistä olet muuttanut alueelle? (Kaupungin/kunnan ja kaupunginosan nimi)

16. Kuinka paljon arvioit viettäväsi arkipäivisin klo 7-21 välillä keskimäärin aikaa omalla asuinalueellasi tai sen välittömässä läheisyydessä (kotona, töissä, opiskelemassa, harrastamassa tai millä tahansa muulla tavoin). Valitse seuraavista parhaiten sopiva vaihtoehto.

Suurimman osan ajasta

Noin puolet ajasta

Muutaman tunnin

Vähemmän

17. Kuinka hyvin nykyinen asumistilanteesi vastaa seuraavia tarpeitasi?

Vastaa asteikolla: 5 erittäin hyvin, 4 hyvin, 3 ei hyvin eikä huonosti, 2 melko huonosti, 1 ei lainkaan

	5	4	3	2	1
a) Asunnon koko on minulle sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
b) Asumisen hintataso on minulle sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
c) Asunto on hyväkuntoinen	☐	☐	☐	☐	☐
d) Asuinalueella ja sen lähiseuduilla on paljon kiinnostavaa nähtävää ja tekemistä	☐	☐	☐	☐	☐
e) Asuinalueella on luonto ja hyvät ulkoilumahdollisuudet lähellä	☐	☐	☐	☐	☐
f) Asuinalueella on hyvät peruspalvelut ja kaupat riittävän lähellä	☐	☐	☐	☐	☐
g) Asuinalue on hyvällä sijainnilla omien elämäntarpeideni ja liikku- teni suhteen	☐	☐	☐	☐	☐
h) Asuinalue edistää omaa ja perheeni hyvinvointi	☐	☐	☐	☐	☐
i) Asuinalueella on hyvä maine	☐	☐	☐	☐	☐
j) Asuinalue on kaunis	☐	☐	☐	☐	☐
k) Asuinalueella on turvallista ja rauhallista	☐	☐	☐	☐	☐
l) Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen asuntooni sekä asuinalueeseeni	☐	☐	☐	☐	☐

18. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisellä asuinalueellasi?

Vastaa asteikolla: 5 erittäin tyytyväinen, 4 tyytyväinen, 3 En erityisen tyytyväinen tai tyytymätön, 2 melko tyytymätön, 1 erittäin tyytymätön

	5	4	3	2	1
a) Rakennetun ympäristön kauneus	☐	☐	☐	☐	☐
b) Asumisen edullisuus	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rauhallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
d) Luonnonläheisyys	☐	☐	☐	☐	☐
e) Hyvät harrastusmahdollisuudet	☐	☐	☐	☐	☐
f) Riittävät peruspalvelut (esim. koulu-, päivähoito-, terveys- ja kaupalliset palvelut)	☐	☐	☐	☐	☐
g) Alueella asuvat ihmiset ja sosiaaliset suhteet	☐	☐	☐	☐	☐
h) Riittävästi yhteistiloja ja yhteistä toimintaa alueen asukkaille	☐	☐	☐	☐	☐
i) Turvallisuus/ei rikollisuutta tai häiriötekijöitä	☐	☐	☐	☐	☐
j) Hyvät joukkoliikenneyhteydet	☐	☐	☐	☐	☐
k) Esteettömät liikkumismahdollisuudet ja saavutettavuus	☐	☐	☐	☐	☐
l) Lyhyet etäisyydet/lyhyt työmatka	☐	☐	☐	☐	☐

19. Mitä mielestäsi tulisi muuttaa nykyisellä asuinalueellasi?

Nykyinen asuntosi sijaitsee alueella, jossa on aiemmin järjestetty asuntomessut.

20. Oletko asunut alueella alusta alkaen heti asuntomessujen päättymisestä saakka?

Kyllä En

21. Osallistuitko itse oman asuntosi suunnitteluratkaisuihin asuntomessuille?

Kyllä En

22. Oliko asuntomessuista itsellenne hyötyä – tai oliko niistä jotain haittaa? Kerro omin sanoin, mitä myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia (taloudellisia tms.) asuntomessuilla mahdollisesti on ollut.

23. Alla on esitetty asuntomessuja koskevia väittämiä. Ota kantaa seuraaviin väittämiin asteikolla: 3 samaa mieltä, 2 ei samaa eikä eri mieltä, 1 eri mieltä.

	3	2	1
a) Alueen viihtyisyyteen on messujen takia panostettu normaalia enemmän	☐	☐	☐
b) Ilman asuntomessuja en todennäköisesti asuisi nykyisellä alueella	☐	☐	☐
c) Kaupunki on panostanut alueen kasvuun ja kehittämiseen myöhemmin mittavasti	☐	☐	☐
d) Asuntomessut on lisännyt yleistä arvostusta ja kiinnostusta asuinalueita kohtaan	☐	☐	☐
e) Asuntomessut näkyy alueen asuntojen korkeampana hintatasona tänä päivänä	☐	☐	☐
f) Alueella asuvat ihmiset puhuvat edelleen aika ajoin keskenään asuntomessuista	☐	☐	☐
g) Asuntomessualue on liittynyt hyvin muuhun alueen kaupunkirakenteeseen	☐	☐	☐

24. Asuntomessujen yhteydessä tavoitteeksi asetettiin, että...

Espoon Kauklahdella on alueena oma luonteensa ja kaupunginosalla on osin pikkukaupunkimaisia piirteitä.

Tampereen Vuores on moderni, vihreä ja ekologinen puutarhakaupunginosa.

Vaasan Suvilahti on kaunis ja viihtyisä merenrantakaupunginosa, jossa on toteutettu ympäristöystävällisiä ratkaisuja mm. lämmityksessä ja vedenkäsittelyssä.

Miten nämä tavoitteet ovat mielestäsi toteutuneet alueella? Vastaa muutamalla lauseella. Voit kirjoittaa tähän vielä muitakin ajatuksiasi asuinalueesta, koska tämä on tutkimuksen viimeinen varsinainen tutkimuskysymys.

25. Opinnäytetyön tekijä Essi Haapaniemi soittaa muutamille halukkaille vastaajille myöhemmin noin 10–15 minuutin tiiviin jatkohaastattelun merkeissä. Mikäli olet valmis osallistumaan puhelinhaastatteluun, kirjoita alla olevalle riville puhelinnumerosi.

26. Jos haluat itsellesi tutkimuksen valmistuttua tiiviin yhteenvedon oman asuinalueesi keskeisistä tuloksista, kirjoita tähän sähköpostiosoite, johon voimme lähettää tulokset.

Suuri kiitos tutkimusavusta!

Liite 2. Asuntomessualueen naapurialueiden asukaskyselylomake

Alla on esitetty muutokset, jotka tehtiin asuntomessualueiden ulkopuolella välittömässä läheisyydessä sijaitseville naapurialueiden asukkaille. Muiden kysymysten osalta asukaskyselylomake säilyi samana kuin asuntomessualueille osoitettu asukaskyselylomake (Liite 1.).

Kysymys 20 muotoiltiin seuraavasti:

Oletko asunut alueella jo asuntomessujen ajoista saakka tai aiemmin?

Kyllä En

Kysymys 21 jäi pois.

Kysymys 22 muotoiltiin seuraavasti:

Onko siitä, että alueella on järjestetty asuntomessut, ollut itsellenne jotain hyötyä – tai onko siitä ollut jotain haittaa? Kerro omin sanoin, mitä myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia (taloudellisia tms.) Asuntomessuilla on mahdollisesti ollut.

Liite 3. Suomen Asuntomessujen haastattelulomake

”Suomen Asuntomessujen toimintaideana on parantaa asumisen laatua Suomessa yhteistyössä kumppanien kanssa edistämällä asumistietoutta ja alan osaamista sekä järjestämällä vuosittain asunto- ja loma-asuntomessuja”

1. Asuntomessualueet ovat puitteiltaan korkealaatuisempia, usein myös hintataso on korkeampi varsinkin uusimmilla alueilla. Miten Suomen Asuntomessut määrittelee laadukkaan asumisen ja onko se suurimman osan suomalaisista tavoitettavissa?

2. Miksi Suomen Asuntomessut halusi uudistaa strategiaansa? Millaiseksi strategia on nyt määritetty?

3. Mitkä ovat Suomen Asuntomessujen arvot? Ovatko ne uudistuneet strategiamuutoksen myötä? Jos, niin miten?

4. Millaisena näette Suomen Asuntomessujen roolin osana suomalaisen asumisen kehittämistä?

5. Mikä on asuntomessualueiden merkitys asumisen kehittämisessä alueella varsinaisen messutapahtuman jälkeen?

6. Asumisen merkitys ja tarpeet ovat murrosvaiheessa. Miten Suomen Asuntomessut aikovat kehittää toimintaansa tulevaisuudessa? Onko tavoitteena laajentaa Suomen Asuntomessujen toimintaa kattamaan esimerkiksi muitakin tapahtumia kuin pientalovaltaiset asuntomessut?

Vuodesta 2017 lähtien Suomen Asuntomessut ovat kohdistaneet enemmän resursseja asukaslähtöiseen ja hyvinvointia edistävään asumisen tutkimukseen.

7. Mikä on Suomen Asuntomessujen käsitys asukkaiden hyvinvointia edistävästä asumisesta?

8. Miten ja millä keinoin Suomen Asuntomessut on edistämässä asuin ympäristöjen kehittämistä ja hyvää asumista?

9. Miten asukaslähtöisen tutkimuksen, kuten Asukasbarometrin, tulokset huomioidaan Suomen Asuntomessujen toiminnassa?

10. Mikkelin 2017 asuntomessujen teemana on asukkaiden hyvinvointia edistävä asuminen. Miten asukkaiden hyvinvointia edistävät tekijät näkyvät Mikkelin asuntomessualueella?

11. Mihin selvitykset asukkaiden hyvinvointia edistävästä tekijöistä perustuvat? Onko niissä huomioitu jotenkin asukaslähtöinen näkökulma?

12. Onko Suomen Asuntomessuilla konkreettisia tavoitteita asukaslähtöisen tutkimuksen, esimerkiksi Asukasbarometrin, tekemisestä myös tulevaisuudessa? Aiotaanko Asuntomessualueiden kehitystä seurata säännöllisesti myös jälkeenpäin?

Liite 4. Asukasyhdistyksen haastattelulomake

1. Miten kuvailisitte ***kohdealueen nimi*** asuinalueetta? Mitkä ovat alueen vahvuuksia ja onko tiedossanne kehityskohteita, joita asuinalueella tulisi parantaa?

2. ***Kohdealueen nimi*** asuntomessualueen teemaa kuvataan seuraavasti:

"Espoon Kauklahdella on alueena oma luonteensa ja kaupunginosalla on osin pikkukaupunkimaisia piirteitä."

"Tampereen Vuores on moderni, vehreä ja ekologinen puutarhakaupunginosa."

"Vaasan Suvilahti on kaunis ja viihtyisä merenrantakaupunginosa, jossa on toteutettu ympäristöystävällisiä ratkaisuja mm. lämmityksessä ja vedenkäsittelyssä."

Miten teemat ovat mielestänne toteutuneet asuntomessualueella ja ovatko ne vaikuttaneet myös naapurialueisiin? Koetteko asuntomessuilla ja asuntomessualueella olleen jotain hyöty- tai hättävää vaikutuksia asuinalueelle?

3. Miten asuntomessualue on mielestänne integroitunut alueen alkuperäiseen kaupunkirakenteeseen?
4. Ilmeneekö ***kohdealueen nimi*** asukkaiden ja alueen keskuudessa yhteisöllisyyttä? Jos, niin miten?
5. Millaista toimintaa ja tukea ***asukasyhdistyksen nimi*** tarjoaa alueen asukkaille?